

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ҚАРОР
Правительство Республики Таджикистан
ПОСТАНОВЛЕНИЕ

аз 30 декабри соли 2015 №797

ш.Душанбе

Дар бораи Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии
ноҳияи Қубодиён барои солҳои 2016-2020

Мутобиқи моддаи 13 Қонуни конститусионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон” Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қ а р о р м е к у н а д:

1. Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён
барои солҳои 2016-2020 тасдиқ карда шавад (замима мегардад)

2. Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати молияи Ҷумҳурии
Тоҷикистон ва вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ва
ноҳияи Қубодиён ҳангоми таҳияи дурнамои рушди иҷтимоию иқтисодии вилоят ва ноҳия
барои ояндаи кӯтоҳмӯҳлат ва миёнамӯҳлат, инчунин лоиҳаҳои бучети ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ
нишондиҳандаҳои Барномаи мазкурро дар доираи маблағҳои пешбинишудаи вазорату
идораҳои дахлдор ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ва ноҳияи
Қубодиён амалӣ намоянд.

3. Вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ва
ноҳияи Қубодиён бо мақсади амалӣ намудани нишондиҳандаҳои Барномаи мазкур тибқи
тартиби муқарраргардида ҳуҷҷатҳои лоиҳавию хароҷотии зарурӣ ва лоиҳаҳои сармоягузориро
барои ҷалби сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ таҳия карда, ба Вазорати рушди иқтисод ва
савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии
Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намоянд.

4. Вазорату идораҳо ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Хатлон ва
ноҳияи Қубодиён рафти иҷрои Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён
барои солҳои 2016-2020-ро таҳти назорат қарор дода, ҳар сол то 1 март оид ба иҷрои он ба
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисобот ирсол намоянд.

Раиси
Ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

**МАҚОМОТИ ИҶРОИЯИ ҲОКИМИЯТИ
ДАВЛАТИИ НОҲИЯИ ҚУБОДИЁН**

**БАРНОМАИ РУШДИ ИҶТИМОИЮ
ИҚТИСОДИИ НОҲИЯИ ҚУБОДИЁН
БАРОИ СОЛҲОИ 2016-2020**

МУНДАРИҶА

Рӯйхати ихтисорот.....	
Пешгуфтор.....	
Тақсимоти маблағҳои БҲН аз рӯи соҳаҳо	

БОБИ 1. ҲОЛАТИ УМУМӢ ВА ТАҲЛИЛИ ВАЗӢИ ВОҚЕИИ НОҲИЯИ ҚУБОДИЁН.....	
--	--

БОБИ 2. ИҚТИСОДИЁТ.....	
2.1. Соҳаи кишоварзӣ.....	
2.2. Соҳаи саноат.....	
2.3. Соҳибкории хурду миёна.....	
2.4. Сохтмон.....	

БОБИ 3. ИҶТИМОИЁТ.....	
3.1. Маориф.....	
3.2. Тандурустӣ.....	
3.3. Ҳифзи иҷтимоии аҳоли.....	
3.4. Фарҳанг ва фароғат.....	
3.5. Сайёҳӣ ва варзиш.....	

БОБИ 4. ИНФРАСОҲТОР.....	
4.1. Таъминот бо оби нӯшокӣ.....	
4.2. Хадамоти рифоҳӣ (коммунали).....	
4.3. Таъминот бо барқ.....	
4.4. Нақлиёт ва ҳоҷагии роҳ.....	
4.5. Алоқа ва фазои иттилоотӣ.....	

БОБИ 5. Ҳифзи муҳити зист.....	
---------------------------------------	--

БОБИ 6. ОМОДАГӢ БА ҲОЛАТҲОИ ФАВҚУЛОДДА, ПЕШГИРӢ ВА КАМ ҚАРДАНИ ҲОЛАТИ ХАТАРИ ОНҲО.....	
---	--

БОБИ 7. ТАЪМИНОТИ ЗАХИРАВӢ.....	
--	--

БОБИ 8. НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗӢБӢ.....	
---	--

Номгӯи иншооти сохтмонӣ барқарор ва таъмиршавандаи ҳудуди ноҳияи Қубодиён дар солҳои 2016-2020	
---	--

РҶҶҲАТИ ИҲТИСОРОТ

КСМ	Кумитаи сохтмон ва меъморӣ
БУ	Бонки умумичаҳонӣ
БРСММ	Барномаи рушди Созмони Милали Муттаҳид
БРҶ	Барномаи рушди ҷомеа
Б/Ҷ	Буҷети ҷумҳуриявӣ
Б/М	Буҷети маҳаллӣ
ВММША	Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли
ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдо
АБЗО	Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ
ВМИ	Вазорати маориф ва илм
ВТҲИА	Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ аҳоли
ВН	Вазорати нақлиёт
ВМ	Вазорати молия
ВК	Вазорати кишоварзӣ
ВЭЗО	Вазорати энергетика ва захираҳои об
ГК	Гуруҳи корӣ
ГТ	Гуруҳи ташаббускор
ИҶ	Иттиҳодияи ҷамъиятӣ
ҚДС	Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ
КАТС	Кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ
МваА	Мониторинг ва арзёбӣ
МТС	Маркази таҳқиқоти стратегияи назди Президенти ҶТ
М/Х	Маблағҳои худӣ
ТБМ	Ташкилоти байналмилалӣ оид ба муҳоҷират
МИМҲД	Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
НБО	Нерӯгоҳҳои барқии обӣ
ПСМ	Партовҳои саҳти маишӣ
РЕАКТ	Гуруҳи зудбаҳодихандаи ҳолатҳои фавқуллода ва ҳамоҳангсоз
НМваА	Низоми мониторинг ва арзёбӣ
СМР	Стратегияи миллии рушд
СХМ	Соҳибкории хурд ва миёна
СББСНМТ	Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некӯахлоқии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013-2015
С/Х	Сармояи хориҷӣ
С/Д	Сармояи дохилӣ
ФҚХ	Фонди қарзии хурд
ҶАО	Ташкилоти озуқа ва кишоварзии Созмони Милали Муттаҳид
ҲРҲ	Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола

П Е Ш Г У Ф Т О Р

Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён барои солҳои 2016-2020 бо иштироки васеи ҷомеаи шаҳрвандӣ, бахши хусусӣ ва мутахассисони соҳавӣ таҳия гардида, дар рафти таҳияи он мушкilotҳои асосие, ки барои рушди ноҳия монеа эҷод менамуданд, муайян карда шуда, роҳҳои ҳалли онҳо пешниҳод гардидаанд.

Дар раванди тарҳрезии Барномаи рушди ноҳияи Қубодиён талаботҳои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи дурнамоҳои давлатӣ, концепсияҳо ва барномаҳои инкишофи иҷтимоию иқтисодӣ», «Дастурамали методӣ оид ба таҳия ва татбиқи барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳру ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз ҷониби Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон маъқул дониста шудааст) ва ҳуҷҷатҳои муҳими стратегӣ (Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола, «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015», «Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некӯаҳолии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013-2015» ва барномаҳои соҳавию минтақавӣ ба инобат гирифта шудааст. Барномаи мазкур бо кӯмаки машваратии мутахассисони Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ёриии техникаи Барномаи Рушди Созмони Миллалӣ Муттаҳид, аз ҷониби Гурӯҳи кории ноҳия, ки бо амри Раиси ноҳияи Қубодиён № 79 аз 13 феввали соли 2015 (оид ба таҳияи «Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён барои солҳои 2016-2020» тасдиқ гардидааст, таҳия шудааст. Дар раванди таҳияи он намоёндагони ҷомеаи шаҳрвандӣ, бахшҳои ҷамъиятиву хусусӣ ва мутахассисони соҳавии Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии (МИҲД) ноҳия ҷалб гардидаанд.

Ҳадафи асосии Барномаи тарҳрезигардида таъмин намудани рушди устувори соҳаҳои воқеии иқтисодиёт, дар асоси коркарди саноатӣ ва истифодаи ашёи хоми маҳаллӣ, беҳтар намудани хизматрасонии заминавии иҷтимоӣ ва беҳтар намудани сифати зиндагии мардуми ноҳия мебошад. Барномаи зикргардида ҳамчун ҳуҷҷати асосӣ самтҳои афзалиятнок ва сиёсати ояндаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияро барои давраи миёнамуҳлат муайян мекунад.

Тақсимоти маблағҳои
“Барномаи рушди иқтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён барои солҳои
2016-2020” аз рӯи соҳаҳо аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузори (ҳаз. сомонӣ)

Соҳаҳо	Ҳамагӣ	2016	2017	2018	2019	2020
Ҳамагӣ, баҳши иқтисодӣ	57750	5950	10050	14000	14050	13700
Кишоварзӣ	19650	4100	4250	3800	3700	3800
Саноат	4500	1250	1700	650	600	300
Соҳаи соҳибкории хурду миёна	1500	400	500	200	200	200
Сохтмон	32100	200	3600	9350	9550	9400
Ҳамагӣ, баҳши иқтимоӣ	34975	8468	10768	5353	5103	5283
Маориф	17580	7113	7128	1113	1113	1113
Тандурустӣ	9690	616	1806	2306	2306	2656
Ҳифзи иқтимоӣ	1325	125	625	525	25	25
Фарҳанг ва фарогат	5110	600	1195	1395	1045	875
Сайёҳӣ ва варзиш	1270	14	14	14	614	614
Ҳамагӣ, баҳши инфрасохтор	13965	1940	3725	3595	2570	2135
Таъминот бо оби нӯшокӣ	3000	500	650	650	600	600
Таъмини барқ	7645	1110	1595	1865	1740	1335
Нақлиёт ва хоҷагии роҳ	2150	100	1050	900	50	50
Хоҷагии манзилию коммуналӣ	800	150	350	100	100	100
Алоқа ва фазои иттилоотӣ	370	80	80	80	80	50
Ҳифзи муҳити зист	1225	405	405	405	5	5
Таъминоти захиравӣ	130	25	25	25	25	30
Ҳамагӣ, арзиши БРН	108045	12995	20245	24250	25480	25075
Аз он ҷумла:						
Буҷети ҷумҳуриявӣ 54,8 %	59245	5946	8971	13776	15276	15276
Буҷети вилоятӣ 0,8%	850	180	180	180	180	130
Буҷети маҳаллӣ 3,3%	3610	814	969	704	554	569
Сармояи хориҷӣ 10,9%	11800	1270	2855	2755	2455	2465
Маблағҳои хоҷагиҳои деҳқонӣ 1,3%	1400	280	280	280	280	280
Маблағҳои соҳибкорон 7,3%	7925	2235	2785	1135	985	785
Маблағҳои аҳоли 0,3%	300	0	100	100	100	0
Маблағҳои худӣ 7,3%	7865	270	655	2120	2450	2370

Маблагҳои Иттифоқи Тоҷикматлубот 4,7%	5050	0	1450	1200	1200	1200
Қарзи бонкҳо 9,3%	10000	2000	2000	2000	2000	2000

**БОБИ 1. ҲОЛАТИ УМУМӢ ВА ТАҲЛИЛИ ВАЗӢИ ВОҚЕИИ
ҚУБОДИЁН.**

НОҲИЯИ

Сохтори маъмурӣ ва ҳудудии ноҳия

Ноҳияи Қубодиён дар қисмати ҷанубу ғарбии вилояти Хатлон, дар ҷануби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир шудааст. Масоҳати умумии ишғолнамудаи ноҳия 1,85 ҳазор км²-ро ташкил медиҳад.

Сарзамини Қубодиён аз шимол ба ҷануб дар соҳили дарёи Кофарниҳон ҷойгир буда, аз тарафи шимол бо ноҳияи Рӯдакӣ, аз ҷониби шарқ бо ноҳияи Ҷиликӯл, аз ҷониби ғарб бо ноҳияи Шаҳритуз ва аз тарафи ҷануб бо Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон ҳамсарҳад мебошад.

Дар ҳайати ноҳияи Қубодиён 7 ҷамоат ворид гардидааст.

Харитаи тақсироти марзиро маъмурии ноҳияи Қубодиён

Маълумотнома оид ба ҳудудҳои маъмурии ноҳияи Қубодиён

№	Номи ҳудуди маъмурии ҷамоатҳо
	Шумораи деҳаҳо
	Масофа то маркази ноҳия (км)
	Шумораи аҳоли (нафар)
	Шумораи хонавода
	Мақтаби миёна
	Мақтаби асосӣ
	Муассисаҳои
	Китобхонаҳо
	Мақтаҳои мусиқии
	Беморхонаҳо
	Маркази саломатӣ
	/бунгоҳҳо
	Нуқтаи фуруши сазимворӣ
	Тарабхона
	Ошхона
	Дукон ва мағоза
	Ҳаммом
	Сехҳои дузандагӣ
	Саргарошхона
	Ҷузъи барқи ва обӣ
	Қорхонаҳои саноатӣ ва хурду миёна

1	Заркамар	5	15	12198	2186	5	2	-	2	-	-	3/2	-	-	-	14	-	-	-	6	-
2	У.Назаров	3	9	21532	3125	5	-	1	2	-	-	2/4	4	-	-	21	-	-	1	12	2
3	И.Ниёзов	5	4	19202	2462	5	-	-	1	-	-	0/7	3	-	-	21	-	-	2	11	2
4	Н.Хусрав	8	-	36206	4709	15	1	3	3	1	2	1/3	17	4	15	10 0	3	4	12	7	3
5	20 солагии Истиқлол	7	10	28542	4040	9	2	-	5	-	-	2/9	5	-	-	88	-	-	4	34	4
6	Тахти Сангин	12	27	37961	4804	13	-	1	4	-	2	3/6	5	-	2	60	-	-	5	11	12
7	Навобод	3	45	10484	1284	4	1	-	1	-	1	1/3	-	-	-	19	-	-	-	20	-
	Ҳамагӣ:	43	Х	16612 5	2261 0	56	6	5	18	1	5	12/3 4	34	4	17	32 3	3	4	24	10 1	23

Шарҳи таърихию фарҳангӣ. Қубодиёни куҳанбунёд, мулки шоҳнишин ва сарзамини қадимаи тоҷикон ба шумор меравад. Ноҳияи Қубодиён 7 апрели соли 1978 дар ҳайати вилояти Қурғонтеппа ташкил гардидааст.

Мафҳуми калимаи Қубодиён ба ақидаи бостоншинос Юсуфшоҳ Ёкубов ба номи асосгузори сулолаи Каёнӣён - Кайкубуд, ки дар асри XV-и пеш аз мелод ҳукмронӣ намудааст, марбут аст.

Маънои калимаи Қубод-одил, некшоҳ, ватандӯст, оштинопазир нисбати беадолатиро буда, агар замони ҳукмронии ин шоҳро ба давраи бунёди Қубодиён як донем, пас Қубодиён дорои таърихи 3500-сола мебошад. Агар ба бозёфтҳои таърихӣ назар афканем, маълум мегардад, ки ин сарзамин дар асрҳои VI пеш аз мелод арзи вучуд доштааст.

Бозёфтҳои нодиру қадима ва чандин шоҳони номдор ба мисли Кайкубудшоҳ аз таърихи куҳани Қубодиён шаҳодат медиҳанд. «Тахти сангин», «Қалъаи Мир», «Теппаи шоҳ», «Тахти Қубод», «Сафедмазор», «Куҳандиз», «Хуштармулло» ва боз чандин қасру тахти нақшин аз ҷумлаи ёдгориҳои беназири ин диёр мебошанд.

Маркази ноҳияи Қубодиён солҳои пеш маркази тамаддуни илму фарҳанг ва рушди иқтисодии минтақа буда, бозёфтҳои таърихи гувоҳи онанд, ки ин минтақа дар «Шоҳроҳи абрешим» ҷойгир буда, тавассути он шарқро бо ғарб мепайваस्त.

Шароитҳои иқлимӣ ва захираҳои табиӣ.

Водии Қубодиён дар ҷануби баландкӯҳҳои Ҳисору Олой дар баландии 788 метр аз сатҳи баҳр ҷойгир шуда, бо қаторкӯҳҳои Боботоғу Оқтоӣ ва Каротоғу Чилонтоӣ ихота гардидааст. Иқлими ноҳияи Қубодиён хушки континенталӣ (дар моҳи январ ҳарорати ҳаво аз 0 то -24 дараҷа хунук, дар моҳи июл бошад, ҳарорати ҳаво аз +24 то +40,5 дараҷа гарм) мебошад.

Ноҳияи Қубодиён дорои захираҳои бои табиӣ мебошад. Бо истифода аз захираҳои нефт ва оҳаксанги маҳаллӣ, дар ин мавзӯ имконияти рушди соҳаи коркарди нефт ва соҳаи истеҳсоли масолеҳи сохтмон имкон дорад.

Дар ноҳия асосан соҳаи пахтакорӣ, зироаткорӣ, сабзавоткорӣ, ангурпарварӣ, чорводорӣ, инчунин пиллапарварӣ ривож ёфтааст.

Дар кӯҳҳои ҳудуди ноҳия конҳои тилло, сурма, волфрам, рӯҳ ва оҳаксанг мавҷуд мебошад. Дар заминаи кони оҳаксанг дар ноҳия имконияти истеҳсоли маводи сохтмонӣ - семент ва оҳаксанг вучуд дорад.

Ҳолати демографӣ.

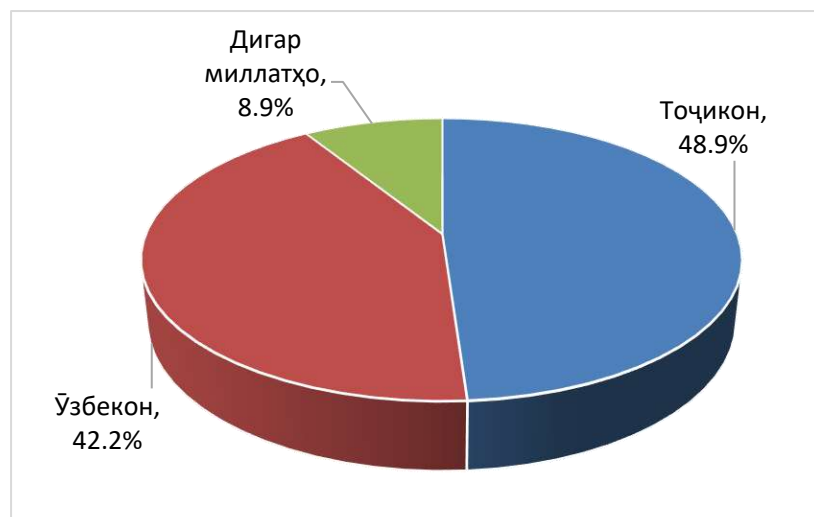
Шумораи аҳолии ноҳияи Қубодиён ба санаи 1 январи соли 2015 166125 нафар, ё ин ки 5,6% аҳолии вилояти Хатлонро (аз ҷумла мардҳо – 83602 нафар, ё ин ки 50,3 фоиз, занҳо – 82523 нафар, ё ин ки 49,7 фоиз) ташкил медиҳад, ки асосан дар деҳоти ноҳия зиндагӣ менамоянд.

Ҷадвали № 1. Аҳолии ноҳияи Қубодиён аз рӯи ҷамоатҳои деҳот ба ҳолати 1 январи соли 2015.

№	Номгӯи ҷамоатҳои деҳот	Шумораи хоҷагиҳо	Шумораи аҳоли	Шумораи муҳоҷирони меҳнатӣ
1	Заркамар	2186	12198	1134
2	У.Назаров	3125	21532	1706
3	И.Ниёзов	2462	19202	1057
4	Н.Хусрав	4709	36206	1730
5	20-солагии Истиқлол	4040	28542	1104
6	Тахти Сангин	4804	37961	2331
7	Навобод	1284	10484	756
	Ҷамагӣ:	22610	166125	9818

Қисми асосии аҳолии ноҳияи Қубодиёнро (48,9%) тоҷикон, шумораи боқимондаи аҳолиро ўзбекҳо (42,2 %) ва намояндагони дигар миллатҳо (8,9%) ташкил медиҳанд.

Диаграммаи 1. Сохтори аҳолии ноҳияи Қубодиён (бо %)

Биниши ояндаи ноҳияи Қубодиён

Ноҳияи Қубодиёни бостонӣ – маркази рушдифтаи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, саноатии дорои инфрасохтори мӯсоири фарогатӣ сайёҳӣ ва иҷтимоӣ, ки дар он фазаи мӯсоиди сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ хурду миёна фароҳам оварда шуда, аҳолии соҳибхунару меҳнатқарин дар муҳити зисти шоиста зиндагӣ менамоянд.

Биниши мазкур дар асоси таҳлили SWOT- тарафҳои қавӣ, заиф, имконият ва хавфу хатарҳои берунаи рушди иқтисодию иҷтимоии ноҳияи Қубодиён таҳрезӣ шудааст.

Таҳлили ҳолати воқеии ноҳияи Қубодиён (SWOT)

Тарафҳои қавӣ	Тарафҳои заиф
<p>Мавҷуд будани захираҳои табиӣ; Шароит барои рушди туризм; Мавҷудияти захираҳои замин (аз ҷумла заминҳои нав); Таҷрибаи бойи соҳаи боғу тоқпарвари; Иштироки мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар ислоҳоти замин; Мавҷудияти ташкилотҳои қарздиҳии хурд ва хоҷагиҳои фермерӣ; Рушди соҳибқорӣ хурду миёна ва соҳаи хизматрасонӣ; Мавҷуд будани сарчашмаҳои мухталифи истифодаи энергияи офтоб дар баробари энергияи барқ; Фаъолияти самараноки ВАО; Ҷойгиршавӣ ва мавқеи мувофиқи ҷуғрофӣ; Мавҷуд будани захираҳои меҳнатӣ; Зиёд будани мутахассисони баландихтисос; Ниғадошти расму оинҳои милли ва фарҳангӣ; Мавҷудияти бозори марказӣ ва бозорҳои шахсӣ; Мавҷудияти инфрасохтори хизматрасонии нақлиёт; Мавҷудияти роҳи оҳан; Мавҷудияти ёдгориҳои таърихи бостони ва иқлими мусоид барои рушди сайёҳӣ; Мавҷудияти инфрасохтори таъмини оби нушоқӣ; Таҷриба ва муҳити мусоид барои рушд; Таҷрибаи ҳамкори бо донорҳо ва малақаҳои ҷалби маблағ; Шароити хуби иқлими хок барои рушди боғу тоқпарвари.</p>	<p>Паст будани музди меҳнат; Нарасидани ҷойҳои кори; Фарсуда будани ҷоҳои оби нушоқӣ ва насосҳои обкаши; Таъмирталаб будани роҳҳои автомобилгарди маркази ва деҳот; Нарасидани омӯзгорон; Сифати пасти хизматрасонии тиббӣ (нарасидани таҷҳизоти тиббӣ); Назорати сусти қорамандони кумитаи идораи заминсозӣ ноҳия оид ба истифодабарии самараноки замин; Риоя накардани технологияи коркарди замин; Набудани имконияти фурӯши маҳсулоти кишоварзи ба дигар минтақаҳо ва давлатҳо; Мавҷуд набудани корхонаҳои хурди саноати коркарди меваю сабзавот; Фаъолияти ғайриқаноатбахши соҳаи ҳифзи муҳити зист; Ба муҳочирати меҳнати рафтани қувваи қобили меҳнат; Хуруҷи бемориҳо дар байни аҳоли; Дар сатҳи паст қарор доштани марказҳои фарҳангӣ; Ҷалби сусти занҳои фаъол ба корҳои ғойданокӣ ҷамъиятӣ; Дастрасии нокифоя ва нарасидани оби нушоқи ба аҳоли; Фарсудагии шабақаҳои обёриқунанда (оби полезӣ);</p>
Имкониятҳо	Хатарҳо
<p>Сохта ба истифода додани хатҳои нави об; Зиёд намудани майдони кишт; Мавҷудияти корхонаҳои саноати коркарди пахта; Афзоиши талабот ба маҳсулоти пахта; Азхудкунии заминҳои нав; Таъсиси ҷойҳои нави кори тавассути азхудкунии заминҳои нав; Ҷалби сармояи беруна барои таъсиси</p>	<p>Баланд гардидани сатҳи обҳои зеризаминӣ; Ба вучуд омадани офатҳои табиӣ (сел, ярҷ, жола, обхезӣ, заминларза, боронгарии зиёд); Паҳн шудани ҳашаротҳои зараррасон ва дигар касалиҳо; Авҷ гирифтани бӯҳрони молиявӣ иқтисодӣ ва таъсири он ба иқтисодиёти</p>

<p>корхонаҳои замонавии хурди коркарди меваю сабзавот; Ҷалби маблағ барои азхудкунии заминҳои нав; Ҷудо намудани замин барои рушди соҳаи моҳипарварӣ; Таъмини аҳоли бо иттилоот ва малакаҳои нави соҳаи боғу тоқпарварӣ;</p>	<p>ноҳия; Боло рафтани сатҳи таваррум; Обхезии дарёи Кофарниҳон ва шусташавии заминҳо дар хоҷагиҳои назди соҳил;</p>
---	--

Боби 2. Иқтисодиёт.

2.1. Соҳаи кишоварзӣ.

Соҳаи кишоварзӣ яке аз соҳаҳои афзалиятноки хоҷагии халқ мансуб ёфта, нақши он дар рушди иқтисодиёти ноҳия ва таъмини амнияти озуқаворӣ баланд арзёбӣ мегардад.

Ноҳия барои истеҳсоли пахта, ғалладонагиҳо, сабзавот, картошка, полезӣ, хӯроки чорво, боғдорӣ, пилла, чорво ва занбӯри асалпарварӣ махсус гардонида шудааст.

Аз зироатҳои техникӣ пахта, кунҷут ва аз зироатҳои ғалладонагӣ гандум, ҷуворимаккаи дон, чормағзи заминӣ парвариш карда мешавад.

Аҳолии ноҳия қисми зиёди даромади худро аз ҳисоби фурӯши маҳсулоти сабзавот, полезӣ ва мева ба даст меоранд.

Истеҳсолкунандагони асосии маҳсулоти кишоварзӣ дар ноҳия хоҷагиҳои аҳоли, хоҷагиҳои деҳқонӣ ва кооперативҳои истеҳсоли мебошанд. Вазни қиёси аз ҳама зиёдро дар ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ муассисаҳои кишоварзӣ дар истеҳсоли пахта ва хоҷагиҳои аҳоли дар истеҳсоли картошка, мева, шир, гӯшт, тухм, пилла ва пашм ташкил медиҳад.

Соли 2014 ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ноҳия дар миқёси вилоят 5,8 % ва аз рӯи намуди маҳсулот ғалладонагӣ 4,1 %, полезиҳо 9,7 %, сабзавот 5,9 %, картошка 5,7 %, мевачот 2,5 %, ангур 4,3 %, шир 6,3 %, гӯшт 6 %, тухм 4,3 %, асал 1,5 %, моҳӣ 1 %, пилла 10,8 % ва пашм 10,5 %-ро ташкил дод.

Маълумоти расмӣ нишон медиҳад, ки дар ноҳия нисбати дигар минтақаҳои вилоят ҳосилноки камтар аст. Сабаби ин, бад будани ҳолати мелиоративии заминҳо, баланд шудани сатҳи обҳои зеризаминӣ ва фарсуда гардидани пойгоҳҳои обкашӣ мебошад.

Ҳадафи асосии соҳа дар солҳои оянда- ин беҳтар намудани таъминоти заминҳо бо оби полезӣ ва аз худ намудани заминҳои бекорхобида мебошад.

Низоми идоракунии соҳаи кишоварзӣ. Ба ҳолати 1 январи соли 2015 дар ноҳия 1 адад хоҷагии зоотпарварӣ, 1 адад хоҷагии ниҳолпарварӣ, 1 адад хоҷагии ҷангал, 1 адад хоҷагии кооперативи истеҳсолии маҳсули тухмипарварӣ, 1913 адад хоҷагиҳои кооперативи истеҳсоли ва деҳқонии инфиродӣ, 22610 хоҷагии аҳоли фаъолият доранд.

Дастрасӣ ба техникаи кишоварзӣ. Таъмин будан бо техникаи муосир дар рушди соҳаи кишоварзӣ нақши муҳим мебозад. Дар хоҷагиҳои кишоварзӣ 985 адад техникаву таҷҳизот мавҷуд буда, аз ин 70 фоизаш коршоям (690 адад) ва 30 фоизаш (295 адад) дар ҳолати корношоям қарор доранд. Аз шумораи умумии техника ва таҷҳизот 3% трактори шудгоркунанда (30 адад), 70 % трактори чархдор (955 адад) мебошанд. Иловатан ба ин, дар тавозуни хоҷагиҳои деҳқонӣ 198 адад ядаки тракторӣ мавҷуд аст.

Барои таъмир ва барқарорсозии техникаю таҷҳизоти мавҷуда маблағи зиёд лозим аст ва таъмири онҳо аз ҳисоби хоҷагиҳо аз имкон берун аст. Воқеан ҳам, сабаби паст шудани даромаднокии хоҷагиҳо нарасидани техника мебошад.

Дар давоми 4 соли охир ба ноҳия 200 адад трактори чархдор ворид гардидааст, ки ба ҳар як трактори воридшуда 63 гектар замини қорами рост меояд.

Дар мустаҳкам намудани базаи моддӣ – техникий соҳаи кишоварзӣ нақши аҳоли баланд арзёбӣ гардида, шумораи техникаҳои дар тавозуни аҳоли буда 635 ададро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №1. Шумораи техникаҳо

№	Номгӯи тракторҳо	Шумора	Омода	%- омадагӣ
1	Тасмачарх	30	21	70
2	Байниқатор чархдор	149	104	70
3	Нақлиёти чархдор	806	564	70
	Ҳамагӣ:	985	689	70

Яке аз роҳҳои мустаҳкам намудани базаи моддию техникий соҳа ин васеъ намудани дастрасӣ ба хизматрасониҳои лизингӣ мебошад. Танҳо дар солҳои 2012-2014 аз ҷониби хоҷагиҳои деҳқонӣ бо тариқи шартномавӣ 2 адад техникаи кишоварзӣ аз «Тоҷикагролизинг» ва ташкилоти байналхалқии ЮСАИД харидорӣ гардидааст, ки талаботи имрӯзаи хоҷагидоронро қонеъ гардонидани наметавонад. Механизми гирифтани техника тавассути «Тоҷикагролизинг» бо 30 % пешпардохти маблағ сурат гирифта, аз ташкилоти байналхалқии ЮСАИД бошад тавассути истифода хизматрасонии Ташкилоти қарздиҳии хурди «Имон интернешл» (то 18 фоизи солана) ба анҷом расонида мешавад. Хизматрасонии ташкилоти байналхалқии ЮСАИД бо он фарқ мекунад, ки ҳангоми гирифтани техникаи лизингӣ дар базаи хоҷагии деҳқонӣ бояд маҳсулоти алоҳида (бо истифодаи маводҳои худ ташкилот) кишт карда шавад ва баъди анҷоми кор қариб 20 фоизи маблағи лизинг аз ҷониби худ ЮСАИД пардохт карда мешавад.

Мушкилиҳои мавҷуда:

- суғур будани базаи моддию техникий ва набудани паркҳои тракторӣ оид ба таъмири техника;
- норасоии қисмҳои эҳтиётӣ ва равғанҳои молиданию сӯзишворӣ;
- аз мӯҳлати муқарраргардида бештар истифода гардидани техника ва таҷҳизотҳои мавҷуда (пурра ва барзиёд истифода бурдани мӯҳлати амортизатсионии техникаҳо);
- набудани ташкилотҳои лизинг;
- суғур будани таъминот бо техника ва таҷҳизотҳои ҳозиразамон.

Истифодаи заминҳо. Аз рӯи маълумоти расмӣ ба ҳолати 1 январи соли 2015 майдони умумии заминҳои ноҳия 184763 гектар ва шумораи заминистифодабарандагон 1920 нафар ба қайд гирифта шудааст. Заминҳои қобили истифодаи корхонаҳои кишоварзи 108583 гектарро (аз ин 19409 га обӣ) ташкил медиҳад, 5191 замини наздиҳавлигӣ, 1543 га замини ёрирасони шахсӣ (1543 га обӣ), 13211 га ҷангалу бешазор, 4214 га буттазор, 118 га ботлоқзор, 4388 га замини зерӣ обӣ, 1602 га роҳҳо ва роҳҳои чорвогузар, 1473 га замини зерӣ иморату иншоот, кӯчаҳо ва майдонҳо ва 44440 га дигар заминҳо мебошанд.

Аз майдони умумии дарахтони бисёрсола 2370 га боғот (1497 га обӣ), 418 га тоқзор, 345 га тутзор, 259 га дарахтони ситрусӣ ва субтропикӣ мебошанд.

Ҷадвали № 2. Сохтори истифодаи замин

№	Категория	Миқдор (га)
---	-----------	-------------

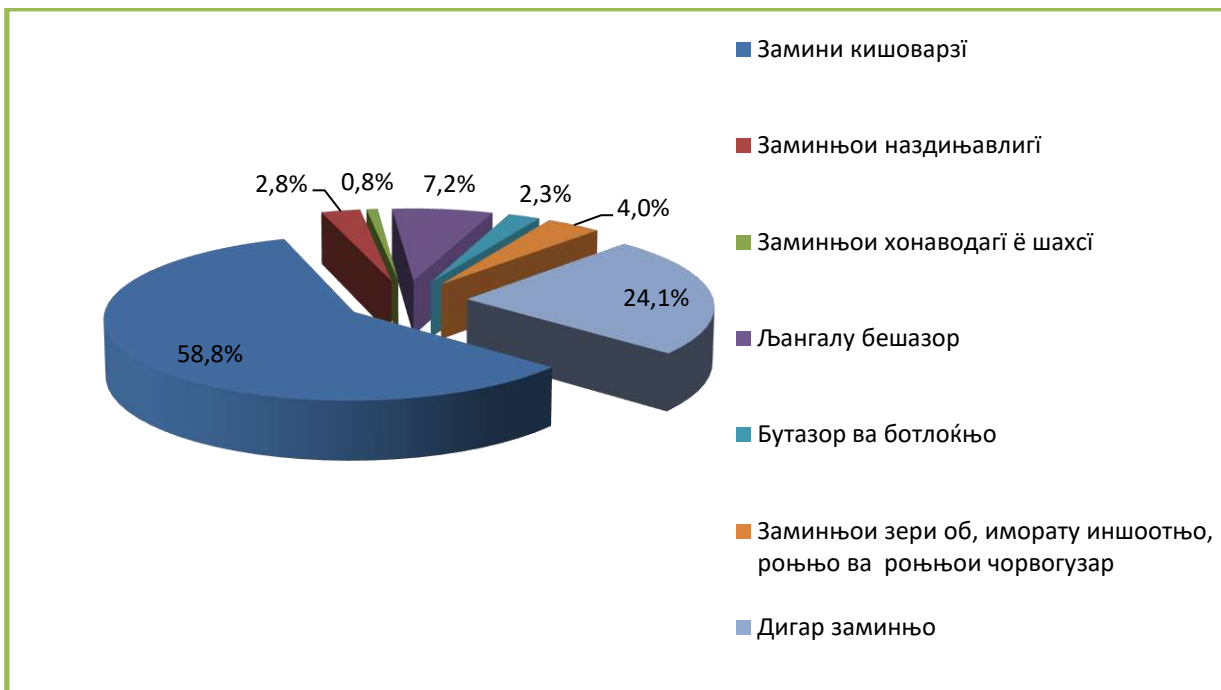
1	Заминҳои кишоварзӣ (аз ҷумла чарогоҳҳо)	108583
	Аз ҷумла обӣ	23961
2	Заминҳои наздиҳавлигӣ	5191
3	Заминҳои ёрирасони шахсӣ	1543
	Аз ҷумла обӣ	1543
4	Ҷангалу бешазор	13211
5	Заминҳои зери обмонда	4388
6	Роҳҳо ва роҳҳои чорвогузар	1602
7	Замини зери бино ва иншоотҳо, кӯчаҳо ва майдонҳо	1473
8	Бутгазор	4214
9	Ботлоқҳо	118
10	Дигар заминҳо	44440
	Ҷамагӣ:	184763

Заминҳои қорами обӣ асосан барои кишти пахта, картошка, сабзавот. полезӣ, ғалладонагӣ ва зироатҳои хӯроки чорво истифода бурда мешаванд.

Заминҳои қорам умуман 100 % обёришаванда мебошанд ва ин омил барои гирифтани ҳосили хуб мусоидат менамояд. Аммо мушкилот дар таъминоти мунтазами об, хусусан дар вақти инкишофи асосии растаниҳо мушоҳида мегардад, ки ин тартиб дар навбати худ мушкилиҳои обкашӣ ва низоми худҷорӣ таъмин карда мешавад, ки ин тартиб дар навбати худ мушкилиҳои зиёди техникӣ ва молиявиро ба амал меоварад. Пардохти маблағи хизматрасонии об ва қувваи барқ ҳангоми кори истгоҳҳо сарфшаванда сари вақт пардохт карда намешавад ва ин ба сифати пешниҳоди хизматрасониҳои соҳаи обтаъминкунӣ таъсири манфӣ мерасонад.

Заминҳои ғайрикишоварзӣ 76180 гектар ё 41,2 %-и масоҳати умумии заминҳои боирро ташкил медиҳанд. Ҷиҳати рушди кишоварзӣ, хусусан барои рушди соҳаи чорводорӣ, дар ноҳия 13211 гектар ҷангал мавҷуд мебошанд, ки 117 гектар ё 0,9 % онҳо обёришаванда буда, дар ояндаи наздик дар асоси барномаи рушди ноҳия бояд самараноктар истифода гарданд.

Диаграммаи №1. Сохтори истифодаи умумии замини кишоварзӣ (ба ҳисоби %)

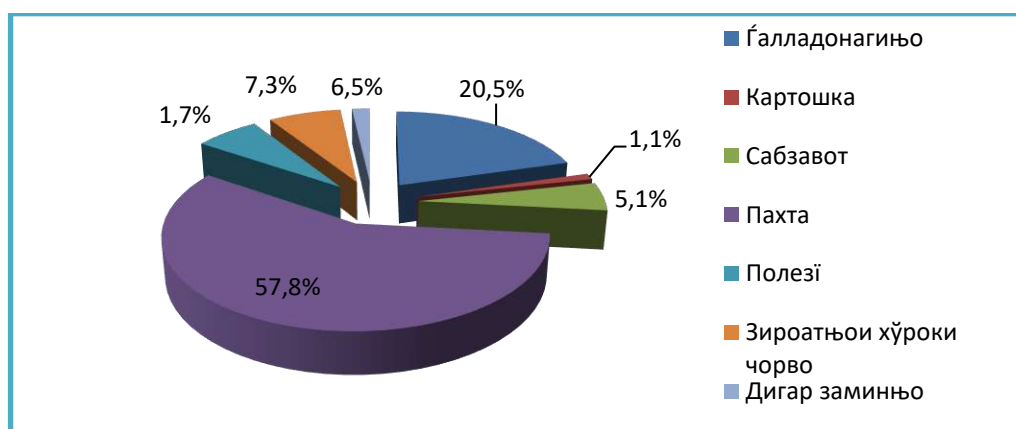
Дигар заминњо 44440 гектарро ташкил медиҳанд, ки онњо умуман беҳосил буда, мутанасибон 58,3 %-и заминњои боирро ташкил менамоянд. Истифодаи як қисми заминњои мазкур дар давоми солњои 2016-2020 барои пешбурди корњои сохтмонї дар назар аст ва ин метавонад яке аз манбањои ғанї гардонидани буҷаи ноҳия гардад.

Дар соли 2014 майдони кишти зироатњо ҳиссаи зиёдро кишти пахта 57,8 фоиз, ғалладонагїњо 20,5 фоиз ва дигар зироатњо 21,7 фоизро ташкил менамояд.

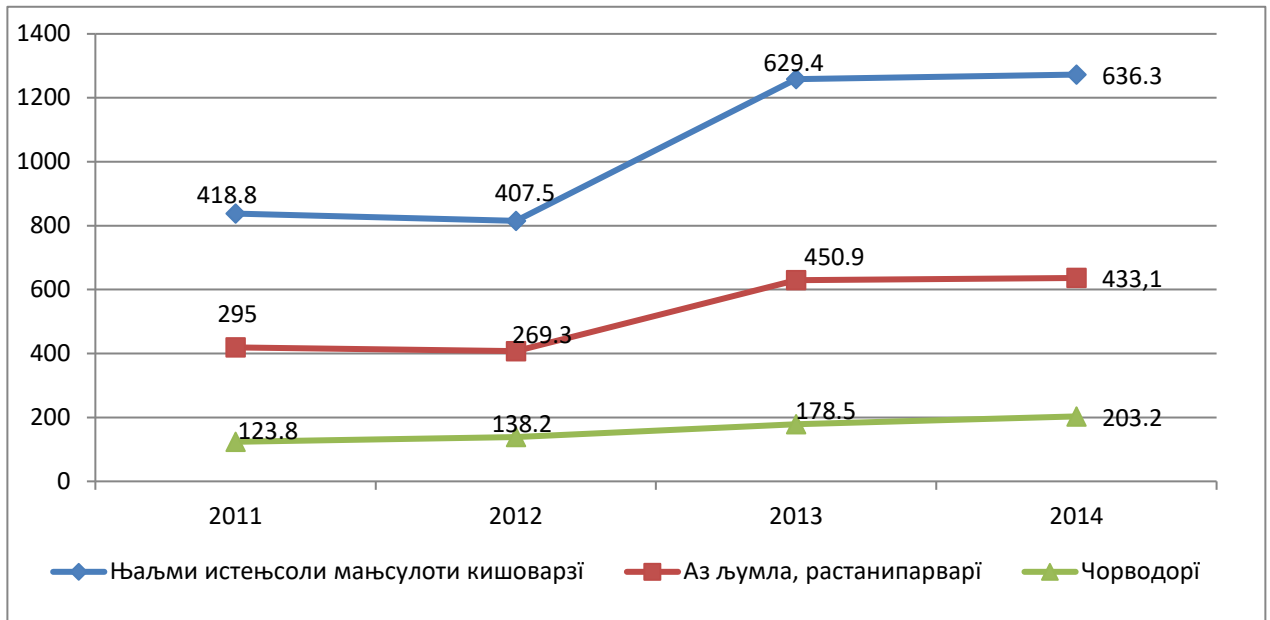
Дар солњои охир ҳаҷми майдонњои барои кишти пахта ва зироатњои хӯроќї чорво ҷудогардида кам гардида, ҳаҷми умумии майдони боғњо, ғалладонагїњо, сабзавот ва полезї зиёд гардидааст.

Сабаби камшавии майдони кишти пахта, дар навбати аввал, ба сатҳи пасти нархи пахта дар бозорњои ҷаҳонї дар солњои 2011-2014 алоқаманд буд, ки дар натиҷаи он самаранокии пасти истеҳсолот, пастшавии ҳосилнокї бо сабаби ботлоқшавї ва шӯршавию эрозияи замин) мушоҳида гардид.

Диаграммаи №3. Истифодаи замин аз рӯи кишти зироатњо дар соли 2014 (дар ҳамаи шаклњои хоҷагидорї)

Диаграммаи №4. Ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзї дар ҳамаи шаклњои хоҷагидорї дар солњои 2011-2014 (млн. сомонї)

Маъсулоти кишоварзӣ ва даромади он. Дар давоми солҳои 2011-2014 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ ба маблағи 2092,0 млн. сомонӣ маҳсулот истеҳсол намуданд, ки аз ин 1448,3 млн. сомонӣ ба соҳаи растанпарварӣ ва 643,7 млн. сомонӣ ба соҳаи чорводорӣ рост меояд. Истеҳсоли умумии маҳсулоти кишоварзӣ дар ноҳия сол то сол афзуда истодааст. Хусусан дар истеҳсоли маҳсулоти соҳаи чорводорӣ ин болоравӣ равшан ба назар мерасад.

Дар соли 2014 ҳаҷми умумии маҳсулоти растанпарварӣ дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ 433 млн. сомониро ташкил дод, ки ин дар муқоиса бо соли 2013 ба андозаи 1,1 % зиёд мебошад. Ҳиссаи маҳсулоти растанпарварӣ дар соли 2014 дар ҳаҷми умумии маҳсулоти кишоварзӣ ноҳия 68 фоизро ташкил медиҳад.

Тибқи дурнамо тадриҷан зиёд намудани ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ҳамчун манбаи асосии рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳия пешбинӣ гардидааст.

Дар сурати беҳтар намудани таъминоти заминҳои ноҳия бо оби ползӣ ҳаҷми истеҳсоли ҳамаи намудҳои маҳсулоти кишоварзӣ метавонад зиёд шавад. Мутаассифона, заминҳои қорами хоҷагиҳо ва маҳалҳои аҳолинишини ин минтақа бо сабаби баланд гардидани сатҳи обҳои зерзаминӣ сол аз сол кам шуда истодааст.

Дар давоми солҳои охир истеҳсоли маҳсулоти ползӣ, сабзавот ва картошка низ афзоиш ёфтааст. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти ползӣ дар соли 2014 нисбат ба соли 2011 ба андозаи 111 % ва сабзавот 123 % зиёд гардидааст.

Аҳолии ноҳия асосан ба парвариши сабзӣ, пиёз, помидор, картошка машғул буда, даромаднокии қисми алоҳидаи аҳоли аз фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ таркиб меёбад. Минтақаҳои сабзавоткорӣ ноҳия асосан ҷамоатҳои деҳоти «20 солаги Истиқдолият» ва Таҳти Сангин буда маҳсулотҳои ползӣ бошад, бисёртар дар ҳудуди ҷамоатҳои деҳоти ба номи У.Назаров ва Носир Хусрав парвариш карда мешаванд.

Ҷадвали №8. Нишондиҳандаҳои асосии соҳаи кишоварзӣ.

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Солҳо				Соли 2014 нисбати 2011 (бо %)
	2011	2012	2013	2014	
Ҳамагӣ кишт (гектар):	16984	17779	16956	15961	94

Ғалладона ва лубиёғиҳо (бо чуворимакка)	5005	5693	5078	4617	92
Пахта	7240	7513	7750	7145	99
Картошка	503	609	603	552	110
Сабзавот	1304	1626	1443	1486	114
Полезӣ	1125	1158	1131	1193	106
Зироатҳои хӯроки чорво	1486	1194	951	968	65
Истеҳсол:					
Ғалла (бо чуворимакка)	33113	36252	39370	34097	103
Пахта	15548	17600	17000	17240	111
Картошка	13795	14355	16741	12941	94
Сабзавот	40536	41306	46823	50015	123
Полезӣҳо	37105	33729	41071	41072	111
Меваҷот	3055	3130	3191	3433	112
Ангур	3699	3781	3784	3787	102

Дар давоми солҳои 2011-2014 майдони кишти зироатҳои кишоварзӣ аз рӯи ҳамаи намудҳои хоҷагидорӣ аз ҳисоби обёрии заминҳои нав каму беш зиёд гардидааст. Аммо дар баробари ин ҳосилнокии замин бо сабаби шӯршавии хок аз ҳисоби баландшавии сатҳи обҳои зеризаминӣ паст шуда истодааст. Дар ноҳия заминҳои обёришаванда бисёр мебошад ва дар ҳолати ба истифодаи кишоварзӣ баргардонидани онҳо имконияти зиёд шудани ҳаҷми маҳсулот ва бунёди боғҳои нав мавҷуд аст.

Новобаста аз болоравии ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ даромаднокии хоҷагиҳо дар давоми ин солҳо кам шудааст. Маҳсулоти истеҳсолшуда наметавонад талаботи дохилии ноҳияро қонеъ гардонад. Дар истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ҳиссаи ғалладонагӣ, сабзавот ва мевагӣ зиёдтар аст.

Нақши кишоварзӣ дар иқтисодиёти маҳаллӣ. Соҳаи кишоварзии ноҳияи Қубодиён бахши муҳими таъминкунандаи аҳолии ноҳия бо маводи озуқаворӣ, чойҳои корӣ ва манбаи гирифтани даромад мебошад. Дар ноҳия дар соҳаи кишоварзӣ 82 % аҳолии қобили меҳнат (22100 нафар, ки аз он 70 % -ро занон ташкил медиҳанд) машғул мебошанд.

Ҳаҷми умумии маҳсулоти истеҳсолгардидаи кишоварзӣ дар соли 2014 - 636,3 млн. сомониро ташкил дод, ки ин 70 % ҳаҷми умумии маҳсулоти истеҳсолнамудаи ноҳияро ташкил медиҳад. Тибқи нишондиҳандаҳои расмӣ дар соҳаи кишоварзӣ 42 % аҳоли (асосан дар бахши боғдорӣ, сабзавоткорӣ ва парвариши полезӣ) машғул мебошанд. Ҳамзамон, 88 % ҳиссаи маҳсулоти дар соҳаи растанипарварӣ истеҳсолгардида ба зиммаи бахши хусусӣ (хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ, хоҷагиҳои аҳоли ва заминҳои ёрирасон) рост меояд, 122 % онро бошад, ҳиссаи бахши ҷамъиятӣ (хоҷагиҳои коллективӣ) ташкил додааст.

Таҳлил нишон медиҳад, ки афзоиши ҳаҷми маҳсулоти истеҳсолгардидаи кишоварзӣ асосан аз ҳисоби зиёд намудани майдон барои кишти зироатҳо ҷудогардида ба вучуд меояд, гарчанде дар баъзе ҳолатҳо афзоиши ҳаҷми маҳсулот аз ҳисоби афзоиши ҳосилнокӣ асосан дар бахши боғдорӣ, сабзавоткорӣ ва полезӣҳо рушд меёбад.

Ҷадвали №9. Ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ (с/га)

Ҳосилнокӣ	Солҳо	С 2014 нисбати
-----------	-------	----------------

	2011	2012	2013	2014	соли 2011 (бо %)
Пахта	21,4	23,4	22,0	24,1	112
Ғалладонагиҳо (бо якҷоя кишти такрорӣ)	66	64	77	74	112
Сабзавот	310	254	324	336	108
Полезӣ	330	291	363	344	104
Картошка	274	236	278	234	85
Мева	58	75,0	55	60	103
Ангур	50	74	53	53	106

Гарчанде дар солҳои охир афзоиши истеҳсоли пахта, ғалладонагиҳо ва мева аз ҳисоби ба роҳ мондани тарзи экстенсивии кишоварзӣ, яъне аз ҳисоби зиёд намудани майдони кишт мушоҳида гардад ҳам, дар солҳои охир нисбат ба солҳои 2011-2014 баландшавии ҳосилнокии зироатҳои сабзавот ва полезӣ ба назар мерасад. Сабабҳои асосии баландшавии ҳосилнокӣ дар соҳаи кишоварзӣ, дар навбати аввал, дуруст ва самаранок истифода бурдани замин ва тухмиҳои репродуксионии минтақабооб мебошад.

Монеаҳои асосии рушди соҳаи кишоварзӣ дар солҳои охир сатҳи баланди қарзҳои хоҷагиҳои пахтакор дар назди хоҷагии об, мақомоти андоз, тағйирёбии нархи пахта ва чун натиҷа, пастшавии даромад ва набудани ҳавасмандии хоҷагиҳои деҳқонӣ мебошад.

Мушкилоти дигари соҳаи кишоварзӣ ба номутобиқати идоракунии захираҳои обӣ ва ҳолати баъди мелиоративии заминҳои кишоварзӣ, мавҷуд набудани муборизаи муташаккилона бар зидди ҳашароти зараррасон, набудани ҳадамоти машваратӣ оид ба масъалаҳои агротехникаи парвариши зироатҳо ва ворид намудани технологияҳои нав, воридоти маводи нави тухмӣ ва ғайраҳо алоқаманд мебошад.

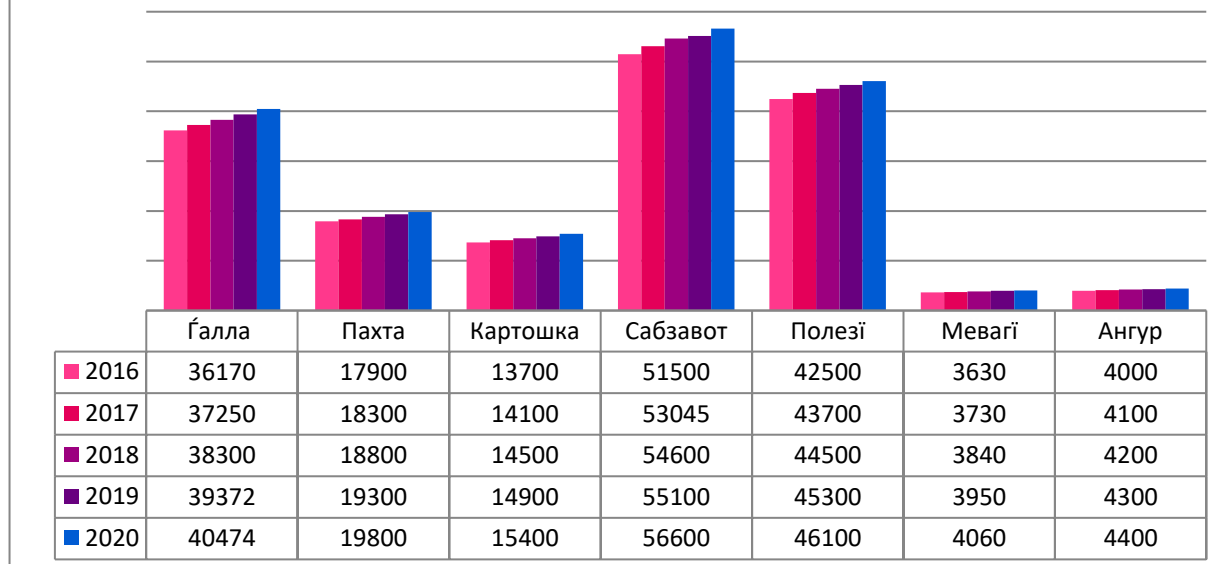
Растанипарварӣ. Растанипарварӣ яке аз соҳаҳои фоидаовари хоҷагиҳои ноҳия ба ҳисоб меравад. Аз ин лиҳоз, ба инкишофи ин соҳаи кишоварзӣ сол то сол аҳамияти хоса дода мешавад.

Ҷадвали № 10. Нишондиҳандаҳои соҳаи растанипарварӣ (тонна)

Нишондиҳандаҳо	Солҳо				Соли 2014 нисбати соли 2011 (бо %)
	2011	2012	2013	2014	
Ғалладонагиҳо	33113	36252	39370	34097	103
Сабзавот	40536	41306	46823	50015	123,4
Полезӣ	37105	33729	41071	41072	110,7
Картошка	13795	14355	16741	12941	93,8
Мевагӣ	3055	3130	3131	3433	112,4
Ангур	3699	3781	3784	3787	102,4
Зироатҳои хӯроки чорво	16918	22447	18223	19717	116,5
Зироатҳои техникаӣ	15633	17600	17000	17240	110,3

Дар ин давра ноҳия ба миқдори 34097 тонна ғалла, 17240 тонна пахта, 50015 тонна сабзавот, 12941 тонна картошка, 41072 тонна полезӣ, 3433 тонна меваҷот, 3787 тонна ангур истеҳсол намудааст.

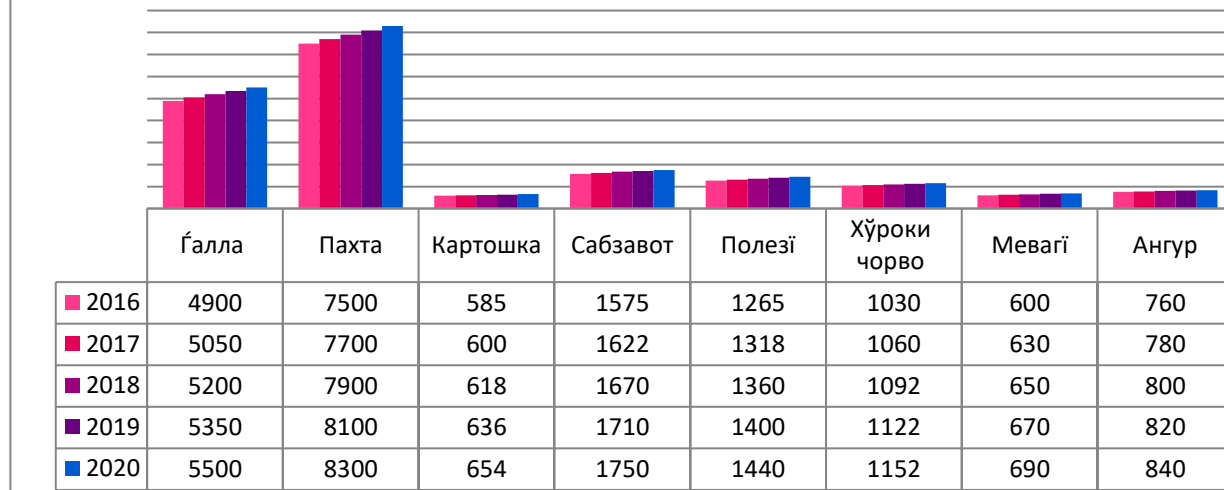
Диаграммаи №6. Дурнамои истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ таи солҳои 2016-2020 дар ӯмаи шаклҳои хољагидорӣ (тонна)

Дар ноҳия маҳсулоти ғалладонагӣ, аз ҷумла гандум истеҳсол карда мешавад. Дар сохтори майдонҳои кишти ноҳия барои кишти пахта ҳиссаи майдонҳои зиёдтар боқӣ мемонад.

Дар соли 2015 барои парвариши пахта 57 фоиз ва барои кишти зироатҳои ғалладонагӣ 22,8 фоизи майдонҳои кишт ҷудо карда шудааст.

Диаграммаи №7. Дурнамои майдони кишти заминӣ дар ӯмаи шаклҳои хољагидорӣ (га) таи солҳои 2016-2020.

Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, хусусан соҳаи растанипарварӣ дар давоми солҳои 2011-2014 аз рӯи нишондиҳандаҳои расмӣ руҷд намуда истодааст. Ин тамоюл асосан дар истеҳсоли сабзавот, мевагӣ ва зироатҳои техникӣ мушоҳида мешавад.

**Ҷадвали №11. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ
дар солҳои 2011-2014 (ҳазор сомонӣ)**

Нишондиҳандаҳо	Солҳо				с2014 нисбати с2011 бо %
	2011	2012	2013	2014	
Ғалладонагиҳо	63,6	69,6	56,9	59,9	94
Сабзавот	81,0	82,6	68,4	130,4	160
Полезӣ	40,8	37,1	41,0	42,0	103
Картошка	27,6	28,7	26,7	42,8	155
Мевагӣ	15,2	15,6	9,4	21,8	143
Ангур	9,8	10,0	18,9	29,4	3,0 бар
Зироатҳои техникӣ	53,1	59,8	59,0	53,7	101

Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти растанипарварӣ (дар шакли натуралӣ) низ сол то сол афзоиш ёфтааст. Ин афзоиш гарчанде ба талаботи меъёри кишоварзӣ мувофиқ набошад ҳам, лекин дар давоми солҳои 2011-2014 истеҳсоли маҳсулоти сабзавот, полезӣ мевагӣ, ангур дар шакли натуралӣ зиёд гаштааст.

Пахтакорӣ. Пахта барои хоҷагиҳои кишоварзии ноҳия яке аз зироатҳои даромаднок ба ҳисоб меравад. Истеҳсол ва фурӯши пахта дар ноҳия ба як қатор мушкилиҳо дучор гардидааст. Дар ноҳия асосан ҳамаи хоҷагиҳои ҷамоавӣ, кооперативҳои истеҳсоли ва хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ ба парвариши пахта машғул мебошанд.

Дар соли 2014 барои рушди ин соҳа ҳаҷми майдони кишт ба 7146 гектар расонида шуд. Дар соли 2012 истеҳсоли пахта 17600 тонна, дар соли 2013 мутанасибан ба 17000 тонна нисбат ба соли 2012 - 600 тонна кам мебошад.

Барои ҳавасманд намудани хоҷагиҳои деҳқонӣ ба парвариши пахта ва зиёд намудани истеҳсоли он, пеш аз ҳама, лозим аст, ки ба соҳаи пахтакорӣ маблағгузорӣ аз тариқи бонкҳо бе миёнаравҳо ба роҳ монда шуда, фурӯши пахта ба корхонаи дилҳо ва раванди бастанӣ шартномаҳо озода бошад. Ба роҳ мондани истеҳсоли зиёди пахта метавонад даромаднокии хоҷагиҳоро дучанд намуда, ҷойҳои нави кориро ба вучуд оварад ва паст кардани сатҳи камбизоатӣ мусоидат намояд. Айни замон, дар ноҳия хоҷагиҳои деҳқоние ҳастанд, ки ҳосилнокии пахтаро то 45-50 сентнер расонида, аз он фоидаи зиёд ба даст овардаанд.

Боғдорӣ. Дар доираи «Барномаи мақсадноки давлатии рушди боғдорию ангурпарварӣ ва парвариши ниҳолҳои сояфкану мевадиҳанда дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2014» дар ҳудуди ноҳия зиёда аз 1100 гектар боғи нав бунёд карда шуд, ки дар оянда ба 10000 тонна (аз рӯи ҳосилнокии 15-20 ц\га) афзудани истеҳсоли мева мусоидат менамояд.

Аз 3470 гектар майдони умумии дарахтони бисёрсола 360 гектарашро ангурзор ташкил менамояд. Аз масоҳати умумии қитъаҳои наздихавлигӣ 1700 гектари он аз дарахтони бисёрсола иборат аст.

Мушкилоти асосие, ки ба рушди баҳши меваю сабзавот таъсири манфӣ мерасонад ва ба талафоти маҳсулот оварда мерасонад, ин нархи гарони сӯзишворию равғанҳои молиданӣ ва захрхимикатҳо, набудани чораҳои мубориза бар зидди ҳашароти зараррасон, маҳдудияти бозори фурӯш, таҷҳизоти фарсудагаштаи корхонаҳои мавҷудаи коркард, норасогии дастгирии иттилоотию машваратӣ, ҳолати ғайриқаноатбахши

мелиоративии боғҳо, набудани технологияи коркард ва хушкгардонидани маҳсулоти меваю сабзавот мебошад.

Дар ноҳия ташкилотҳое, ки хизматрасониҳои иттилоотию машваратӣ анҷом медиҳанд, вучуд надоранд. Машваратро оид ба масъалаҳои кишоварзӣ ба хоҷагиҳои деҳқонӣ мутахассисони ассотсиатсияҳои мавҷуда пешниҳод менамоянд, ки ин ба талаботи муосир мутобик нест. Бозори пешниҳоди хизматрасониҳо оид ба таъминоти воситаҳои истеҳсолоти кишоварзӣ умуман вучуд надорад. Омили дигари муҳиме, ки ба рушди соҳаи кишоварзӣ таъсири бевосита мерасонад, ин сатҳи пасти дастрасии хоҷагиҳо ба қарзҳои имтиёзноки дарозмуддат мебошад.

Чорводорӣ. Соҳаи мазкур дар баробари дигар соҳаҳо яке аз бахшҳои асосии кишоварзии ноҳия буда, вазни қиёсии он дар маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии ноҳия 31,9 фоизро ташкил медиҳад. Соли 2014 хоҷагиҳои чорводорӣ ноҳия 203,2 млн. сомони маҳсулот истеҳсол намуданд.

Ҷадвали №8. Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ дар солҳои 2011-2014

Номгуи маҳсулот	Воҳиди ченак	Солҳо				Соли 2014 нисбати соли 2011 (бо %)
		2011	2012	2013	2014	
Гӯшт	тонна	4554	4945	5415	6250	137
Шир	тонна	19745	21308	23440	25720	130
Тухм	ҳаз.дона	1917	1991	2428	2597	135
Пилла	тонна	44,7	45	52,0	38,8	87
Асал	тонна	10,2	10,6	13,3	13,3	130
Пашм	тонна	421	426	464	470,4	112
Моҳӣ	тонна	-	-	17,2	15,4	

Яке аз афзалиятҳои асосии рушди соҳаи чорводорӣ тибқи дурнамои рушди соҳа то соли 2020 ин давра ба давра зиёд намудани ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот мебошад.

Аз рӯи маълумоти расмии омори ба ҳолати 1 январи соли 2015 дар ноҳия ҳамагӣ 41022 сар чорвои калони шохдор ба қайд гирифта шудааст, ки аз 22805 сарро модагов ташкил медиҳад.

Ҷадвали №9. Саршумори чорво дар солҳои 2012-2014 (сар).

Нишондиҳандаҳо	С о л ҳ о		
	2012	2013	2014

	Ҳамагӣ	хоҷагиҳои деҳқонӣ	Ҳоҷагиҳои аҳолий	Ҳамагӣ	хоҷагиҳои деҳқонӣ	Ҳоҷагиҳои аҳолий	Ҳамагӣ	хоҷагиҳои деҳқонӣ	Ҳоҷагиҳои аҳолий
Чорвои калони шохдор	40613	1693	38920	40636	1697	38939	41022	1719	39303
аз он чумла модагов	22560	427	22133	22577	444	22133	22805	464	22341
Бузу гӯсфанд	83668	17965	65703	85763	20555	65208	90803	22076	67727
Асп	1178	30	1148	1178	30	1148	1219	30	1189
Парранда	74695	3137	71558	74705	3147	71558	75715	3154	72561
Занбӯри асал (оида)	554	67	487	658	70	588	728	70	658

Зиёд намудани саршумори чорво яке аз ҳадафҳои асосии рушди соҳа дар давраи то соли 2020 маҳсуб ёфта, баҳри таъмини амнияти озуқаворӣ нигаронида шудааст.

Умуман, дар ноҳия фурӯши чорвои калони шохдор ва фурӯши бузу гӯсфанд танҳо хоҷагиҳои хонаводагӣ машғул мебошанд. Дар ноҳияи Кубодиён хоҷагии зоотпарварӣ фаъолият дорад. Дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия 3 адад нуқтаҳои бордоркунии сунъӣ вучуд дорад ва дар айни ҳол фаъолият намекунад.

Дар ноҳияи барои рушди соҳаи чорводорӣ ва ташкили базаи хӯроки он шароити хуб мавҷуд аст (48,3 %-и майдони умумии заминҳои кишоварзиро ҷарогоҳҳо 89224 га) ва ҳамаи хоҷагиҳои чорводорӣ ноҳия бо ҷарогоҳҳои зимистона таъмин мебошанд.

Мушкилии асосӣ барои хоҷагиҳои чорводор набудани корхонаҳои хурди коркарди маҳсулоти ширӣ аст. Таъсиси корхонаи коркарди маҳсулоти ширӣ ва пашм бо назардошти истифода аз манбаи мавҷудаи ашёи хоми маҳаллӣ яке аз самтҳои асосии Барномаи рушди ноҳия дар ояндаи наздик аст. Ба роҳ мондани коркарди маҳсулоти чорводорӣ дар таъмини аҳолий ба ҷойи нави корӣ ва паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар ноҳия мусоидат менамояд.

Коркарди пӯст ва пашм. Рушди соҳаи коркарди ашёи чорво (пӯст ва пашм) бо назардошти истифода аз манбаи мавҷудаи ашёи маҳаллӣ, ҷиҳати пайдо намудани арзиши иловашудаи маҳсулоти истехсолӣ, аз ин ҳисоб ғани гардонидани бучети маҳаллӣ, таъмини бозори дохилӣ ва баланд бардоштани истехсоли содиротии ноҳия, ташкили ҷойҳои нави корӣ, ки барои паст кардани сатҳи камбизоатӣ мусоидат менамояд, аҳамияти иқтисодӣ дорад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки миқдори зиёди пӯсту пашми дар ноҳия мавҷудбуда, аз сабаби набудани нуқтаҳои қабул ва коркард истифода намегардад. Бо ин мақсад тибқи «Барномаи коркарди пурраи ашёи хоми чорво (пӯст ва пашм) дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015» таъсиси корхонаи коркарди пашм дар назар дошта шуда, айни ҳол ҶДММ «Саид-истехсол» оиди ба истифода

додани корхонаи коркарди пашм, тибит, торак ва пат дар ҷамоати дехоти ба номи И.Ниёзов дар арафаи ба истифодадиҳӣ мебошад.

Паррандапарварӣ. Дар ноҳия 75715 сар парранда ба қайд гирифта шудааст, ки аз ин 4,2 фоиз ба хоҷагиҳои деҳқонӣ ва 95,8 фоиз ба аҳолии рост меояд. Мутаассифона, то кунун фаъолият намекунад. Айни замон имконияти ба кор даровардани фабрикаи мазкур мавҷуд буда, дар натиҷаи фаъолият қардани он ҷойҳои нави корӣ ташкил гардида, иқтидорҳои нави истеҳсоли зиёд мегардад.

Занбӯри асалпарварӣ. Занбӯри асалпарварӣ яке аз соҳаҳои камхарчу сердаромади соҳаи кишоварзӣ мебошад. Шароити иқлимии ноҳияи Қубодиён барои инкишофи соҳаи занбӯрпарварӣ хело мусоид аст. Захираҳои мачудаи растаниҳои шахддиҳандаи ноҳия имкон медиҳад, ки шумораи оилаи занбӯри асал зиёд карда шуда, истеҳсоли он дучанд карда шавад. Солҳои охир соҳаи мазкур дар ноҳия рушд ёфта, истеҳсоли он тадриҷан зиёд шудааст. Истеҳсоли асал аз 10,6 тоннаи соли 2012 ба 13,3 тонна дар соли 2014 расонида шудааст, ки ин 125 фоизро ташкил намуда, зиёд намудани истеҳсоли асал дар панҷ соли оянда яке аз самтҳои асосии Барномаи рушди ноҳия аст.

Соҳаи бойторӣ. Рушди соҳаи чорводорӣ, асалпарварӣ ва паррандапарварӣ аз ҳадамоти бойторӣ ҷиҳати саривақт пешгири намудани касалиҳои сирояткунанда вобастагӣ дорад.

Дар ноҳия як идораи бойтори 1 адад клиникаи хусуси бойторӣ, 3 адад нуқтаҳои бордоркунии сунъӣ ва 2 адад дорухонаҳои бойторӣ фаъолият дорад.

Дар ноҳия ҳолатҳои алоҳидаи касалиҳои карасон (эмкар), зардкасал (лептоспироз), хорӣ (бешенство), вабои сумдарди ҳайвонот, сил ва дигар касалиҳои дар байни чорвои калон ва моли майда, ҳамзамон мурғони хонагӣ (псевдочума) ба мушоҳида мерасад.

Маводи биологӣ пешгирии касалиҳои сирояткунанда сӯхтани 57 %, вабои сумдари 118 %, гули моли майда 56 %, барои вақсинаи пешгирии буғумдарди чорвои калони шохдор маблағҳои эпизотиҳои ҷумҳурӣ ҷудо карда мешавад.

Мушкилии асосие, ки дар ин самт ба мушоҳида мерасад ин пеш аз ҳама набудани таҷҳизот ва техникаҳои замонавӣ, мутахассисони баландихтисос, музди меҳнати паст, баланд будани нархи доруворӣ ва таъмин набудан ба вақсинаҳо ва доруҳои дезинфексионӣ дезинексионӣ мебошад.

Дар соли 2014 бо мақсади беҳтар намудани таъминоти клиникаҳои бойтории хусусӣ (1 адад) бо таҷҳизотҳои лозимии замонавӣ аз ҷониби Ассотсиатсия бойторони Тоҷикистон (АБТ) кӯмакҳои моддӣ расонида шуд. Мутаассифона, дигар муассисаҳои соҳа дар шароити номувофиқи корӣ фаъолият намуда, ба чунин кӯмак ва дастгириҳо эҳтиёҷ доранд. Илова бар ин аз 4 адад нуқтаҳои бордоркунии сунъие, ки дар сатҳи ҷамоатҳо мавҷуданд, танҳо як адади онҳо пурра фаъолият мекунаду ҳалос. Нарасидани азот ва нутфа барои беҳтар намудани зоти чорвои аҳолии яке аз мушкилотҳои асосии соҳа маҳсуб меёбад.

Барои дар сатҳи баланд ба роҳ мондани хизматрасонии бойторӣ, роҳ надодан ба талафшавии чорво ва парранда аз ҳисоби касалиҳои гузаранда, инфексионӣ, инвазионӣ, дар байни чорвои ҷамъиятӣ ва шахсӣ корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан зарур аст.

Беҳтар намудани хизматрасонии бойторӣ, ташкил намудани ҷойҳои махсус барои забҳ (ҷиҳати нест қардани хуну дигар партовҳои нолозим), гуронидан ва сӯзонидани чорвои талафёфтаи шубҳанок, дорои касалии сироятӣ (яма Беккерӣ) ва дар ин замина нигоҳ доштани тозагии аз ифлосшавии муҳити атроф яке аз самтҳои асосии барнома дар панҷ соли оянда мебошад. Дар ҷамоатҳои ноҳия барои безарар гардонидани чорвои фавтида ҷои махсус (яма Беккерӣ) вучуд надорад.

Маҳдуд будани маблағгузорӣ ба соҳаи мазкур имконият намедиҳад, ки мушкилии ба миён омада вобаста ба пешгирии касалиҳои сирояткунанда дар байни чорвои чамбиятӣ ва шахсӣ беҳтарсозии насли чорво, ташвиқи тарғиби таҷрибаҳои пешқадам ва дар амал татбиқи намудани дастовардҳои илмии соҳаи бойторӣ чораҳои саривақтӣ андешида шавад.

Моҳипарварӣ. Рушди соҳаи моҳипарварӣ дар қатори дигар бахшҳои кишоварзӣ яке аз самтҳои афзалиятнок ба ҳисоб рафта, дар таъмини аҳоли бо гӯшт ва дар ин замина нигоҳдории солимии аҳоли нақши муҳим мебозад. Маҳсулоти моҳӣ на танҳо дар таъмини амнияти озуқаворӣ, балки дар рушди соҳаи форматсефтӣ ва барқарорсозии тансиҳати аҳоли васеъ истифода бурда мешавад.

Яке аз хусусиятҳои хоси ноҳия нисбат ба дигар минтақаҳои кишвар дар он зоҳир мегардад, ки базаи истеҳсол ва парвариши моҳӣ дар ноҳия мавҷуд мебошад.

Иқлими мусоид ва шароити мувофиқи ноҳия имконият медиҳад, ки дар ин ҷо намудҳои гуногуни моҳӣ, аз қабилӣ капур (карп), амури сафед (белый амур) ва пешони паҳми сафед (толста лоб) истеҳсол ва парвариш карда шавад.

Ҷойгир будани ноҳия дар канори дарёи Вахш ва Кофарниҳон барои бунёди ҳавзҳо ва ташкили хочагиҳои моҳипарварӣ шароити мусоидро фароҳам меорад. Дар ноҳия 5 хочагии моҳипарварии махсусгардонида ташкил карда шудааст.

Бо мақсади рушди соҳаи мазкур қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 июли соли 2008 №306 «Дар бораи тасдиқи Барномаи рушди соҳаи моҳипарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои 2009-2015» қабул карда шудааст, аммо дар ноҳия истеҳсоли моҳӣ дар соли 2014 - 15,4 тоннаро ташкил менамояд, ки ин нисбати соли 2013 89,5 фоизро дар бар мегирад.

Системаи обёрии заминҳои кишоварзӣ.

Обёрӣ ва беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо яке аз мушкилиҳои асосии ҷойдоштаи соҳаи кишоварзӣ ноҳия маҳсуб меёбад. Ҳалли мушкилиҳои мазкур метавонад ба болоравии ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ мусоидат намояд.

Дар ноҳия каналҳои Катта, Ҳаёт, Чирик ва Қабла фаъолият мекунад. Дар тавозуни Идораи беҳдошти замин ва обёрии ноҳия 13 адад пойгоҳҳои обкашӣ мавҷуд аст.

Дар таъминоти захираҳои об ва беҳтар намудани ҳолати мелиоративӣ мушкилотҳои зиёде мавҷуданд, ки ҳалли онҳо рушди минбаъдаи соҳаи кишоварзиро муайян месозад.

Яке аз хусусиятҳои хоси ноҳия нисбати дигар минтақаҳои вилоят дар он аст, ки як қисми заминҳои ноҳия дар пасти 2-3 метр аз сатҳи дарёи Кофарниҳон ҷойгир шудааст. Аз ин ҳисоб сатҳи обҳои зеризаминӣ хеле баланд буда, боиси бад шудани ҳолати мелиоративии заминҳои кишоварзӣ ва вазъи экологӣ гардидааст. Ҳоло 1432 гектар замини кишоварзӣ дар ҳолати ғайриқаноатбахши мелиоративӣ буда, зиёда аз 134 гектар замин дар ҳолати шӯршавӣ қарор дорад.

Дар ноҳия майдони умумии заминҳои обии кишоварзӣ 17,1 ҳазор гектарро ташкил медиҳад. Тибқи кадастраи ҳисоботи ОВХ-1 заминҳои ҳолати мелиоративиашон қаноатбахш 10495 га, ғайриқаноатбахш 1432 га буда, 44,2 км заҳбуру заҳқашҳои байнихочагӣ (аз он дар ҳолати ғайриқаноатбахш 5 км), 326,7 км заҳбуру заҳқашҳои дохилихочагӣ (аз он 126 км дар ҳолати ғайриқаноатбахш) мавҷуд мебошанд. Шумораи умумии чоҳҳои назоратӣ дар ноҳия 65 ададро ташкил дода, аз ин 30 адад дар ҳолати корношоям қарор дорад.

Каналҳои обтаъминкунии байнихочагии ҳудуди ноҳия 135,8 км буда, 21,3 фоизи он (29 км) дар ҳолати ғайриқаноатбахш мебошад. Каналҳои дохили хочагӣ 394,5 км-ро

ташкил медиҳанд. Аз масоҳати умумии каналҳои мавҷуда 501,3 км он дар ҳолати қаноатбахш ва 29 км дар ҳолати ғайриқаноатбахш қарор дорад.

Дар ҳудуди ноҳия заминҳои оби тавассути наҳрҳо ва пойгоҳҳои обкашӣ обҳои карда мешаванд ва аз сабаби суст будани низоми маблағгузори, кӯҳнаву фарсуда шудани техника ва таҷҳизотҳои мавҷуда солҳои охир қариб 1096 га заминҳои оби аз гардиши кишоварзӣ берун мондааст (дар ҷамоатҳои деҳоти Заркамар 41 гектар, У.Назаров 18 гектар, И.Ниёзов 347 гектар, Н.Хусрав 170 гектар, 20 солагии Истиқлол 211 гектар, Тахти Сангин 150 гектар ва Навобод 159 гектар).

Зиёда аз 9991 га замини кишти ноҳия тавассути пойгоҳҳои обкашӣ бо оби ползӣ таъмин карда мешаванд. Бештари пойгоҳҳо, аз сабаби саривақт таъмир нагардидан кӯҳнаву фарсуда шудаанд, тез тез аз кор мебароянд, ки ин ҳолат барои хоҷагиҳо дар таъмини саривақтии киштзорҳо бо оби ползӣ мушкilotи иловагиро ба вучуд меорад.

Ҷадвали №3. Ҳолати пойгоҳҳои обкашӣ дар соҳаи кишоварзӣ.

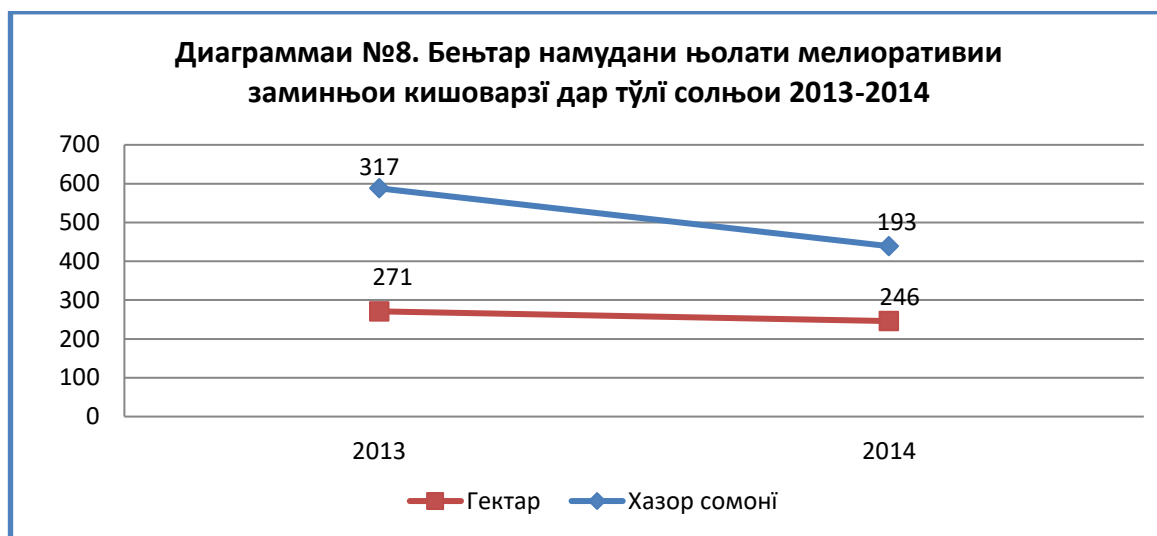
№	Номгӯи ҷамоатҳои деҳот	Ҳамагӣ	Омодаи кор	Таъмирталаб	Миқдори заминҳои ки об медиҳанд (гектар)
1	Заркамар	8	3	5	1860
2	У. Назаров	8	4	4	1700
3	И. Ниёзов	3	2	1	300
4	Н. Хусрав	10	7	3	1840
5	20-с Истиқлол	8	4	4	468
6	Тахти Сангин	8	6	2	1883
7	Навобод	2	2	-	1940
	Ҷамъ:	47	28	19	9991

Истифодаи об аз каналҳо аз ҷониби хоҷагиҳо дуруст ба роҳ монда нашудааст ва дар бисёр ҷойҳо каналҳо аз тарафи хоҷагиҳои деҳқонӣ худсарона сӯроҳ карда шуда, боиси талафоти оби ползӣ мегардад. Дар натиҷа сатҳи обҳои зеризаминӣ баланд шуда, ба бад шудани ҳолати мелиоративии заминҳои кишоварзӣ оварда мерасонад. Дар натиҷаи истифодаи дарозмӯҳлат иншоотҳои обтақсимкунӣ низ фарсуда гаштаанд. Аз рӯи ақидаи коршиносони маҳаллӣ сатҳи талафот ва бухоршавии об дар ноҳия ба ҳисоби миёна 25 фоизро ташкил менамояд.

Сабаби асосии бад шудани ҳолати мелиоративии заминҳо ин саривақт нагузаронидани чорабиниҳои мелиоративӣ ва маҳдудияти захираҳои молиявӣ мебошад.

Бо мақсади бартараф намудани мушкilotҳои ҷойдоштаи соҳа дар ноҳия тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.12.2009 № 612 «Дар бораи тадбирҳои беҳтар намудани вазъи мелиоративии заминҳои обҳои мешавандаи кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2014» дар давоми ду соли охир ҳолати мелиоративии заминҳои ноҳия беҳтар карда шудааст.

Дар давоми ду соли охир 517 га заминҳои кишоварзии обии ноҳия бо коркарди заҳбурӯ заҳқашҳо аз ҳолати бади мелиоративии ба ҳолати қаноатбахш гузаронида шудааст. Хароҷоти маблағҳо дар ин самт дар ду сол аз ҳисоби буҷаи маҳаллӣ 371 ҳазор сомонӣ ва ҳаққи хизмати обрасонӣ 82 ҳазор сомониро ташкил додааст.

Дар ду соли охир 38 км заҳбуру заҳқашҳои ноҳия тоза гардида, 517 га заминҳои кишоварзии обии ноҳия ба ҳолати қаноатбахши мелиоративӣ баргардонидани шуданд, ки 2,15 фоизи заминҳои умумии обии кишоварзии ноҳияро ташкил медиҳад ва заруриятро ба 100 фоиз расонидани ин нишондод дар асоси қоидаҳои дурусти гидротехникӣ талаб карда мешавад.

Мувофиқи меъёрҳои муқараргардидаи гидротехникӣ дар се сол як маротиба заҳбуру заҳқашҳо аз лою гил тоза карда мешаванд, то ин ки ҳолатии хуби мелиоративии заминҳо нигоҳ дошта шавад. Аммо на ҳамеша ин меъёр риоя карда мешавад.

Дар мавзеи деҳаи Полвонтуғай ҷамоати деҳоти ба номи Носир Хисрав аз сабаби кор накардани пойгоҳи мелиоративии 910 га замини кишоварзии оби дар ҳолати ғайриқаноатбахш қарор дорад.

Бо мақсади беҳтар гардонидани ҳолатии мелиоративии заминҳо, тоза кардани заҳбуру заҳқашҳо аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия барои солҳои 2014-2015 нақша чорабиниҳои тирамоҳию зимистонӣ тасдиқ гардидааст.

Ҷадвали №4. Маблағгузорӣ барои беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо дар тӯли солҳои 2013-2014

Т\р	Манбаи маблағгузорӣ	Соли 2013			Соли 2014		
		Ҳаҷми кор км/ҳмЗ	Маблағ ҳаз. сомонӣ	Беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо, гектар	Ҳаҷми кор км/ҳмЗ	Маблағ ҳазор сомонӣ	Беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо, гектар
І. Ҷамоати деҳоти Навобод							
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ							
	Буҷаи маҳаллӣ	4,58\31,2	74,22	85	1\5	16	14
	Ҳаққи хизмати обрасонӣ	-	-	-	-	-	-
	Ҷамъ	4,58\31,2	74,22	85	1\5	16	14
ІІ. Ҷамоати деҳоти Тахти сангин							
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ							
	Буҷаи маҳаллӣ	5,7\31	65	72	4\20	33	30

	Ҳаққи обрасонӣ	хизмати	-	-	-	2,2\6	30	43
	Ҷамъ		5,7\31	65	72	6,2\26	63	73
III. Ҷамоати деҳоти 20-солагии Истиқдол								
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ								
	Бучаи маҳаллӣ		-	-	-	6\30	74	68
	Ҳаққи обрасонӣ	хизмати	-	-	-	1\4,25	12	17
	Ҷамъ		-	-	-	7\34,25	86	85
IV. Ҷамоати деҳоти Носир Хисрав								
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ								
	Бучаи маҳаллӣ		2,44\15,8	50,7	52	-	-	-
	Ҳаққи обрасонӣ	хизмати	1,8\9,1	29	28	0,7\1,68	3	10
	Ҷамъ		4,24\24,9	79,7	80	0,7\1,68	3	10
V. Ҷамоати деҳоти Ишмурод Ниёзов								
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ								
	Бучаи маҳаллӣ		-	-	-	6\30,4	54,6	52
	Ҳаққи обрасонӣ	хизмати	-	-	-	-	-	-
	Ҷамъ					6\30,4	54,6	52
VI. Ҷамоати деҳоти Утақара Назаров								
1.Тоza намудани заҳбуру заҳқашҳои байни хоҷагӣ								
	Бучаи маҳаллӣ		-	-	-	-	-	-
	Ҳаққи обрасонӣ	хизмати	2,2\12	32	34	0,8\3	12	12
	Ҷамъ		2,2\12	32	34	0,8\3	12	12

Майдони умумии заминҳое, ки тавассути иншоотҳои обтаъминкунии дар тавозуни муассисаҳои обтаъминкунии ноҳияи Қубодиён буда, обёрӣ карда мешавад беш аз 17100 гектарро ташкил медиҳад. Дарозии умумии каналҳои обёрӣ 530,3 км – ро ташкил дода, аз ин ба ҳолати 1 январӣ соли 2014 беш аз 40 фоиз (212 км) тоза гардидааст ҳалос.

Ҷадвали №5. Иншоотҳои обтаъминкунии, ки дар тавозуни муассисаҳои обтаъминкунии Қубодиён қарор дорад

№	Номгӯи каналҳо	Майдони кишт (га)	Дарозии каналҳо	
			км	Аз он тоза шуда (км)
1	Катта	6722	41	9
2	Қабла	2518	25	8
3	Чирик	992	5,16	1
4	Ҳаёт	1435	40	2
5	Канали М-1 рост	1190	12,6	3
6	Канали М-2 рост	406	4	1
7	Канали М-3 рост	466	10,6	2
8	Канали М-3 чап	373	4,9	1
9	Канали М-4 рост	151	4	1,5

10	Канали М-5 рост	121	4,9	2,9
11	Канали М-6 рост	300	8	5
12	Канали М-6 чап	138	3,5	0,5
13	Полвонтуғай	363	3	2,5
	Чамъ:	15175	166,66	39,4

Масоҳати умумии шабақаҳои заҳбуру заҳқашҳои ноҳия 370,4 км-ро ташкил дода, аз ин 44,2 км (12 фоиз) дар тавозуни муассисаҳои обтаъминкунӣ, 326,2 км (88 фоиз) дар тавозуни хоҷагиҳои деҳқонии ҷамоатҳои деҳот мебошад.

Ҷадвали №7. Шабақаҳои заҳбуру заҳқашҳои ноҳия Қубодиён.

№	Номгуи ҷамоатҳо	Ҷамаги заҳбуру заҳқаш, км	Аз он ҷумла				
			Дар тавозуни муассисаҳои обтаъминкунӣ ноҳия, км	Аз он ҷумла тозашуда км	Дар ҷамоатҳои деҳот, км	Аз он ҷумла	
						Кушода, км	Болопуш, км
1	ИДБЗО Қубодиён	44,2	44,2	8	-	8	
2	20-солагии Истиқлол	38	доҳили хоҷаги		4	4	
3	Носир Хисрав	46	доҳили хоҷаги		4,2	4,2	
4	Ишмурад Ниёзов	36	доҳили хоҷаги		8,0	8,0	
5	Утақара Назаров	38	доҳили хоҷаги		4,0	4,0	
6	Заркамар	16,2	доҳили хоҷаги		2,0	2,0	
7	Хоҷагии Авесто	106	доҳили хоҷаги		15,2	15,2	
Ҷамагӣ:		370,2			55,5	55,5	

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки корҳои муваффақ дар самти тоза намудани шабақаҳои заҳбуру заҳқашҳо дар ҷамоатҳои деҳот ба назар расида, мушкilotи асосӣ дар ин самт дида мешавад. Сабаби асосии сари вақт тоза нагардидани шабақаҳои заҳбуру заҳқашҳо дар ҷамоатҳои деҳот ин пеш аз ҳама бад будани вазъии молиявии хоҷагиҳои кишоварзӣ мебошад. Дар натиҷаи ин, пардохти ҳаққи хизматрасонии об қисман анҷом дода шуда, дар бисёр мавридҳо аз ҷониби худӣ хоҷагиҳо низ корҳои тозакунии шабақаҳои заҳбуру заҳқашҳо (дар мувозинаи худ қарор дошта) сари вақт ба сомон расонида намешавад.

2.2. Соҳаи саноат.

Дар ноҳия корхонаҳои коркарди пахтаи ҶСШК ба номи «Н.Хусрав», ҶДММ «Ориёно», корхонаи тайёр намудани маҳсулоти нимтайёри доруворӣ ҶСП «Аввалин», корхонаи тайёр намудани плахтаҳои ороиши (бручатка) ҶДММ «Ороиши Диёр», корхонаи коркарди шир ҶДММ «Зарифа», корхонаи шағалбарории ҶДММ «Истеҳсолот», корхонаи хиштбарории ҶДММ «Сафари Мурод», корхонаи фармасевтии ҶДММ «Ясмина Мед», корхонаи кафелбарории ҶДММ «Илҳом-2013», корхонаи оҳакбарории ҶДММ «Зариф» ва 8 адад корхонаи хурди коркарди пахта ба қайд гирифта шуда, фаъолият доранд. Таҷҳизот ва технологияи

корхонаҳои коркарди пахта кӯҳна ва фарсуда буда, ба талаботи имрӯза ҷавоб дода наметавонанд.

Ҳадафи асосии Барнома дар ин самт ин балеанд бардоштани сифати маҳсулоти истеҳсолшавандаи саноатӣ тавассути ҷорӣ намудани технологияҳои муосири замонавӣ ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ мебошад.

Маҳсус гардони соҳаи саноати ноҳия асосан дар самти истеҳсоли масолеҳи сохтмонӣ ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ба мақсад мувофиқ мебошад.

Соли 2014 дар ноҳия 66,0 млн. сомонӣ маҳсулот истеҳсол шуд, ки ин дар қиёс ба соли 2012 - 4,6 Ҷоиз, ё ин ки 2,9 млн. сомонӣ зиёд мебошад.

Ҷадвали №1. Ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар солҳои 2012-2014.
(ҳазор сомонӣ)

№	Номгӯи корхонаҳо	Солҳо			Соли 2014 нисбат ба соли 2012 (бо %)
		2012	2013	2014	
1	ҶСШК «Н. Хусрав»	15196,4	15212,9	8583,4	56,5
2	ҶДММ «Ориёно»	12380,7	12807,3	10706,1	86,5
3	ҶСП «Аввалин»	4382,8	4282,5	4648,1	106,0
4	ҶДММ «Ясмин Мед»	122,7	210,7	369,4	3 баробар
5	ҶДММ «Биби Халима»	5,4	15,3	6,9	127,8
6	ҶДММ «Ороиши Диёр»	14,6	32,7	49,0	3,4 баробар
7	ҶДММ «Зарифа»	х	х	89,5	х
8	ҶДММ «Истеҳсолот»	х	х	15,0	х
9	ҶДММ «Сафари Мурод»	х	х	16,0	х
10	ҶДММ «Илҳом-2013»	х	х	27,6	х
11	ҶДММ «Зариф»	х	х	156,0	х
10	ҶДММ «Насими Раҳим»	9,0	17,5	18,0	200,0
11	Корхонаҳои хурди пахта	91,7	365,8	689,1	7,5 баробар
12	Сектори хусусӣ	26751,0	32205,3	34462,4	128,8
13	Тақсимооти нерӯи барқ	4161,5	4943,6	6142,7	147,6
	Ҳамагӣ:	63115,8	70093,6	66028,2	104,6

Дар соли 2014 ҳаҷми умумии маҳсулоти саноатӣ нисбат ба соли 2012 - 4,6 фоиз афзоиш ёфтааст, ҳамзамон бинобар сабаби дар шароити кунунӣ аз рӯи иқтисодии лоиҳавиашон фаъолият накардан, кӯҳнаю фарсуда шудани таҷҳизотҳои корхонаҳои саноатии коркарди пахтаи ноҳия ва берун аз ноҳия барои коркард баровардани ҳосили пахта ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар корхонаҳои номбурда кам шудааст. Аз рӯи нишондиҳандаи дурнамо аз ҳисоби ба кордарории иқтисодҳои нав соли 2020 дар қиёс ба соли 2014 болоравии ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ ба андозаи 12,6 фоиз дар назар дошта шудааст.

Ҳамчунин дар панҷ соли оянда дар ноҳия бунёди корхонаи хурду миёнаи саноатӣ дар назар дошта шудааст.

Ҷадвали № 2. Намудҳои маҳсулот ва иқтисоди корхонаҳои саноатӣ

Номгуи корхонаҳои саноатӣ	Самти фаъолият ва намудҳои маҳсулот (воҳиди ченак)	Иқтисоди и лоиҳавӣ	Истеҳсоли воқеӣ	Ҳолати техникӣ	Истифодабарандагони маҳсулот	Миқдори умумии коргарон (нафар)
ҶСШК «Н. Хусрав»	Нахи пахта (тонна)	3200	918	Таҷҳизотҳои кӯҳна, вале дар ҳолати коршоям	Хориҷи кишвар	98
ҶДММ «Ориёно»	Нахи пахта (тонна)	10000	1137,1	Таҷҳизотҳои кӯҳна, вале дар ҳолати коршоям	Хориҷи кишвар	106
ҶСП «Аввалин»	маҳсулоти нимтайёри доруворӣ (тонна)	134	70,5	Таҷҳизотҳои нав	Хориҷи кишвар	58
ҶДММ «Ясмин Мед»	фармасевтӣ (ҳаз.кутгӣ)	200	171,3	Таҷҳизотҳои нав	Қаламравӣ ҷумҳурӣ	11
ҶДММ «Биби Ҳалима»	гилем (метри квадратӣ)	500	258	Дастӣ	Қаламравӣ ноҳия	11
ҶДММ «Ороиши Диёр»	плитаҳои ороиши (ҳазор дона)	120	37,3	Таҷҳизотҳои нав	Қаламравӣ ноҳия	2
ҶДММ «Зарифа»	яхмос (тонна)	30	23,6	Таҷҳизотҳои нав	Қаламравӣ ноҳия	15
ҶДММ «Истеҳсолот»	шағал (метри кубӣ)	500	463	Таҷҳизотҳои нав	Қаламравӣ ноҳия	7
ҶДММ «Сафари Мурод»	хишт (дона)	1000000	50000	Таҷҳизотҳои нав	Қаламравӣ ноҳия	5
ҶДММ «Илҳом-2013»	кафел	700	700	Таҷҳизотҳои нав	Қалам-	2

	(метри квадратӣ)			нав	равӣ ноҳия	
ЧДММ «Зариф»	оҳак (тонна)	250	260	Таҷҳизотҳо кӯҳна, дар ҳолати коршоям	Қалам-равӣ ноҳия	4
ЧДММ Насими Раъим	коркарди меваю сабзавот (ҳаз.банка)	5,0	2,0	Таҷҳизотҳо кӯҳна, дар ҳолати корношоям	Қалам-равӣ ноҳия	11
Корхонаҳои хурди коркарди пахта	Нахи пахта (тонна)	50,0	44,2	Таҷҳизотҳо нав	Қалам-равӣ ноҳия	15
Ҷамагӣ:						345

Иқтидор. Дар ҳудуди ноҳияи захираи калони ашёи хоми кишоварзӣ, аз ҷумла меваю сабзавот мавҷуд мебошад, ки дар натиҷаи самаранок ва оқилона истифода намудани он имконияти бунёд намудани сеҳҳои хурду миёнаи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ аз манфиат холи нест. Бинобар сабаби кам будани корхонаҳои саноатӣ зарари таъсири фаволияти корхонаҳои саноатӣ ба муҳити зисти ноҳия ба мушоҳида намерасад. Истифодаи минбаъдаи самараноки иқтидорҳои саноатӣ ва кишоварзии ноҳия бошад, бояд бо назардошти андешидани чораҳои дахлдор, ҷиҳати ҳифзи тозагии муҳити зист, нигоҳдории гуногунии биологӣ ва мувозинати табиӣ ноҳия сурат гирад.

Дар ноҳия имкониятҳои мувофиқ ҷиҳати ташкили истеҳсолот оид ба барориши сементи сохтмонӣ, оҳаксанг, сангрёза ва мутобиқан ба роҳ мондани барориши маснуоти оҳану бетон, маводи сохтмонӣ мавҷуд мебошанд, ки барои ҳалли мушкилиҳои сохтмон ва таъминоти манзил барои аҳоли нақши назаррас мебошад.

Ҷанбаҳои экологӣ. Таъсири моддаҳои зараровари корхонаҳои саноатӣ ба муҳити атроф пурра омӯхта нашудааст. Дар ҳудуди ноҳия 3 адад корхонаҳои саноатӣ шиносномаи экологӣ дорад. Дар корхонаҳои мавҷуда мушоҳида оид ба партовҳои моддаҳои зараровар ба фазо ба роҳ монда шудааст.

Мувофиқи ҳисоботи омори 2-гп (ҳаво) барои се соли охири чунин аст:

Ҷадвали №4. Партовҳои моддаҳои зараровар ба фазо аз корхонаҳои саноатии ноҳияи Қубодиён.

Номгӯи моддаҳои зараровар	2012	2013	2014
Ҷамагӣ тн/дар як сол	391,3	366,7	319,4
Аз онҳо партовҳои саҳт	319,6	298,9	258,3
Карбогидратҳо	71,7	67,8	61,1

Мушкилии соҳа:

- Кӯҳнаю фарсуда шудани таҷҳизот ва сатҳи пасти фаъолияти инноватсионии корхонаҳо;
- Истифода набурдани усулҳои нави менеҷмент ва маркетинг дар корхонаҳо;
- Набудани инвеститсияи дохилию берунӣ барои рушди соҳа ва имконияти маҳдуд чихати фаъолият дар речаи такрор истеҳсолкунии васеъ.

2.3. Соҳибкории хурду миёна

Зарурияти соҳибкорӣ дар иқтисодиёти маҳаллӣ. Соҳибкории хурду миёна (СХМ) дар рушди иқтисодиёти ноҳия нақши калон мебозад. Ҳаҷми маҳсулоте, ки аз ҷониби соҳибкории хурду миёна истеҳсол мешавад, сол то сол ҳаҷми воридоти маблағҳо ба буҷети маҳаллӣ аз ҳисоби маҳсулоти истеҳсолшуда ва хизматрасонии СХМ тамоюли болоравӣ дорад.

Нақши соҳибкорони хурду миёна бисёртар дар соҳаҳои кишоварзӣ ва саноат ба назар мерасад. Ҳамзамон дар соҳаҳои тичорат, хизматрасонии маишӣ, сохтмон, нақлиёт ва коммуникатсия низ хело хуб рушд ёфтааст.

Гузаштани корхонаҳои кишоварзӣ ба шакли нави хоҷагидорӣ тарзи коллективӣ ва хусусӣ, инчунин иҷрои ислоҳоти замин ба афзоиши ҳаҷми умумии маҳсулоти кишоварзӣ таъсири мусбат расонид.

СХМ дар таъмини аҳоли бо ҷои корӣ бахусус дар самти хоҷагии қишлоқ нақши беандоза мебозад. Ҳиссаи умумии шуғл дар сектори хусусӣ 60 фоизи шумораи умумии ба кор таъминшудагонро ташкил медиҳад.

**Ҷадвали №1: Шумораи субъектҳои СХМ аз рӯи соҳаҳо
(ба ҳолати 01.01.2015.)**

Соҳаҳои иқтисодӣ	Шумораи субъектҳои ба қайд гирифта	
	Шахсони ҳуқуқӣ	Шахсони воқеӣ
Кишоварзӣ бо назардошти коркард	275	1469
Нақлиёт ва коммуникатсия	1	32
Тичорат	35	233
Соҳаи хизматрасонӣ	23	42
Сохтмон	1	2
Ҳамагӣ:	335	1778

Ҷадвали №2. Воридот ба буҷети маҳаллӣ аз СХМ (ҳазор сомонӣ)

Соҳаҳо	2012	2013	2014	Соли 2014 нисбат ба соли 2012 (бо %)
Кишоварзӣ	1918734	1806859	1647414	86
Савдо ва хизматрасонӣ	314048	527978	700087	223
Саноат	104683	175993	233362	223

Ҳамагӣ:	2337465	2510830	2580863	110
---------	---------	---------	---------	-----

Мушкилиҳои асосии соҳаи СХМ. Мушкилиҳои асосие, ки ба рушди соҳибкорони хурду миёна дар ноҳия таъсири манфӣ мерасонад, ин дастрас набудани маблағҳои грантӣ барои рушди соҳибкорӣ, сатҳи баланди фоизи қарзҳо ва мӯҳлати кӯтоҳи истифодаи он, монеаҳои маъмурий, набудани иттилооти зарурӣ барои ташкил ва идоракунии бизнес, бахусус дар байни занҳо мебошад.

Хизматрасонӣ барои рушди бизнес. Дар ҳудуди ноҳия якчанд ташкилотҳои ғайридавлатии қарздиҳии хурд, аз ҷумла «Хумо», «Имон Интернешнл», «Финка» ва филиалҳои Амонатбанк, Агроинвестбанк ва Тоҷиксодиротбанк фаъолият доранд. Дар солҳои 2012-2014 тавассути банкҳо 78,4 млн. сомонӣ ба соҳибкорон, аз ҷумла, кишоварзӣ – 41,7 млн. сомонӣ, тиҷорат 28,1 млн. сомонӣ, ниёзи иҷтимоӣ 7,4 млн сомонӣ ва муҳоҷирати меҳнатӣ 0,5 млн сомонӣ қарз дода шудааст.

Маълумот оид ба фаъолияти қарзӣ дар тӯли солҳои 2012-2014 (ҳаз. сомонӣ).

Номгуи ташкилот	Сол	Маблағи умумии қарзҳои тешиҳоғардида	Шумораи қарз исфодабарандагон	Бахшҳо					
				Кишоварзӣ	Саноат	Сохтмон	Соҳибкорӣ	Ниёзи иҷтимоӣ	Дигар соҳаҳо
Филиали БДА «Амонатбанк»	2012	444,0	40	434,0	-	-	-	10,0	-
	2013	847,9	122	805,8	-	-	-	4,3	37,8
	2014	1744,8	259	855,0	90,0	182,5	375,5	128,7	113,1
	Ҷамъ	3036,7	421	2094,8	90,0	182,5	375,5	143,0	150,9
Филиали ҶСК «Агроинвестбанк»	2012	3190,7	348	2106,0	86,9	-	701,9	153,1	142,8
	2013	6544,3	676	4282,7	71,5	-	739,3	1230,3	220,5
	2014	8942,5	809	4934,6	-	-	2058,8	1850,5	98,6
	Ҷамъ	18677,5	1833	11323,3	158,4	-	3500,0	3233,9	461,9

Филиали ҶСП «Тоҷиксодиротбанк»	2012	10083,6	350	4900,0	-	428,9	4048,6	463,1	243,0
	2013	11665,0	344	5143,0	-	109,8	5284,9	1127,3	-
	2014	15446,7	245	7936,0	-	834,3	3470,8	501,6	2704,0
	Ҷамъ	37195,3	939	17979,0	-	1373,0	12804,3	2092,0	2947,0
Филиали «Имон Интернешнл»	2012	1206,5	218	810,4	-	-	396,1	-	-
	2013	3392,1	796	1307,4	9,4	45,3	1070,5	959,5	-
	2014	3441,2	812	1449,1	-	48,7	1177,3	766,1	-
	Ҷамъ	8039,8	1826	3566,9	9,4	94,0	2643,9	1725,6	-
Ташкилоти хурди қарздиҳии «ХУМО»	2012	-	-	-	-	-	-	-	-
	2013	-	-	-	-	-	-	-	-
	2014	5959,5	862	4052,4	774,7	-	506,6	256,3	369,5
	Ҷамъ	5959,5	862	4052,5	774,7	-	506,6	256,3	369,5
ҶСК «Финка»	2012	955,0	264	881,1	-	-	54,8	19,1	-
	2013	2248,5	503	1842,0	-	-	406,5	-	-
	2014	2265,3	547	1865,9	-	-	399,4	-	-
	Ҷамъ	5468,8	1314	4589,0	-	-	860,7	19,1	-
Ҷамағӣ:	2012	15879,8	1220	9131,5	86,9	428,9	5201,4	645,3	385,8
	2013	24697,8	2441	13380,9	80,9	155,1	7501,2	3321,4	258,3
	2014	37800,0	3534	21093,0	864,7	1065,5	7988,4	3503,2	3285,2
	Ҷамағӣ	78377,6	7195	43605,4	1032,5	1649,5	20691,0	7469,9	3929,3

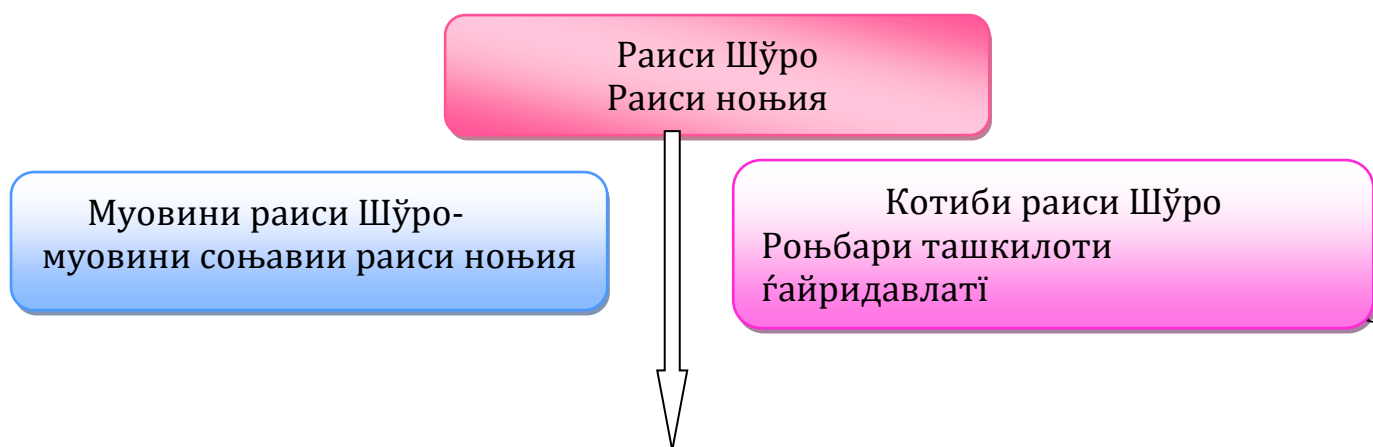
Ташкилотҳои қарздиҳии ноҳия фаъолияти худро асосан баҳри рушди соҳаҳои кишоварзӣ, соҳибкории хурду миёна ва ниёзи иҷтимоӣ нигаронидаанд. Дар ин самт суст будани маблағгузори ба соҳаи саноат мушоҳида мерасад.

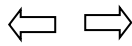
Ҳамзамон интиқоли маблағҳо аз хориҷи кишвар дар соли 2013 47,3 млн. доллари ИМА ва дар соли 2014 35,2 млн. доллари ИМА тавассути банкҳо аз муҳочирони меҳнатӣ ташкил намуда, ки аз соли 2013 12,1 млн. доллари ИМА кам ворид шуд.

Ҳоло соҳибкорони ноҳия ба кӯмакӣ машваратии профессионали оид ба масъалаҳои ташкил ва рушди бизнес (бахусус ба масъалаи баромадан ба бозори ҷаҳонӣ), таҷҳизотҳои лизингӣ ва техника, дастрасӣ ба ахборот, ҳамчунин дастрасӣ бо сохтори кӯмакрасон (бизнес инкубатор, маркази бизнесӣ) ниёз доранд.

Саҳми соҳибкорони маҳаллӣ дар рушд ва пешрафти соҳаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ноҳия назаррас арзёбӣ мегардад. Бо мақсади рушди соҳаи соҳибкории хурду миёна дар сатҳи ноҳия «Шӯрои соҳибкорони ноҳияи Қубодиён» ташкил карда шудааст, ки самти асосии фаъолияти он ба сари вақт баргараф намудани монеаҳо, ки сади роҳи рушди соҳа мегарданд, нигаронида шудааст.

Нақшаи 1. Сохтори Шӯрои соҳибкорони ноҳияи Қубодиён

Сармутахассиси
шўъбаи иқтисодӣ
аъзои Шўро

7 нафар соҳибкорони фаъоли ноҳия
аъзоёни Шўро

Чаласаҳои Шўрои мазкур дар семоҳа як маротиба гузаронидашуда, дар он тамоми паҳлуҳои масъалаҳои ҳалгалаби рушди соҳибкории хурду миёна дар ноҳия мавриди баррасӣ қарор дода мешавад.

2.4. Сохтмон

Дар ноҳияи Қубодиён 1 ташкилоти сохтмонӣ ҚДММ «Бинокор» амал мекунад, ки дар онҳо беш аз 30 нафар кормандон фаъолият мекунанд. Дар ихтиёри ташкилоти номбурдаи сохтмонӣ ягон адад техника мавҷуд нест. Дар ноҳия асосан фаъолияти соҳаи сохтмон барои ба анҷом расонидани сохтмони мактабҳо, сохтани бунгоҳҳои тиббӣ, таъмиру барқарорсозии кўпрукҳо, гузаронидани хати оби нушоқӣ ва ғайраҳо нигаронида шудааст.

Ҷадвали №1. Иҷрои корҳои сохтмонӣ дар ноҳия дар солҳои 2013-2014

(ҳазор сомонӣ)

Номгӯй	Дурнамо	Соли 2014	Соли 2013	Ҷоииз	
				Нисбати дурнамо	Нисбати с.2013
Сармояи асоси иҷро шудааст	14993,7	32512	8103,5	217	401
Корҳои сохтмони васлкории	11681,6	29834	7134,9	255	418
Ба кор андохтани фондҳои асосӣ	0	11128	7164,8	0	155
Корҳои пудратӣ	548,8	195,3	164	36	119
Ба кор андохта шуд:					
Хонаҳои истиқоматӣ (метри мураббаъ)	0	6575	5155	0	128
Мактабҳои таҳсилоти умумӣ (ҷои талаба)	0	0	150	0	0
Муассисаҳои томактабӣ (ҷой)	0	0	32	0	0

Таҳлил нишон медиҳад, дар соли 2014-ум аз ҳисоби ҳамаи манбаъҳои сармоязуворӣ ба маблағи 32512 ҳазор сомони сармояи асосӣ иҷро карда шудааст, ки нисбати ҳамин давраи соли гузашта 3,9 баробар зиёд мебошад.

Корҳои сохтмони васлкории бошад ба маблағи 29834 ҳазор сомони, ё ин ки 22699,1 ҳазор сомони нисбати ҳамин давраи соли гузашта зиёд иҷро гардида, то ин муддат ба

маблағи 11128 ҳазор сомони фондҳои асосӣ, ё ин ки 3963,2 ҳазор сомони нисбати ҳамин давраи соли гузашта зиёд, хонаҳои истиқомати 6575 метри мураббаъ, ё ин ки 1420 метри мураббаъ нисбати ҳамин давраи соли гузашта зиёд ба истифода дода шуда, ба маблағи 195,3 ҳазор сомони қорҳои пудрати ба анҷом расонида шудааст.

Тӯли солҳои 2016-2020 дар ноҳия сохтмони барқарорсозии иншоотҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ аз ҳисоби бучаи ҷумҳурӣ ва маҳаллӣ ба нақша гирифта шудааст. Ҳамзамон, дар ноҳия 5 иншооти сохтмонаш нотамо боқӣ мондааст, ки сохтмонаш дар соли 1985 оғоз гардида буд.

**Ҷадвали №2. Номгӯи иншоотҳои сохтмонашон нотамо
(ҳазор сомони)**

№	Номгӯи иншоотҳо	Соли оғоз ва ба итмомрасонӣ	Арзиши сметавӣ	Азхудкунии маблағҳо	%-и қорҳои иҷрошуда	Пешниҳод
1.	Мактаб барои 624 хонанда дар деҳаи Калинин ҷамоати деҳоти Тахти Сангин	1985	6000	3500	58	Сохтмон идома дорад.
2	Мактаб барои 624 хонанда дар деҳаи Роҳи нав ҷамоати деҳоти Тахти Сангин	1992	6000	3000	50	Сохтмон боздошта шудааст
3	Мактаб барои 624 хонанда дар деҳаи Чимғилиш ҷамоати деҳоти Заркамар	2010	2500	1200	48	Сохтмон идома дорад.
4	Мактаб барои 624 хонанда дар деҳаи Бештемир ҷамоати деҳоти 20 солагии Истиқлол	1992	6000	2500	58	Сохтмон боздошта шудааст.
5	Сохтмони нотамои бинои беморхонаи марказии ноҳия	1992	5000	700	14	Сохтмон боздошта шудааст.

Мушкилотҳои асосии соҳаи сохтмон:

- набудани биноҳои зебову замонавӣ ва кӯҳнаю фарсуда гардидани иншоотҳои асосии соҳаҳои хоҷагии халқ;
- маҳдуд будани бучети маҳаллӣ барои маблағгузорӣ намудани объектҳои нотамои сохтмонӣ;
- кӯҳнаю фарсуда гардидани китобхонаи марказӣ ва набудани таҷҳизотҳои замонавӣ дар он;
- баланд будани нархҳои масолеҳи сохтмонӣ.

БОБИ 3. ИҚТИМОИЁТ

3.1. Соҳаи маориф.

Соҳаи маориф яке аз омилҳои муҳимест, ки барои рушди ҷомеа ва ноил гардидан ба як қатор ҳадафҳои сиёсӣ, иқтимоӣ ва иқтисодӣ нақши муҳим мебозад. Таъминоти маълумоти босифат омили муҳимми расидан ба рушди устувор ва одилона аст. Системаи маориф дар сатҳи маҳаллӣ бо мақсади ба даст овардани маълумоти хушсифат идора шуда истода, айни замон ҷиҳати ноил гардидан ба баробарии гендерии ҳамаи табақаҳои аҳоли ба ислоҳоти бунёдӣ эҳтиёҷ дорад.

Сатҳи умумии маълумотнокӣ. Сатҳи умумии маълумотнокии аҳолии ноҳияи Қубодиён бинобар бехтар шудани дараҷаи зиндагии аҳоли солҳои охир баланд шуда истодааст.

*Сатҳи маълумотнокии аҳоли аз рӯи ҷинсият (нафар)
(аз рӯи барӯихатгирии аҳолии соли 2010)*

Сатҳи маълумотнокӣ	2010	
	Ҳамагӣ	аз ҷумла занон
Маълумоти олии	9507	3802
Маълумоти олии ноқурра	5577	3346
Маълумоти миёнаи касбӣ	16036	6414
Маълумоти миёнаи умумӣ	38486	20782
Маълумоти миёнаи ноқурра	7697	5003
Бемаълумот	1925	962

Фаъолияти асосӣ барои ҳалли тамоми вазифаҳои Барномаи рушди ноҳия дар соҳаи маориф аз инҳо иборатанд: а) барқарорсозии инфраструктураи мактабӣ, таъмини мактабҳо бо гармӣ ва ҳоҷатхонаҳои алоҳида барои писарон ва духтарон; б) таъмини хонандагони ҳамаи мактабҳо бо китобҳои дарсӣ; в) сохтани мактабҳои нав; г) ҷалби ҷомеа- волидайн, омӯзгорон, талабагон ва намояндагони ташкилотҳои давлатию ҷамъиятӣ оид ба идоракунии мактабҳо, ташкили таълими босифат ва таъмини фаъолияти хуби онҳо.

Дар системаи маорифи ноҳия - 5 муассисаи таҳсилоти томактабӣ, 52 мактаби таҳсилоти миёнаи умумӣ, 6 мактаби таҳсилоти умумии асосӣ ва 2 гимназияи давлатӣ, 1 гимназияи хусусӣ ва 1-интернати бачагони болаёқати ноҳия фаъолият мекунад. Аз шумораи умумии мактабҳо 46 мактаб ба забони тоҷикӣ, 16 мактаб ба забони ўзбекӣ, амал доранд. Илова бар ин дар ноҳия 1 адад Коллеҷи омӯзгорӣ, 1 адад Коллеҷи тиббӣ (филиали Коллеҷи тиббии шаҳри Қурғонтеппа), 1 Литсеи техникии №46, Иттифоқи автомобилчиён 1 адад, 1 Клуби варзишӣ-техникии Ташкилоти ҷамъияти мададгори мудофиавӣ (ТҚММ), Кумитаи ноҳиявии Ташкилоти ҷамъияти мададгори мудофиавӣ (ТҚММ), ва 1 Маркази таҳсилоти иловагӣ, 1 маркази муассисаи таълимии компютери фаъолият доранд.

Маълумоти томактабӣ. Дар ноҳия 5 боғчаи кӯдакон (дорои 16 гурӯҳ: фаъолият мекунад, ки 412 нафар кӯдакон ба он фаро гирифта шудааст. Фарогирии кӯдакон (сини 3-6 сола) дар муассисаҳои томактабӣ 4,8%- ро ташкил медиҳад, ки ин нишондиҳандаи хеле паст арзёбӣ мегардад. Талабот ба муассисаҳои томактабӣ дар ноҳия зиёд аст, вале аз сабаби маҳдуд будани ҷой ва набудани кӯдакостон на ҳамаи кӯдакон ба он дастрасӣ

доранд (зиёда 50 нафар барои ҷой дархост намудаанд). Дар кӯдакитонҳои мавҷуда 16 нафар мураббӣ бо маълумоти педагогӣ ба таълиму тарбияи наврасон машғул мебошанд.

Ҷадвали №1. Шумораи кӯдакон дар муассисаҳои томактабӣ

Нишондодҳо	Солҳо					
	2013		2014		2015	
	Ҷамагӣ	Аз ҷумла духтарон	Ҷамагӣ	Аз ҷумла духтарон	Ҷамагӣ	Аз ҷумла духтарон
Муассисаи таҳсилоти томактабии №1	190	74	210	82	219	101
Муассисаи таҳсилоти томактабии №2	70	27	80	33	100	46
Муассисаи таҳсилоти томактабии №3	x	x	25	14	25	15
Муассисаи таҳсилоти томактабии №4	x	x	45	18	50	20
Муассисаи таҳсилоти томактабии №5	x	x	x	x	18	8
Ҷамагӣ:	260	101	360	147	412	190

Сабаби асосии ба муассисаҳои томактабӣ пурра фаро гирифта нашудани кӯдакон норасоии боғчаҳо ва таъмирталаб будани муассисаҳои томактабии мавҷуда, аз қор баромадани системаи гармидиҳӣ, кӯҳнаю фарсуда гардидани қубурҳои обу ташноб, нарасидани воситаҳои таълимӣ ва ғайра мебошад. Ин мушкилотро қариб дар ҳамаи муассисаҳои томактабӣ дидан мумкин аст.

Мушкилоти дигари дар ноҳия мавҷуд буда, ин ба таъмири асосӣ ниёз доштани боғчаи кӯдакони №1 ва №4 мебошад. Дар фасли зимистон аз сабаби мавҷуд набудани системаи зарурии гармидиҳӣ биноҳо ба воситаи таҳқизоти гармидиҳии алобӣ (печкаҳо) гарм карда мешаванд.

Таъмин намудани муассисаи мазкур бо оби нӯшокӣ метавонад як қатор мушкилотҳоро бартараф намуда, сарф роҳи паҳншавии ҳар гуна касалиҳо гардад.

Бо мақсади беҳтар намудани дастгирии молиявии муассисаҳои томактабӣ ҳамасола аз ҷониби ташкилотҳои дахлдори ноҳиявӣ (сарпарастон) кӯмакҳои амалӣ расонида мешавад. Яке аз самтҳои афзалиятноки рушди минбаъдаи соҳа ва дар ин замина беҳтар намудани сатҳу сифати хизматрасонӣ ва инфрасохтори мавҷуда ин ҷалби баҳши.

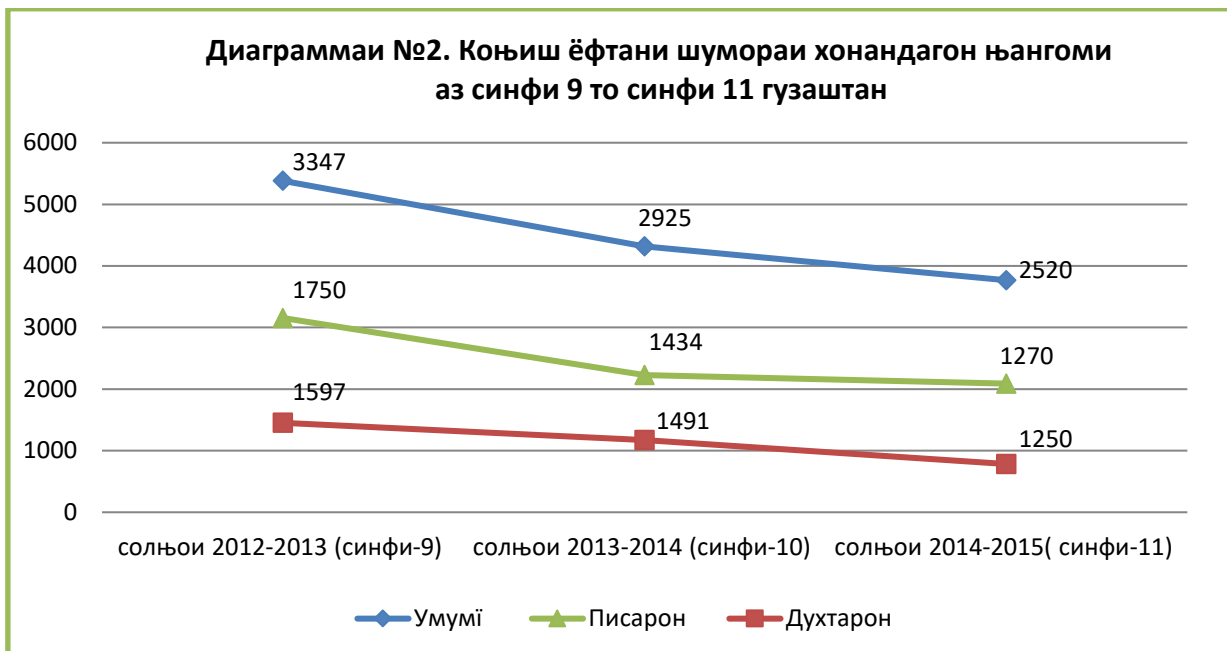
Маълумоти миёна. Шумораи умумии хонандгон дар солҳои хониши 2014 - 2015 ба 35964 нафар баробар буда, аз ин 17424 нафар ва ё 48,4 фоизшонро духтарон ташкил медиҳанд.

Ҷадвали №2. Шумораи хонандагон дар муассисаҳои таълимӣ (нафар)

Синфҳо	Солҳо											
	2012-2013				2013 -2014				2014 -2015			
	Ҳамагӣ	Писар	Духтар	% духтарон	Ҳамагӣ	Писар	Духтар	% духтарон	Ҳамагӣ	Писар	Духтар	% духтарон
Гурӯҳи тайёри												
I.	3227	1699	1528	47.3	3307	1678	1629	49.3	3372	1799	1573	46.6
II.	3305	1656	1649	49.9	3251	1684	1567	48.2	3344	1716	1628	48.7
III.	3440	1793	1647	47.9	3290	1649	1641	49.9	3255	1671	1584	48.7
IV.	3535	1833	1702	48.1	3440	1803	1637	47.6	3265	1633	1632	50
ҲамагӣI-IV	13507	6981	6526	48.3	13288	6814	6474	48.7	13236	6819	6417	48.5
V	3324	1714	1610	48.4	3521	1824	1697	48.2	3416	1765	1651	48.3
VI	3510	1869	1641	46.8	3306	1720	1586	48	3496	1793	1703	48.7
VII	3622	1863	1759	48.6	3494	1871	1623	46.5	3262	1690	1572	48.2
VIII	3607	1872	1735	48.1	3604	1862	1742	48.3	3461	1834	1627	47
IX.	3347	1750	1597	47.7	3590	1877	1713	47.7	3549	1814	1735	48.9
Ҳамагӣ V-IX	17410	9068	8342	47.9	17515	9154	8361	47.7	17184	8896	8288	48.2
X	3027	1515	1512	50	2925	1434	1491	51	3024	1555	1469	48.6
XI	2992	1531	1461	48.8	2513	1217	1296	51.6	2520	1270	1250	49.6
Ҳамагӣ X-XI	6019	3046	2973	49.4	5338	2551	2787	52.2	5544	2825	2719	49
Ҳамагӣ:	36936	19095	17841	48.3	36241	18619	17622	48.6	35964	18540	17424	48.4

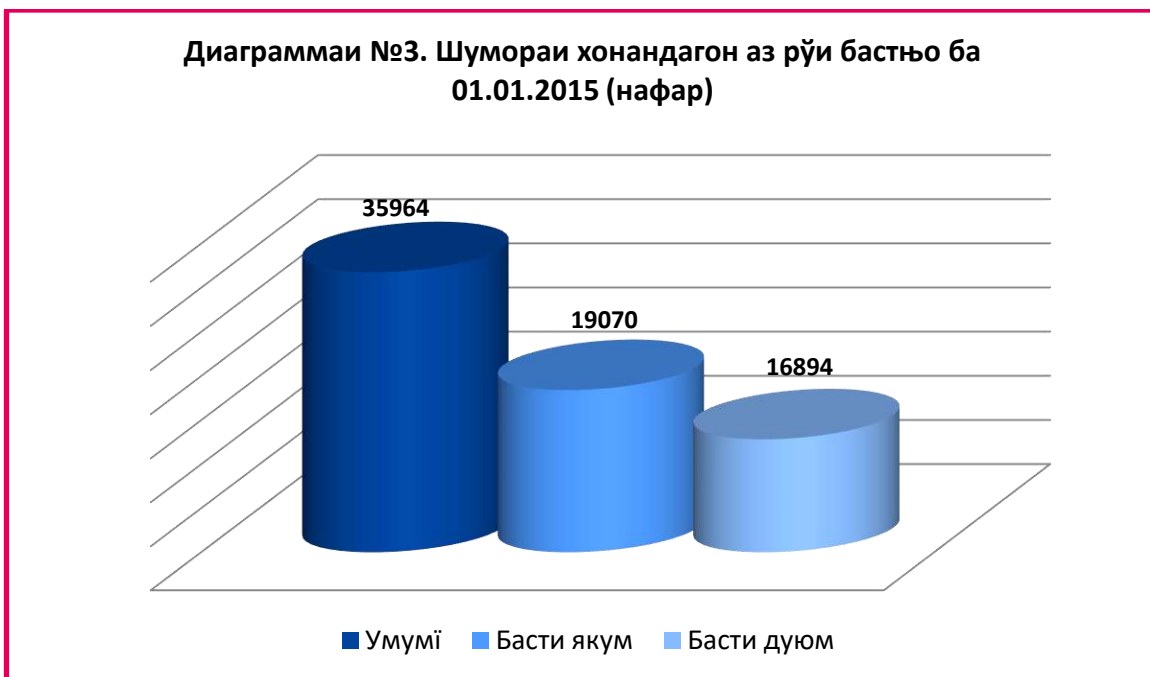
Мушкилии асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад, ин аз мактаб берун мондани хонандагон баъд аз хатми синфи 9-10 мебошад.

Таҳлили солҳои охир нишон дод, ки ҳангоми аз синфи 9 то 11 гузаштан 47 фоизи шумораи духтарон коҳиш меёбад, ки ин боиси нигаронӣ мебошад. Ҳавасманд намудани ҳамаҷонибаи онҳо ва фарогирии аксари онҳо ба курсҳои миёнамӯҳлати таълимӣ, махсусан курсҳои омӯзишии компютерӣ, ҳисоби муҳосибӣ ва омӯзиши забонҳои хориҷӣ яке аз самтҳои афзалиятноки соҳа маҳсуб меёбад.

Сабабҳои асосии коњиш ёфтани шумораи хонандагони синфҳои болоӣ ин ба муҳочирати меҳнати рафтани қисме аз писарбачагон аз оилаҳои камбизоат, идома додани таҳсили қисми дигари писару духтарон дар коллеҷи тиббӣ, ҳамроҳи падару модарон берун аз ҳудуди шаҳру деҳот рафтан ё ба шавҳар баромадани духтарон (дар ҳолатҳои махсус), касод будани буҷаи оилавӣ барои таъмини хонандагон бо сару либосу таҷҳизоти мактабӣ ва дур будани роҳи мактаб аз маҳалли истиқомат мебошад.

Шумораи умумии хонандагон дар солҳои хониши 2014 - 2015 ба 35964 нафар баробар буда, аз ин 53,1 фоиз дар басти аввал, 46,9 фоиз дар басти дуюм таҳсил менамоянд.

Мутобиқи «Низомнома дар бораи мактабҳои маълумоти умумӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» шумораи талабагони синфҳои 1-11 дар ҳар як синф бо теъдоди 25-30 талаба муқаррар гардидааст. Айни замон, дар баъзе мактабҳо шумораи хонандагон дар ҳар як синф ба 34-36 нафар мерасад, ки ин ба стандартҳои муосири системаи маориф мутобиқат намекунад.

Солҳои охир мушкилоти дигар дар соҳаи маориф ин нарасидани синфхонаҳои таълимӣ дар мактабҳо мебошад. Ин мушкилотро бештар дар мактабҳои № 5,18,33,35,38,46,50,52,54 ва 57 мушоҳида намудан мумкин аст.

Муассисаҳои таълимии ноҳия аз нарасидани озмоишгоҳҳои фаннӣ (химия, биология, физика), воситаҳои таълимӣ (мизу курсӣ, тахта, ва ғайра) танқисӣ мекашанд.

Дастгирии кӯдакон аз оилаҳои камбизоат. Бо мақсади бо таълиму тарбия фаро гирифтани хонандагони оилаҳои камбизоат тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 майи соли 2010. №244 «Дар бораи пардохти кӯмакпулӣ ба оилаҳои камбизоат, ки кӯдаконашон дар мактабҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсил менамоянд» ҳар нимсола ба 15 фоизи онҳо ҷубронпулӣ ба миқдори 20 сомонӣ пардохт карда мешавад.

Дар ноҳияи Қубодиён соли 2015 барои баланд бардоштани дараҷаи фарогирии кӯдакони оилаҳои камбизоат (аслан хонадагоне, ки яке волидонашон маҳруманд, кӯдакони ятиммонда, яке аз волидонашон маъҷубанд, волидонашон бо кор таъмин нестанд, аз оилаҳои камбизоатанд ва аз оилаҳои серфарзанданд (беш аз 5 кӯдак)) ба мактаб аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ ба 4383 нафар хонандагони мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ ба маблағи умумии 175320 сомонӣ ё ба ҳар як хонанда 40 сомонӣ ҷубронпулӣ дода шудааст.

Айни замон дар ноҳияи Қубодиён 62 кумитаи падару модарон ва омӯзгорон (КПМО) фаъолият менамояд. Ҳадафи асосии ташкили чунин кумитаҳо ин ҷалби бештари падару модарон ба ҳалли мушкилиҳои мавҷудаи соҳаи маориф мебошад.

Мушкилии ҷойдошта, аз қабилӣ нокифоягии китобҳои дарсӣ ва маводи методии замонавӣ вазъи соҳаи маорифро боз ҳам мушкилтар гардонида, барои рушди он садди роҳ мегарданд. Сифати таълим, дараҷаи дониш ва маҳорати хонандагон моро имрӯз қаноатманд қунонида наметавонад. Барои бартараф намудани камбудииҳои ҷойдоштаи соҳа ва ба тақозои кунунӣ мутобиқ намудани шароити таҳсил ва сифати дониши хонандагон корҳои зиёдеро ба анҷом расонидан зарур аст.

Таъминот бо омӯзгорон. Дар муассисаҳои таълимии ноҳия ба 01.01.2015 беш аз 1894 нафар омӯзгор қору фаъолият мекунад, ки аз ин 1179 нафар ва ё 62,2 фоизро занҳо ташкил медиҳанд.

Ҷадвали №3. Шумораи умумии омӯзгорон (нафар)

Нишондиҳандаҳо	2013	2014	2015	Соли 2015 нисбат ба соли 2013 бо фоиз
Шумораи умумии омӯзгорон	1834	1845	1894	103.3
аз ҷумла, занон	1188	1165	1179	99.2
Дорои маълумоти олӣ	772	808	886	117.7
аз ҷумла, занон	319	333	364	114.1
Олии ноপুরра	73	76	77	146.6
аз ҷумла, занон	62	65	88	141.9
Миёнаи касбӣ	799	834	765	95.7
аз ҷумла, занон	657	654	613	93.3

Миёнаи ибтидоӣ	190	127	136	71.6
аз ҷумла, занон	56	113	114	203.6
Муаллимони аз коррафта	106	146	88	83.0
аз ҷумла занҳо	53	92	51	96.2
Норасоғии кадрҳо	43	36	26	60.4

Набудани шароити мусоиди иҷтимоию иқтисодӣ боиси аз муассисаҳои таълимӣ рафтани омӯзгорони соҳибтаҷриба мегардад, ки таи се соли охир 340 омӯзгор корро тарк намуда, ба дигар корҳои ғайриомӯзгорӣ музднок ё муҳоҷирати меҳнатӣ рафтаанд. Дар муассисаҳои таълимӣ ноҳия дар соли 2015, 26 нафар омӯзгорони соҳибихтисос (махусан аз фанҳои забонҳои русӣ, англисӣ, математика, физика, технологияи информатсионӣ) намерасад.

Ташкил намудани курсҳои такмили ихтисос ва бозомӯзии омӯзгорон, ки дар солҳои 2014-2015 тибқи нақшаи пешбинишудаи ҳамагӣ 20% омӯзгорон ва ё зиёда аз 380 нафар таҷрибаю малакаҳои худро боз ҳам беҳтар намуданд.

Дар ин давра аз ҷониби ташкилоти ғайри давлатии гуногун 100 нафар аз рӯи барномаҳои омӯзиши забони англисӣ, русӣ, ҳунари ва кор дар компютер ба курсҳои омӯзиши забони англисӣ, русӣ, фаро гирифта шуданд. Бо назардошти талаботи мавҷуда ташкилоти номбурда тасмим гирифтааст, ки аз ҳисоби омӯзгорони ботаҷриба ва соҳибкасби мактабҳои ноҳия муаллимони забонҳои русӣ, англисӣ ва компютер омода намояд. Ба роҳ мондани чунин курсҳо барои мутахассисони сатҳи деҳот ва дигар курсҳои соҳавӣ, махусан барои муҳоҷибон (барои соҳаи маориф, кишоварзӣ ва ғайра) ба мақсад мувофиқ мебошад.

Мушкилоти асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад ин норасоғии воситаҳои молиявӣ мебошад.

Маълумоти фарогир. Дар ноҳияи Қубодиён ба 01.01.2015 84 нафар кӯдакони маъҷуб (аз ҷумла 36 нафар духтарон) ба қайд гирифта шуд. Сабаби асосии пурра ба таълим фаро гирифта нашудани кӯдакони маъҷуб ин набудани мутахассисони баландихтисос дар ин самт, шароити вазнини оилавӣ ва ҷорӣ нагардидани низоми таълимоти фарогир дар мактабҳо мебошад.

Барқарорсозии инфрасохтори мактаб. Ҷиҳати дар амал татбиқ намудани қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 августи соли 2008 № 436 «Дар бораи Барномаи давлатии сохтмон, таъмиру азнавсозии мактабҳо барои солҳои, 2013-2015 як қатор корҳо ба иҷро расонида шуд.

Бо назардошти он, ки ҳоло дар аксар мактабҳои деҳот хонандагон аз меъёри муқарраргардида зиёд қабул гардидаанд, талабот ба сохтмони мактабҳои нав ва синфхонаҳои иловагӣ сол то сол зиёд мегардад. Дар ин замина зарурати сохтмони мактабҳои нави замонавӣ ва биноҳои иловагӣ махусан дар мактаби миёнаи №1,5,54,57, ҷамоати деҳоти Н.Хусрав, мактаби асосии №33,18, парваришгоҳ ҷамоати деҳоти 20-солагии Истиқлол мактаби миёнаи №31,32 ва 34 ҷамоати деҳоти Т-Сангин ва дар мактаби миёнаи №50 ва 15 ҷамоати деҳоти Қубодиён ба миён омадааст, ки аҳамияти ҷидди ро талаб менамояд.

Компютеркунонии мактабҳо. Ба 01.01.2015 дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ноҳия 53 синфи компютерӣ ташкил кардашуда дар онҳо 1078 адад компютер, 167 адад принтер мавҷуд аст, ки 1 компютер ба 15 хонанда рост меояд. Айни замон, «Барномаи давлатии компютеркунонии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии

Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015» пурра таъмин гардидааст. Барои таъмини пайвастаи синфхонаҳои компютери бо нерӯи барқ 47 адад генератор мавҷуд аст.

Новобаста аз ин, нарасидани нерӯи барқ дар фасли зимистон дар мактабҳои деҳот барои гузаронидани дарсҳои амалии фанни технологияи информатсионӣ монеа пеш меоварад. Бинобар ин зарурати таъмини мактабҳо бо хати озоди барқ ва батареяҳои офтобӣ ба миён омадааст.

Системаи таъминот бо оби нӯшокӣ ва гармӣ. Оби нӯшокии муассисаҳои таълимии ноҳия асосан тавасути насосҳои дасти таъмин карда шуда аст. Муассисаҳои таълими №13,14,15,46,50,52,58 ва 59 оби нӯшокиро бо нақлиёт кашида таъмин мекунанд.

Системаи таъминоти гармидиҳии мактабҳои ҳудуди ноҳия аслан тавассути таҷҳизоти печкаҳои алобӣ сурат мегирад. Дар як қисми бинои муассисаҳои таълими №48,51 ва 31, ба воситаи буғгардиҳи ташкил карда шуда аст. Оби нӯшокии муассисаҳои таълимии ноҳия асосан тавасути насосҳои дастӣ таъмин карда шуда аст.

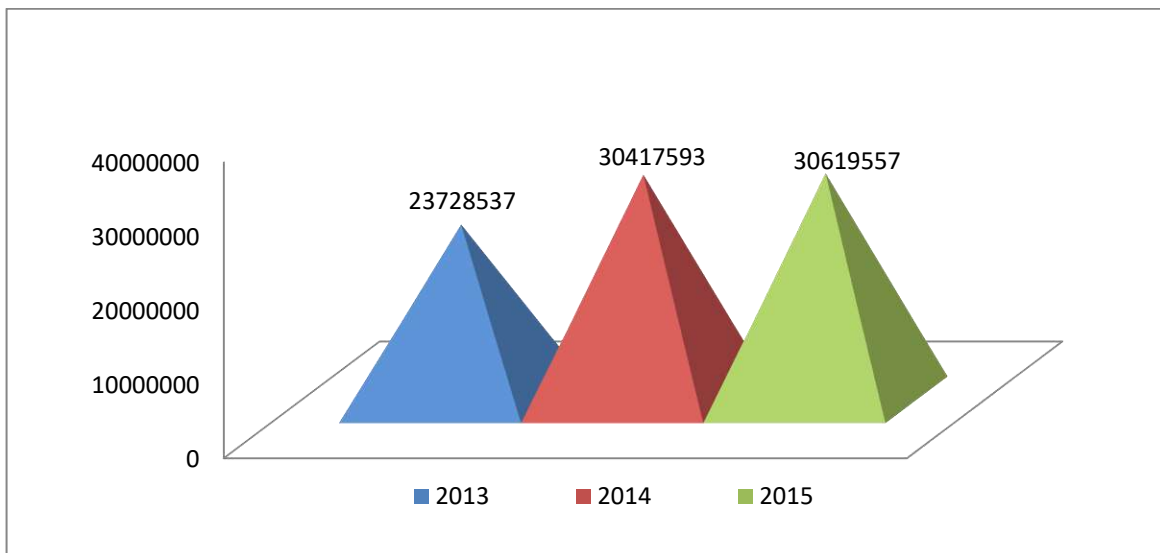
Шаклҳои нави идоракунии. Гузаштан ба системаи нави маблағгузори соҳа, яъне маблағгузори сарикасӣ бо мақсади таъминоти нисбатан самарабахши истифодаи маблағҳои буҷетӣ, ташкили шароит барои устувори фаъолияти муассисаҳои таълимоти умумӣ ва баланд бардоштани сифати таълим дар дабистон равона карда шудааст. Тибқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01 октябри соли 2007 таҳти №505 «Оид ба тасдиқи қоидаҳои маблағгузори меъёрии (сарикасӣ) муассисаҳои таҳсилоти умумӣ» аз 1 январи соли 2009 дар ноҳия 60 муассисаи таълимӣ (52 мактаби таҳсилоти миёнаи умумӣ, 6 мактаби таҳсилоти асосии умумӣ) ба шаклҳои нави идоракунии ва маблағгузори гузаронида шудаанд.

Баҳри татбиқи ислоҳоти соҳаи маориф мақсаднок чорӣ намудани шаклҳои нави идоракунии ва маблағгузори, назорат ба рафти иҷрои ислоҳот аз рӯи дастурамали хароҷот ба як хонанда аз ҷониби Лоихаи омӯзиши босифати USAID таи ин солҳо чандин чорабиниҳои омӯзишӣ гузаронида шуд. Аз 1 январи соли 2009 сар карда бевосита ба шӯъбаи маориф, раёсати молия ва муассисаҳои таҳсилоти умумӣ барои гузаштан ба шаклҳои нави идоракунии ва маблағгузори меъёрий (сарикасӣ) кӯмаку дастгирии техникӣ намуда, мутахассисон ва муҳосибони ин муассисаҳоро бо маводи корӣ (қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, фармону дастурҳои Вазорати маорифу молия, низомномаи баҳисобгирии муҳосибавӣ, ҳуҷҷатҳои меъёрий-ҳуқуқӣ ва бо дигар маводҳои зарурӣ) таъмин гардиданд.

Аз соли 2009 дар назди муассисаҳои таълимии марказ ва деҳоти ноҳия ассотсиатсияҳои падару модарон, омӯзгорон ва комитети падару модарон (ташкilotҳои чамбиятӣ) фаъолият менамоянд, ки ин вазъи таълиму тарбияро беҳтар намуда, имкониятҳои ин муассисаҳоро васеъ мекунад. Маблағҳо аз ҳисоби ташкilotҳои байналмиллалӣ, шахсони алоҳида ва корхонаю ташкilotҳои хайрхоҳ тавассути ин ташкilotҳо ба мактаб ворид карда мешаванд, онҳо инчунин дуруст сарф карда шудани ин маблағҳоро мунтазам назорат менамоянд.

Бо ин мақсад тӯли солҳои 2013-2015 ба 60 муассисаи таълимӣ сарикаси аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузори дар ҳаҷми 23728537 сомонӣ ҷудо гардидааст. Аз ҷумла, дар соли 2015 ба миқдори 30619557 сомонӣ ҷудо гардидааст, ки дар қиёс ба соли 2013 ба андозаи 6891020 сомонӣ, ё ин ки 129 фоиз зиёд мебошад.

*Диаграммаи №4. Маблағгузори соҳа дар тӯли солҳои 2013-2015
(ҳазор сомонӣ)*

Тибқи нақша дар соли 2015 барои маблағгузори соҳа аз ҳисоби буҷет ҷудо намудани 30619557 сомони дар назар дошта шудааст.

Новобаста аз он, ки маблағгузори соҳа солҳои охир нисбати соли 2013 афзоиш ёфтааст, мутаассифона, барои пурра бартараф намудани мушкилиҳои асосии соҳа ин нокифоя аст.

Дар шароити иқтисоди бозоргони муассисаҳои таълимӣ бояд фақат ба маблағҳои буҷети давлатӣ умед набаста, балки ба маблағгузори бисёршабакавӣ гузаранд, яъне аз ҳисоби ташкили таълими иловагии пулакӣ, гузаронидани курсҳо барои дохилшавандагон ба мактабҳои олии, омӯзиши забонҳои хориҷӣ, ташкил ва рушди инфрасохтор аз ҳисоби ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва хусусие, ки буҷети муассисаҳои таълимиро ғани мегардонанд.

Маълумоти олии ва миёнаи махсус. Ба ҳисоби миёна дар соли охир 992 нафар, ё худ 43,2 фоизи хатмкунандагони мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии ноҳия ба мактабҳои олии ва миёнаи махсуси шаҳру ноҳияҳои Курғонтеппа ва Душанбе барои азхуд кардани ихтисосҳои гуногуни хоҷагии халқ дохил шудаанд. Илова бар ин дар тӯли солҳои 2013-2015 аз ҳисоби хатмкунандагони мактабҳои ноҳия 105 нафар дар муассисаҳои таълимии олии хориҷи кишвар (Федератсияи Россия) таҳсил менамоянд.

Тибқи нақшаи корӣ ҳар сол аз рӯи квотаи Президентӣ хонандагони болаёқат ба мактабҳои олии ҷумҳурӣ дохил мешаванд. Тӯли солҳои 2012 - 2015 тибқи квотаи Президентӣ ба мактабҳои олии ҷумҳурӣ 66 нафар дохил шуданд, ки 31 нафар писар ва 35 нафарашон духтарон мебошанд.

Тибқи нақшаи дурнамои соли 2015 қабули 21 нафар хонандагон ба мактабҳои олии ва миёнаи махсуси кишвар аз ҳисоби квотаи Президентӣ дар назар дошта шудааст, ки аз ин 11 нафарашон духтарон мебошанд.

Гуруҳҳои таълимии Коллеҷи омӯзгорӣ. Дар асоси фармони Вазири Маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз моҳи августи соли 1998 дар ноҳияи Қубодиён гуруҳҳои таълимии Коллеҷи омӯзгории Донишгоҳи давлатии Қурғонтеппа ба номи Носири Хусрав кушода шуд.

Шумораи омӯзгорон дар гуруҳҳои таълимӣ 28-нафар буда, аз ин 22 нафарашон зан мебошанд. Ҳамаи омӯзгорон дорои маълумоти олии-омӯзгорӣ доранд.

Дар соли 2015 шумораи умумии донишҷӯён 507- нафарро ташкил дода, аз ин 345 - нафарашон духтар мебошад. Дар ин давра муассисаи мазкурро 89 нафар хатм намуд, ки аз ин 81 нафарашон духтар мебошад.

Мушкилоти асосие, ки барои пешбурд ва рушди минбаъдаи соҳа монеаи пеш меоварад, ин пеш аз ҳама надоштани бинои таълимии замонавии алоҳида, нарасидани адабиётҳои методӣ ва дигар ашёҳои таълимӣ ба ҳисоб меравад.

Мушкилиҳои асосии соҳаи маорифи ноҳияи Қубодиён

<i>Номгӯи мушкилӣ</i>	<i>Ном, рақами муассисаҳои таълимӣ ва мавзӯи ҷойгиришавии он</i>
1 <i>Бад будани базаи моддӣ-техникии мактабҳо</i>	
<i>Таъмирталаб будани бинои мактабҳо</i>	<i>№1,12,13,14,19,20,22,24,26,31,32,33,35,36,40,43,44,46,50,52,56,58,59, мактаб парваришгоҳ.</i>
<i>Сохтмони мактабҳо</i>	<i>№54, мактабпарваришгоҳ, бинои маориф.</i>
<i>Сохтмони устохонаҳои таълимӣ</i>	<i>Мактабҳои №13,14,48,59,45,33,24,38.</i>
<i>Сохтмони толорҳои варзишӣ</i>	<i>Мактабҳои №19,11,36,57,6,52,30,56,10,13,14,48,59,45,33,24,38.</i>
<i>Таъмини дастрасӣ ба шабакаи интернет</i>	<i>Мактабҳо ба шабакаи интернет таъмин карда нашудааст.</i>
<i>Набудани ошхонаҳо</i>	<i>Мактабҳои №10,13,14,16,17,20,22,26,33,43,44,48,50,51,52,53,54,55,57,58.</i>
<i>Ташкил намудани истироҳатгоҳҳо дар назди мактабҳо</i>	<i>Дар ҳамаи муассисаҳои таълимӣ ташкил карда шудааст.</i>
2 <i>Шароити номусоид барои таҳсили хонандагон</i>	
<i>Набудани таҷҳизоти замонавӣ (мизу курсӣ, асбобҳои аёнӣ, бозичаҳои кӯдакона, расмҳо ва ғайра)</i>	<i>Мактабҳои №10,13,14,22,33,40,43,44,50,52</i>
<i>Нарасидани таҷҳизоти мактабӣ, мизу курсиҳо барои хонандагон</i>	<i>№ 10,4,5,6,8,12,13,14,15,20,24,26,33,40,43,44,50,,55,56,59.</i>
<i>Таъмини мактабҳо бо компютер ва принтер</i>	<i>Мактабҳо таъмин мебошанд.</i>
<i>Набудани ҳуҷраҳои фанӣ бо таҷҳизоти ҳозиразамон муҷаҳҳазонидашуда, нарасидани китобҳои дарсӣ</i>	<i>Дар мактабҳои №2,9,10,12,13,14,15,19,21,22,23,24,26,27,31,32,33,44,45.</i> <i>Дар мактабҳои №49,50,53,55</i>
<i>Муҷаҳҳаз намудани таҷҳизоти гармидиҳии мактабҳо</i>	<i>Дар мактабҳо таъмин карда шудааст.</i>
<i>Таъмини таҷҳизот барои маркази таҳсилоти иловагӣ ва маркази</i>	<i>Дар мактабҳо таъмин карда шудааст.</i>

	<i>технологияи информатсионӣ</i>	
4	<i>Чалби сусти диққати падару модарон ба мушкилоти мактабҳо</i>	
	<i>Суст будани робитаи мактабҳо бо АВО (Ассотсиатсияи волидону омӯзгорон)</i>	<i>Дар мактабҳо №4,43,44,33,52,59</i>
5	<i>Нокифоя будани фаъолияти берун аз мактабӣ</i>	
	<i>Пурра дастрас набудани Марказҳои таҳсилоти иловагӣ дар деҳот</i>	<i>Дар мактабҳои №13,14,22,43,44,36,35,52,59</i>
6	<i>Ба талабот ҷавобгӯ набудани кӯдакистон</i>	
	<i>Сохтмони бинои кӯдакистон</i>	<i>Дар ҷамоати деҳоти 20 солагии Истиқлол.</i>

3.2. Тандурустӣ

Соҳаи тандурустӣ яке аз бахшҳои муҳим ба ҳисоб рафта, ҳамчун самти асосӣ ва афзалиятнок барои беҳбудии саломатии аҳоли нигаронида шудааст.

Сифат ва дастрас будани хизматрасонии тиббӣ дар тӯли 20 соли охир дар саросари Тоҷикистон аз ҷумла, дар ноҳияи Қубодиён хеле коҳиш ёфтааст, ки бевосита ба нигоҳдории тандурустӣ ва ҳолати саломатии аҳоли таъсири манфӣ мерасонад.

Айни замон мақсади асосии соҳаи тандурустӣ дар давраи миёнамӯҳлат аз мунтазам паст кардани сатҳи фавти модару кӯдак, кам кардани мушкилот вобаста ба бемориҳои сироятӣ, инчунин аз байн бурдани баъзе бемориҳои сироятии бо вакцина идорашаванда иборат мебошад.

Саломатии модар ва кӯдак. Саломатии аҳоли самти муҳими соҳаи иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, масъалаҳои вазъи солимии аҳоли, дастрасӣ ва пешниҳоди хизматрасонии босифати тиббӣ ба аҳолии табақаи осебпазири он, аз ҷумла занон ва кӯдаконро дар бар мегирад.

Ҷадвали №1. Шумораи таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ ва дар хона, сатҳи фавти модарон дар солҳои 2012-2014

<i>Нишондиҳанда</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Ҳамагӣ шумораи таваллуд	4805	5150	5704
Дар таваллудхона	4614	5008	5635
Бо фоиз	96,02	97,1	98,8
Дар хона	191	146	65
Бо фоиз	3,9	2,8	1,1
Фавти модарон (барои 100 хаз. зинда таваллуд)	-	0,1%	0,1%

Шумораи таваллуд дар давоми 3 соли охир 15,6 фоиз афзуда, дар ин давра ба ҳисоби миёна 5219 нафар таваллуд шудааст. Таҳлил нишон медиҳад, ки шумораи таваллуд дар соли 2014 нисбати соли 2012 - 893 нафар зиёд мебошад, сабабҳои асосии кам шудани таваллуд дар хона дуруст ба роҳ мондани корҳои фаҳмондадиҳӣ дар байни аҳоли мебошад.

Ҷадвали №2. Динамикаи фавти кӯдакон дар солҳои 2012-2014

Нишондиҳанда	2012	2013	2014
Фавти кӯдакони то 5 сола ба 1000 зинда таваллуд	102	128	104
<i>Бо фоиз</i>	<i>21,2</i>	<i>24,8</i>	<i>18,2</i>
Фавти кӯдакони то 1 сола ба 1000 зинда таваллуд	88	89	89
<i>Бо фоиз</i>	<i>18,3</i>	<i>17,2</i>	<i>15,6</i>

Бояд қайд кард, ки ҳодисаҳои фавти модарон низ ба назар мерасад, ки сабаби асосии ин ҳодисаҳо бинобар дер мурочиат кардани модарон ба муассисаҳои табобатӣ, саривақт нагирифтани табобат солимгардонии бемориҳои экстрогениталӣ, саривақт бистари нашудани занҳо пеш аз таваллуд мебошад.

Бемориҳои сироятӣ ва дигар бемориҳо. Мубориза ба муқобили бемориҳои сироятӣ аз ҷумлаи афзалиятҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар роҳи расидан ба Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола аст. Таҳлил нишон медиҳад, ки новобаста аз пешгирӣ ва дуруст ба роҳ мондани хизматрасонии тиббӣ сол то сол афзоиши бемориҳои сирояткунанда байни аҳолии ноҳия ба назар мерасад. Аз бемориҳои сирояткунанда бештар аҳоли гирифтори бемориҳои сил, вараҷа, гелментоз ва ВМНО (ВИЧ/СПИД) мебошанд.

Ҷадвали №4. Шумораи бемориҳои сироятӣ дар солҳои 2012 – 2014 (нафар)

Бемориҳои сироятӣ	2012	2013	2014	2014 нисбат ба 2012 (бо %)
Бемории сил	126	111	125	99,2
Гелментоз	302	671	630	208,6
ВМНО (ВИЧ/СПИД)	17	26	33	194,1

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки гирифтори ба бемории ВМНО (ВИЧ/СПИД) дар соли 2014 нисбат ба соли 2012 ба 16 нафар зиёд шудааст, ки хеле ташвишвар ба мушоҳида мерасад. Сабаби асосии баланд гаштани нишондиҳандаи мазкур ба муҳоҷирати меҳнатӣ, нашъамандони тазриқӣ (истифодаи чандинкاراتаи сӯзандору) марбут буда, инчунин аз ҳисоби танфурӯшии занон ба вуқӯъ пайваستاаст.

Бо вучуди ҳамаи ин бемориҳои сироятӣ мазкур тамоюл ба афзоиш доранд. Омили асосии зиёд гаштани сатҳи бемориҳо ин бештар шудани корҳои профилактикӣ ва ташхис, бахусус ташхиси лаборатории ин бемориҳо мебошад.

Дар ҳақиқат шумораи бемориҳои сироятӣ зиёд буда, ба сатҳи пасти маърифатнокӣ ва устувор будани расмиятҳои маҳалли вобаста аст.

Сабаби асосии афзоиши бемориҳои сироятӣ чунинанд: (а) сари вақт ташхис нагардидани бемориҳо махсусан дар оилаҳое, ки ба хизматрасонии тиббӣ дастнорасанд (аз ҷумла дар ҷойҳои маҳрумӣ аз озодӣ барои беморони мубталои сил ва ВМНО); (б) сатҳи пасти огоҳии аҳоли оид ба сабабҳои руҳ додани беморӣ ва муоинаи он; (в) сатҳи баланди хароҷот барои муолиҷа, г) бо оби нӯшокии хушсифат таъмин набудани қисми зиёди аҳоли.

Инфрасохтори соҳаи тандурустӣ: Дар ноҳия 45 марказҳои саломатӣ, 1-беморхонаи марказии ноҳия, маркази мубориза бо бемории сил, шифохонаи кӯдакон ва

таваллудхона, 1-маркази саломатӣ, шифохонаи амрози сироятӣ, 3 бемористони минтақавии деҳот, 10 маркази саломатӣ, 8 марказҳои махсус гардонидашуда ва бахшу дорухонаҳои гуногун фаъолият менамоянд. Дар беморхонаҳо 340 кат мавҷуд мебошад.

Муассисаҳои тиббии ноҳияи Қубодиён

<i>Сохтори шабакаҳои КАТС</i>	Ҷамъ: 45 -муассисаҳои КАТС
	<i>Маркази саломатии ноҳиявӣ-1 адад</i>
	<i>Марказҳои саломатии деҳот-16 адад</i>
	<i>Бунгоҳҳои тиббӣ -28 адад</i>
<i>Сохтори шабакаҳои бистарикунонӣ</i>	Ҷамъ: 5 муассисаҳои ХБ (340 кат)
	<i>Беморхонаи марказӣ (240 кат)</i>
	<i>Беморхонаи №1 (40 кат)</i>
	<i>Беморхонаи №2 (20 кат)</i>
	<i>Беморхонаи № 3 (20 кат)</i>
	<i>Беморхонаи сил (20 кат)</i>
	<i>Беморхонаи №5 (20 кат)</i>
	<i>Беморхонаи пушт ва зуҳравӣ (12 кат)</i>
<i>Дигар муассисаҳои тиббӣ</i>	Ҷамъ: 8 марказҳои тиббӣ
	<i>1-Маркази тарзи ҳаёти солим</i>
	<i>1-Маркази ҳамбастагии бемориҳои кӯдакон</i>
	<i>1-Маркази ВНМО (ВИЧ) ва бемориҳои бо алоқаи чинсии гузаранда</i>
	<i>1-Маркази эмтаъминкунӣ</i>
	<i>1- Маркази зидди бемории сил</i>
	<i>1- Маркази оморӣ ва иттилооти тиббӣ- тибби оилавӣ</i>
	<i>1- Маркази тропикӣ</i>
	<i>1-Маркази давлатии назорати санитария-эпидемиологӣ</i>

Вазифаи асосии соҳаи тандурустӣ беҳтар намудани шароити дастрасии ба системаи кӯмаки аввалияи тиббӣ санитарӣ (КАТС), беҳдошти ва сифати он мебошад. Дар соҳаи гузашта номуносибии назаррас дар тақсироти заминаи моддӣ ва воситаҳои бучетӣ байни КАТС ва хадамоти бистарикунонӣ ба мушоҳида мерасад, ки дар натиҷа барои соҳаи тандурустии сатҳи дуюм (шифохонаҳо) қисми зиёди маблағгузорӣ равона гардида, арзиши он гарон ва барои аҳолии камбизоат дастнорас аст. Аксарияти аҳоли дар айни ҳол муассисаҳои тиббии тандурустии аввалияро сарфи назар намуда, барои дарёфти

ёри тиббӣ бевосита ба беморхонаҳо рӯй меоранд. Дар ҳудуди ноҳия 42 адад хонаи саломатӣ фаъолият мекунад, ки 18-тои онҳо ба таъмир 6 адад ба сохтани бино эҳтиёҷ доранд.

**Сатҳи маълумотнокӣи кормандони муассисаҳои тиббии н. Қубодиён
дар соли 2014 (нафар)**

Муассисаҳои тиббӣ	Шумораи кормандон	Маълумоти миёнаи махсус	Маълумоти олӣ	Дигар кормандон
Муассисаҳои КАТС	433	216	57	160
Хадамоти бистарӣ	496	237	69	190

Соли 2014 дар муассисаҳои таъботӣ 137 нафар мутахассисон маълумоти олидор, 400 нафар кормандон бо маълумоти миёнаи тиббӣ дар муассисаҳои соҳаи тандурустии ноҳия фаъолият мекунанд.

**Ҷадвали №5. Коэффисиенти таъминоти аҳоли бо кормандони
тиб ва катҳо**

Номгӯи нишондодҳо	Ҳаҷми ченак	с.2012	с.2013	с.2014
Духтурон	нафар	108	112	118
Таъмини аҳоли бо духтурон	1 нафар ба 10 ҳазор аҳоли	7,2	7,8	8,5
Таъмин будани аҳоли бо кормандони миёнаи тиббӣ	1 нафар ба 10 ҳазор аҳоли	23,2	24,1	24,8
Таъмин будани аҳоли бо катҳо	1 кат ба 10 ҳазор аҳоли	21,6 340	21,1 340	21,2 340

Чуноне, ки дар нақша зикр гардидааст, нишондиҳандаи таъминоти аҳоли бо духтурон дар се соли гузашта ба 0,9 % ва кормандони миёнаи тиббӣ 1,3 фоиз зиёд шудааст.

Бо сабаби кам будани музди маош, истифода нашудани имтиёзҳо ва кӯмакҳои моддӣ қисме аз кадрҳои ҷавон баъд аз хатми донишкадаҳо, омӯзишгоҳҳои тиббӣ, ба деҳот барнамегарданд. Синну соли миёнаи кормандони тиб дар ҳолати ҳозира ба 38 сола рост меояд.

Мушкилиҳои мавҷудаи соҳаи тандурустии ноҳия ба се гурӯҳ ҷудо кардан мумкин аст: 1) бадгардидани заминаи моддию техникае, ки боиси паст шудани сифати хизматрасонии тиббӣ ва баланд шудани сатҳи паҳншавии сироятҳои аз нигоҳи иҷтимоӣ хатарнок ва фавти модару кӯдак мегардад; 2) суръати сусти ислоҳоти соҳаи тандурустӣ (иштироки маҳдуди бахши хусусӣ, истифодаи ғайрисамарабахши воситаҳои мавҷуда аз сабаби номукаммалии механизмҳо ва маҳдуд будани ҳаҷми маблағгузорӣ); 3) ба талаботи муосир ҷавобгӯ набудани шароити кори таҳлилгоҳи бактериологи, кимёви Маркази назорати давлатии санитария-эпидемиологӣи ноҳия (надоштани бино).

7.3. Соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли.

Соҳаи таъминоти иҷтимоии ноҳия аз низоми суғуртаи давлатии иҷтимоӣ, таъминот бо нафақа, шуғл, муҳочирати меҳнатӣ, ҳифзи ҳуқуқи оила, кӯдакон, расонидани кӯмаки сӯроғавии иҷтимоӣ ба гурӯҳҳои осебпазир ва камбизоат иборат аст.

Марҳилаи кунунии рушди ноҳияи Қубодиён бо мавҷудияти бекорӣ, тафриқаи намоёни вазъи иҷтимоӣ, имконияти то андозае маҳдуди иқтисодии қисми асосии аҳолии деҳот вазифаи ташкили ҷойҳои кори навро гузоштааст.

Мувофиқи маълумоти расмӣ шумораи аҳолии ноҳияи Қубодиён то 1 январи соли 2015 – 166,1 ҳазор нафарро ташкил дод, ки аз он 79,2 ҳазор нафарашон захираҳои меҳнатӣ мебошанд.

Гурӯҳи осебпазир аҳолӣ. Ба гурӯҳи осебпазир аҳолии ноҳия нафақахӯрон, маъҷубон, кӯдакони маъҷуб ва оилаҳои камбизоат дохил мешаванд.

**Ҷадвали №1. Шумораи нафақахӯрон
аз рӯи категорияҳо дар тӯли солҳои 2011-2014.**

Гурӯҳҳои осебпазир	Солҳо				Соли 2014 нисбат ба соли 2011 бо %
	2011	2012	2013	2014	
Нафақахӯрон (аз рӯи синну сол)	6871	7176	7554	7773	113
Маъҷубон	1975	1857	1857	1641	83
Маъҷубони модарзод	377	293	305	322	85
Бесаробонмондагон	931	913	895	897	96
Ҳамагӣ нафақахӯрон	9700	10016	10290	10384	107
Оилаҳои камбизоат, ки ҷубронпулии пардохти истифодаи хизматрасонии коммуналӣ (нерӯи барқ) мегиранд.	4600	4600	4600	4048	88

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки шумораи нафақахӯрон сол то сол рӯ ба афзоиш ниҳода, ин нишондод дар соли 2014 нисбат ба соли 2011 ба 107 фоиз афзоиш ёфтааст, ки аҳамияти бештарро ба худ талаб менамояд.

Ба 01.01.2015 дар ноҳия 5 нафар маъҷубони Ҷанги Бузурги Ватанӣ, 20 нафар маъҷубони Чернобил ва 1618 нафар маъҷубони гурӯҳҳои 1,2,3 умр ба сар мебаранд, ки аз ин 851 зан ва 792 нафар мард мебошанд. Ҳадафи асосӣ дар ин самт таъмини маъҷубон бо курсӣ-аробача ва асбобҳои ёридиҳанда (ассо, узвҳои сунъӣ (протез), таҷҳизотҳои шунавоӣ ва ғайра) мебошанд. Бо назардошти сол то сол зиёд гардидани талаботи маъҷубон ба курсӣ-аробачаҳо эҳтиёҷоти умумӣ тибқи дурнамо дар давраи солҳои 2016-2020 беш аз 80 ададро ташкил медиҳад.

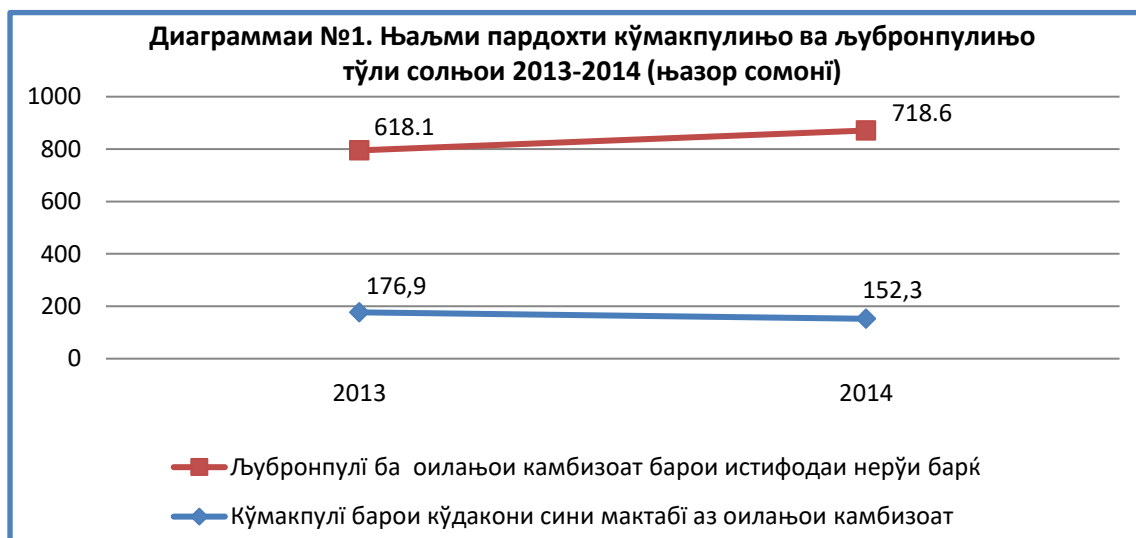
Дар ин давра (ба 01.01.2015) дар ноҳия ба ҳисоби миёна ҳаҷми нафақа 199,4 сомонӣ, аз ҷумла аз рӯи пиронсолӣ 208 сомони, аз рӯи гум кардани яке аз волидайн 210,16 сомони, аз рӯи маъҷуби 249,7 сомони ва нафақаи иҷтимоии 128,8 сомониро ташкил медиҳад.

Шумораи умумии хоҷагиҳои хонагӣ, ки барои истифодаи нерӯи барқ кӯмакпулӣ мегиранд бо ҳолати 1 январи соли 2015 3805 ададро ташкил медиҳад, ки дар қиёс ба соли

2011 ба 17 фоиз коҳиш ёфтааст, ки аз беҳтар гардидани шароити иҷтимоии аҳоли дарак медиҳад.

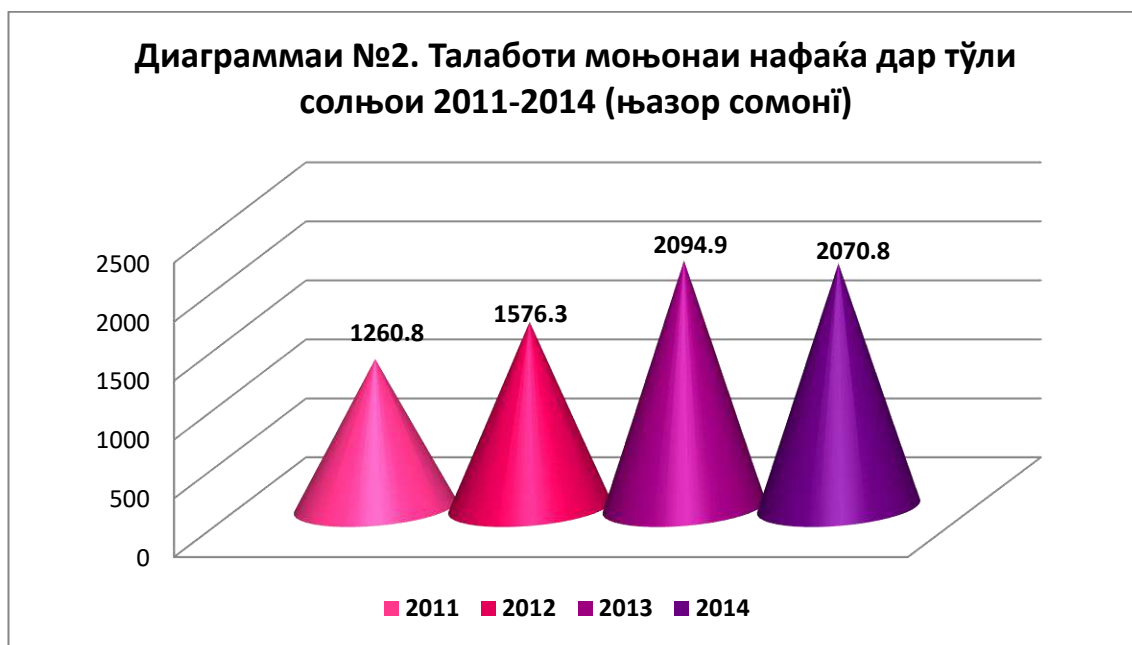
Яке аз мушкилотҳои асосие, ки сади роҳи пешниҳоди саривақтӣ ва босифати хизматрасонӣ дар соҳаи мазкур шуда истодааст ин дар ҳолати ногувор қарор доштани бинои маъмурии Раёсати Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа ва нарасидани техника ва таҷҳизотҳои лозима ба ҳисоб меравад. Барои пешниҳод намудани хизматрасонии бо сифати иҷтимоӣ ва таъмини шароити мусоид барои фаъолияти босамари кормандони соҳа аз таъмири асосӣ баровардани Раёсати Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа ва бо техника ва таҷҳизотҳои лозима таъмин намудани он зарур мебошад.

Бо мақсади дастгирии молиявии кӯдакони синни мактабӣ аз оилаҳои камбизоат дар соли 2014 барои 4352 нафар дар ҳаҷми 152,3 ҳазор сомонӣ кӯмакпулӣ пардохт карда шуд. Ҳамазамон, дар ин давра баҳри дастгирии оилаҳои камбизоат (4048 оила) дар ҳаҷми 718,6 ҳазор сомонӣ ҷубронпулӣ барои истифодаи нерӯи барқ пардохт карда шудааст.

Талаботи умумии моҳонаи нафақа ба ҳолати 01.01.2015 -2070,8 ҳазор сомониро ташкил медиҳад, ки дар қиёс ба соли 2011 ба андозаи 810 ҳазор сомонӣ афзоиш ёфта, ё ин ки 164,2 фоизро ташкил менамояд.

Диаграммаи №2. Талаботи моњонаи нафаќа дар тўли солњои 2011-2014 (њазор сомонї)

Јке аз омилњои асосие, ки дар афзоиши ҳаҷми пардохти нафаќа таъсири мусбї расонидааст, ин дар заминаи рушди иқтисодиёти кишвар ва зиёдшавии имкониятњои молиявї интишор гардидани Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14 августи соли 2013, тахти №1493 “Дар бораи тадбирҳои тақвият додани сатҳи ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва зиёд намудани маоши амалкунандаи вазифавии хизматчиёни давлатӣ, кормандони муассисаю ташкилотҳои бучетӣ, андозаи нафақаҳо ва стипендияҳо” мебошад.

Бо мақсади зина ба зина баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии нафақахўрон зиёдшавии нафаќа ва кўмакпулиҳо пешбинӣ карда шудааст.

Дар соли 2014 ҳаҷми миёнаи нафаќа 199,42 сомони ро ташкил дод, ки дар қиёс ба соли 2011 ба андозаи 71,32 сомонӣ ва ё 55,5 фоиз зиёд мебошад.

Хизматрасонии кўмаки иҷтимоӣ дар хона. Дар ин самт Шўъбаи хизматрасонии кўмаки иҷтимоӣ дар хонаи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Қубодиён фаъолият менамояд, ки хизматрасонии суроғавиро ба анҷом мерасонад. Шумораи умумии кормандони шўъба 8 нафарро ташкил медиҳад. Дар соли 2014 шумораи умумии нафароне, ки барои дастрасии хизматрасонии суроғавӣ ба шўъбаи мазкур расман муроҷиат намуданд, 80 нафарро ташкил медиҳад, ки танҳо ба 66 нафари он пурра хизматрасониҳои лозима ба анҷом расонида мешавад.

Дар ҳудуди ноҳия шумораи ниёзмандон ба хизматрасонии суроғавӣ хеле зиёд буда, ҳалли дурусти ин масъала диққати махсусро талаб мекунад.

Мушкилоти асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад ин нарасидани маводҳои ниёзи аввал (хўрока) ба ниёзмандон мебошад. Зеро аксари эҳтиҷмандонро камбизоатон ташкил дода, сарчашмаи иловагии даромад надоранд. Дар ин самт ҷалб намудани ташкилотҳои дохилию хориҷӣ барои дастгирии ниёзмандон ва ба роҳ мондани хизматрасонии хушсифат зарур аст.

Бозори меҳнат ва шуғли аҳоли. Шўъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли дар н Қубодиён дар соҳаи мусоидат ба шуғли аҳоли бо назардошти вазъ дар шуғли аҳоли ва бозори меҳнати байналмилалӣ низоми доимоамалкунандаи мониторинги бозори меҳнатро дар сатҳи ноҳия ташкил менамояд, таҳлили ҳолати он, ояндабинии талаботу пешниҳодҳоро ба қувваи корӣ амалӣ месозад.

Маълумот оид ба шуғл ва сатҳи бекорӣ дар солҳои 2012-2014 (нафар)

Нишондод	Солҳо		
	2012	2013	2014
Шумораи аҳоли	155400	157186	158620
Аҳолии қобили меҳнат	79220	80493	84070
Аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъол	41089	42878	44560
Аҳолии дар иқтисодиёт расман машғулбуда	38131	37613	39510
Аҳолии ғайри фаъолияти иқтисодӣ	966	1031	1045
Бекорон (расман ба қайд гирифта шуда)	1915	3340	3643
Таъсиси ҷойҳои кории нав	1915	3340	3643

Бо мақсади таъмини аҳоли бо ҷои кор дар давоми солҳои 2012-2014 аз ҷониби шӯъбаи мазкур дар ҳамбастагӣ бо сохторҳои дахлдор 3643 ҷойҳои нави корӣ ташкил карда шуд, ки аз ин 2195 нафар бо ҷои кори доимӣ таъмин гардидаанд. Аз сабаби паст будани музди меҳнат дар соҳаи кишоварзӣ, соҳаҳои бучавӣ ва набудани шароити мусоиди иҷтимоӣ, бахусус дар маҳаллаҳо нисфи зиёди корқабулшудагон ҷои кории худро тарк намуда, ба дигар минтақаҳои ҷумҳурӣ ё ба муҳоҷирати меҳнати бунмарзӣ рафтаанд.

Сабаби кам будани шумораи истифодабарандагони қарзҳои бефоиз ин надоштани иттилооти кофӣ ва маҳдуд будани маблағҳои пешниҳодгардида мебошад.

Дар ноҳия иқтидорҳои калони истеҳсоли ва захираҳои меҳнати зиёди истифоданагардида мавҷуд аст, ки дар натиҷаи самаранок ва оқилона истифода намудани онҳо масъалаи поён овардани сатҳи бекорӣ аз байн бардошта мешавад.

Самти асосии сиёсати мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Қубодиён дар бозори меҳнат дар давраи то соли 2020 ҷалб ва ҳавасманд намудани муассисаҳои дахлдор ҷиҳати ташкили ҷойҳои нави корӣ ва дар ин замина баланд бардоштани самаранокии ва рушди бозори меҳнат ба ҳисоб меравад.

**Ҷадвали №2 Раванди татбиқи Барномаи мусоидат
ба шуғли аҳолии н. Қубодиён барои солҳои 2011-2014.**

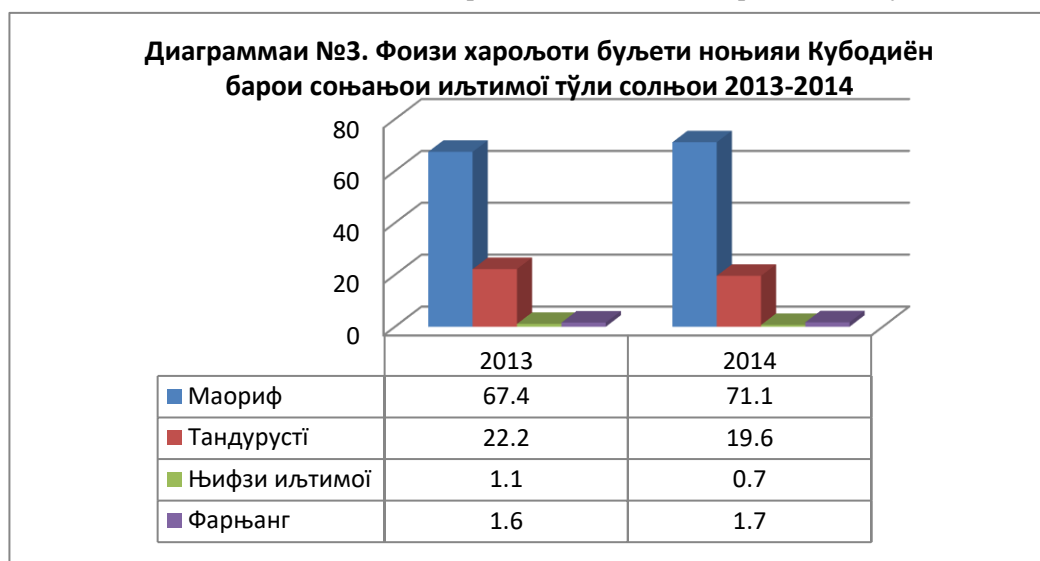
Номгӯи чорабиниҳо	Солҳо								Соли 2014 нисбат ба соли 2011 бо %
	2011		2012		2013		2014		
	Нақша	Иҷроиш	Нақша	Иҷроиш	Нақша	Иҷроиш	Нақша	Иҷроиш	
Таъсиси ҷойҳои нави корӣ	1950	1985	2000	2050	3300	3340	3608	3643	187
Таъмини аҳоли бо ҷои кори доимӣ	450	472	500	530	530	555	585	638	142
Касбомузӣ	70	75	105	105	180	250	230	270	386
Корҳои ҷамъиятии музднок	60	65	60	62	60	61	60	60	100

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки аз рӯи ҳамаи нишондиҳандаҳо нақшаи дурнамо бар зиёд иҷро карда мешавад. Новобаста аз ин солҳои охир бинобар сабаби суст будани дастгирии молиявӣ, тафриқаи калони музди меҳнат байни кормандони соҳаҳои бучетӣ ва ғайри бучетӣ ташкил намудани ҷойҳои нави корӣ мушкул гардида истодааст. Дар ин замина, ба кор даровардани иқтидорҳои нави истеҳсоли ва дар ин замина ба роҳ мондани коркарди ашёи хоми маҳаллӣ зарур аст.

Дар доираи “Барномаи мусоидат ба шуғли аҳоли дар ноҳияи Қубодиён барои солҳои 2011-2014” дар давоми солҳои 2011-2014 беш аз 700 нафар курсҳои кӯтоҳмуддати касбомузиро дар марказҳои таълимӣ (аз рӯи касбҳои дӯзандагӣ, кафшергари барқӣ, муҳосиб - компютер) хатм намудаанд.

Хароҷоти бучети ноҳияи Қубодиён барои рушди соҳаҳои иҷтимоӣ (тандурустӣ, маориф, фарҳанг ва ҳифзи иҷтимоӣ) сол аз сол меафзояд. Ҳаҷми маблағгузориҳои бучетии ин соҳаҳо бештар дар асоси ҳисобу китоби сметаӣ (харҷномавӣ) муайян мегардад. Дар натиҷа ҳаҷми хароҷоти алоҳида новобаста аз талаботи соҳа дар асоси имкониятҳои бучети маҳаллӣ таҳия мегардад.

Таҳлили дар диаграмма овардашуда нишон медиҳад, ки бучети ноҳия хусусияти иҷтимоӣ дошта, соли 2014 93 фоизи он ба ин соҳаҳо равона шуда, дигар харочот 7 фоизро ташкил медиҳад. Новобаста аз ин, бештари маблағҳо, ки дар ин самт ҷудо

мегардад, ба соҳаҳои маориф ва тандурустӣ равона гардида, қисми аз ҳама камтари он барои рушди соҳаҳои гуногуни ҳифзи иҷтимоии аҳоли сафарбар карда мешавад.

Маблағи ба соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ пешбинишуда барои пардохти ҷуброни мактаббачаҳо (аз оилаҳои камбизоат), кӯмаки яқвақта барои шахсоне, ки дар натиҷаи садамаи Чернобил зарар дидаанд, ҳавасмандгардониҳо дар вақтҳои ҷашн ва идҳо барои иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ, собиқадорони меҳнат, маъҷубони модарзод равона карда мешавад.

Музди меҳнат. Дар давоми солҳои 2011-2014 афзоиши воқеии тамоми даромадҳои пули аҳоли, аз ҷумла музди меҳнат ва нафақа ба назар мерасад. Музди миёнаи меҳнат дар ноҳия дар соли 2014 нисбат ба соли 2011 ба андозаи 146,8 фоиз афзуда бошад ҳам, бо вучуди ин як қатор масъалаҳои иҷтимоӣ, бахусус масъалаҳои меҳнатӣ, аз қабилӣ дараҷаи баланди табақабандии аҳоли аз рӯи андозаи даромадҳо, сатҳи пасти музди меҳнати кормандони соҳаҳои иҷтимоӣ, кишоварзӣ ва сатҳи баланди музди меҳнати кормандони соҳаҳои хизматрасонии бонкӣ, сохтмон ва саноат ба назар мерасад. Дар натиҷаи ин хизматчиёни давлатӣ аз сабаби паст будани музди меҳнат сол аз сол ҷойҳои кори худро тарк намуда, ба корҳои тиҷоратӣ ва муҳочирати меҳнатии бурунмарзӣ машғул мешаванд ё ин ки вазифа ва мансабҳои хизматиро тарк карда, барои дарёфти кори шоиста ба корхонаҳои сохтмонӣ ва саноатӣ мераванд.

Ҷадвали №3. Музди миёнаи меҳнат аз рӯи соҳаҳо дар тӯли солҳои 2011 -2014

Соҳаҳо	Солҳо				Соли 2014 дар муқоиса бо соли 2011 бо%
	2011	2012	2013	2014	
Саноат	397,81	766,71	677,65	975,64	245,2
Кишоварзӣ	145,42	172,12	255,05	260,94	179,4
Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ (ХМК)	279,24	304,06	355,54	384,26	137,6
Нақлиёт	216,99	259,25	434,19	487,94	224,8
Алоқа	299,13	416,29	448,58	551,73	184,4

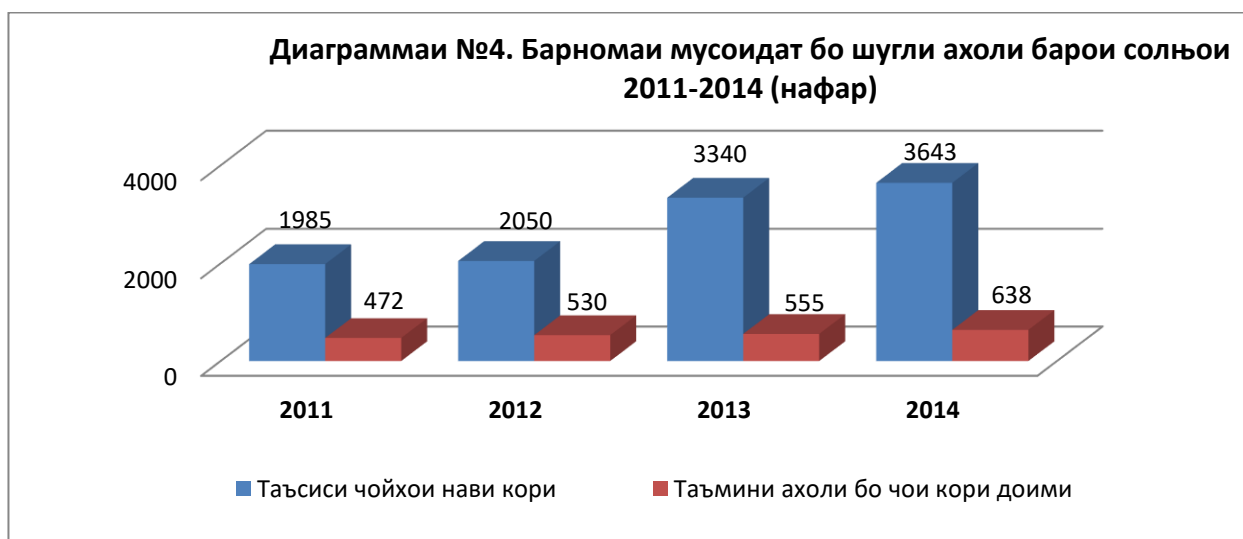
Мақомоти давлатӣ	562,66	587,17	600,23	663,70	117,9
Маориф	261,98	348,94	534,88	605,25	231,0
Тандурустӣ	310,89	401,16	517,15	578,91	186,2
Фарҳанг	241,17	332,96	413,93	484,50	200,8
Бонкҳо	928,71	1117,35	1429,49	1568,96	168,9
Соҳтмон	-	-	879,74	658,04	-
Ҳамагӣ дар ноҳия (ба ҳисоби миёна)	246,35	338,22	494,10	550,05	223,3

Яке аз омилҳои асосие, ки ба паст шудани музди миёнаи меҳнат дар соҳаҳои саноат ва кишоварзӣ таъсир расонидааст ин паст гардидани нархи нахи пахта дар бозори ҷаҳонӣ мебошад.

Музди миёнаи аз ҳама пастии меҳнатӣ ба соҳаи кишоварзӣ рост меояд, ки чун пас аз ба шаклҳои нави хоҷагидорӣ гузаштани аксарияти хоҷагиҳои деҳқонии мавҷуда сатҳи даромаднокиашон ниҳоят паст ва аксаран аз сохторҳои дахлдор қарздор шудаанд, тарзу усул ва тартиби ба кор қабул кардан ва муайян намудани музди меҳнат дар ин хоҷагиҳо дуруст ба роҳ монда нашудааст. Илова бар ин ҳар як роҳбари хоҷагӣ дар алоҳидагӣ музди меҳнати саҳмдорони худро бо хоҳиши худ муайян намуда, дар аксар ҳолатҳо талаботи қоидаҳои Кодекси меҳнат риоя намеkunанд.

Сатҳи бекорӣ. Бо назардошти афзалият ва самтҳои асосии соҳа яке аз ҳадафи стратегияи Барномаи рушди ноҳия дар панҷ соли оянда ба ҷои қори доимӣ таъмин намудани аҳоли ва дар ин замина коҳиш додани сатҳи бекорӣ аст. Барои расидан ба ин ҳадаф дар доираи Барномаи мазкур ба кор даровадани иқтидорҳои нави истеҳсоли дар назар аст. Таҷрибаи солҳои охир нишон медиҳад, ки яке аз омилҳои асосие, ки бекорони расман бақайдгирифташуда сари вақт ва пурра ба кор таъмин карда намешавад, ин ба дархост ва пешниҳоди муассисаю идораҳо ва ташкилотҳои дахлдор вобаста аст. Дар баробари ин ҳангоми гузаронидани ярмаркаҳои ҷойҳои қори ҳолӣ аксари иштирокчиён аз паст будани музди меҳнат ва шароити номусоиди қорӣ норозӣ буда, аз ишғоли вазифаҳои пешниҳодшуда даст мекашанд.

Маълумоти расмӣ нишон медиҳад, ки сатҳи бекорӣ (бекороне, ки расман дар Шӯъбаи Агентии меҳнат ва шугли аҳоли ба қайд гирифта шудаанд) дар соли 2014 нисбат ба соли 2010 ба 15 фоиз афзоиш ёфтааст. Дар соли 2014 аз шумораи умумии бекорони расман ба қайд гирифташуда танҳо 42 фоизи он ба кор таъмин карда шудаанду ҳалос.

Таҳлилҳо нишон медиҳад, ки айна замон аз шумораи умумии захираҳои меҳнатӣ (86068 нафар) шумораи аҳолии аз ҷиҳати иқтисоди ҷаҳон 44918 нафарро ташкил медиҳад, ки 52,2 фоизашро бекорон ташкил медиҳанд. Бештари шумораи бекоронро занон ташкил медиҳанд, ки аслан хонашинанд.

Таи чор соли охир дар доираи “Барномаи мусоидат ба шуғли аҳолии ноҳияи Қубодиён дар тӯли солҳои 2011 – 2014” беш аз 2195 нафар ба ҷои кори доимӣ таъмин карда шуд.

Бо мақсади кам кардани сатҳи бекорӣ, таъмини шароити мусоид барои фаъолияти минбаъда ва дастгирии молиявии бекорон аз ҷониби шӯъбаи агентии давлатии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳоли ва муҳоҷирати ноҳия аз ҳисоби маблағҳои буҷети ҷумҳуриявӣ ҳамасола қарзҳои бефоиз ва имтиёзнок пешниҳод карда мешавад. Дар тӯли солҳои 2011-2014 шумораи умумии бекороне, ки аз қарзҳои бефоиз истифода намудаанд, 172 нафарро ташкил дода, ҳаҷми умумии маблағи пешниҳодшуда ба 466885 сомонӣ баробар аст.

Сабаби кам будани шумораи истифодабарандагони қарзҳои бефоиз ин надоштани иттилооти кофӣ ва маҳдуд будани маблағҳои пешниҳодгардида мебошад. Ҳамасола ба ҳисоби миёна ба 1 нафар ба маблағи 2600 сомонӣ қарзҳои бефоиз дода мешавад, ки ин хеле кам буда, барои ҳалли масъалаҳои иҷтимоию иқтисодӣ басанда нест.

Дар ноҳия иқтидорҳои калони истеҳсолӣ ва захираҳои меҳнатии зиёди истифоданагардида мавҷуд аст, ки дар натиҷаи самаранок ва оқилона истифода намудани онҳо масъалаи поён овардани сатҳи бекорӣ аз байн бардошта мешавад.

Самти асосии сиёсати мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Қубодиён то соли 2020 ин, пеш аз ҳама, ҷалб ва ҳавасмандгардонии муассисаҳои дахлдор ҷиҳати ташкили ҷойҳои нави корӣ дар бозори меҳнат, бале бардоштани самаранокии фаъолияти сохторҳои дахлдори соҳа ва дар ин замина мусоидат намудан ба рушди бозори меҳнат маҳсуб меёбад. Бо ин мақсад то соли 2020 ташкили 13550 ҷойҳои нави корӣ дар назар дошта шудааст.

Солҳои 2011 – 2014 аз ҳисоби оилаҳои камбизоат ва осебпазири ноҳия гурӯҳи худёрирасон таъсис дода шуда, оид ба масъалаҳои кор дар гуруҳ, ҳуқуқ ва вазифаҳои аъзоён, тарзи банақшагирии фаъолияти гурӯҳ омӯзишҳо гузаронида шуд. Дар баробари ин, гурӯҳ оид ба роҳҳои беҳтар намудани зиндагии худ, аз ҷумла машғул шудан бо соҳибкории хурд ва фаъолияти даромаднок иттилоӣ гирифтанд. Дар асоси шартнома аз тарафи ташкилот ба ин гурӯҳҳо қарзи бефоиз дода шуд, ки бо истифода аз ин аъзоёни гурӯҳ фаъолияти даромадноки худ (харгӯшпарварӣ, мурғпарварӣ, фуруши ашёи мактабӣ, парвариши сабзавот, духтани куртаҳои занона ва фуруши маводи хӯрока)-ро оғоз намуданд.

Яке аз мушкилотҳои асосие, ки мутахассисони соҳаро ба ташвиш овардааст ин ба талаботҳои муосири фаъолияти корӣ мутобик набудани шароити кории шӯъбаи Агентии меҳнат, шуғли аҳоли ва муҳоҷират ба ҳисоб меравад. Муассисаи мазкур солҳои зиёд аст, ки дар бинои меҳмонхонаи хусусӣ ба таври иҷоранишин фаъолият намуда, аз нарасидани техникаю таҷҳизотҳои замонавӣ ва воҳидҳои корӣ танқиси мекашад.

Муҳоҷирати меҳнатӣ. Муҳоҷирати меҳнатӣ ба монанди тамоми шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ дар таъмини аҳоли бо ҷои кор нақши калон бозида, сарчашмаи асосии даромади аҳоли ба шумор меравад. Аз рӯи ҳисоботи расмӣ оморӣ дар соли 2014 шумораи умумии муҳоҷирон 9272 нафарро ташкил дод, ки дар қиёс ба соли 2013- 209 нафар зиёд гардидааст. Соли 2014 танҳо тавассути 5 филиали бонк (Амонатбонк, Тоҷиксодиротбонк Агроинвестбонк, Эсхата ва Ориёнбонк) аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ 35,2 млн. доллари ИМА, интиқоли маблағ ворид гаштааст.

Бо мақсади мусоидат ба танзими ҷараёни муҳоҷирати муташаккилонаи бурунмарзии меҳнатӣ амалӣ намудани тадбирҳои зерин дар назар аст:

- фаро гирифтани муҳоҷирони меҳнатӣ ба суғуртакунонии чамъшаванда ва ихтиёрӣ;
- пурра аз муоинаи тиббӣ гузаронидани муҳоҷирони аз муҳоҷират баргашта;
- ворид ва амалӣ намудани шакли нави қарз - «Қарзи роҳкиро» барои шаҳрвандоне, ки ҳамчун бекор дар мақомоти давлатии шуғли аҳоли дар қайд буда, хоҳиши муҳоҷирати меҳнатӣ доранд;
- ҷалби муҳоҷирони меҳнатӣ ба касбомӯзӣ ва омӯзиши забони давлатҳои қабулкунандаи қувваи корӣ ва ҳуқуқи муҳоҷират тавассути курсҳои кӯтоҳмуддат барои шаҳрвандоне, ки хоҳиши муҳоҷирати меҳнатӣ доранд;
- ташкил ва татбиқи механизми шаҳодатномакунонии малакаҳои касбӣ;
- самаранок ба роҳ мондани ҳамкорӣ бо мақомоти давлатии шуғли аҳолии кишварҳо ва корфармоёни хориҷӣ;
- ба роҳ мондани ҳамкориҳои судманд бо сохторҳои дахлдори болоӣ ҷиҳати интиқоли нерӯҳои корӣ ба хориҷи кишвар.

Ба роҳ мондани муҳоҷирати экологии дохилӣ (ихтиёрӣ) тавассути аз ҷойҳои хавфнок ба ҷойҳои беҳавф кӯчонидани аҳоли яке аз афзалиятҳои рушди ноҳия ба ҳисоб меравад. Вобаста ба ҳалли ин мушкилот қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 01.07.2011 №332 “Дар бораи тасдиқи нақшаи миёнамӯҳлати муташаккилона кӯчонидани муҳоҷирони экологӣ барои солҳои 2011-2013” ба тасвиб расидааст.

Мушкилиҳои асосии соҳа:

- нарасидани воситаҳои техникӣ, курсӣ-аробачаҳо барои маъҷубон;
- номутобиқати ташкили таъминоти маъҷубон, пиронсолон, кӯдакони дорои имконияти маҳдуд ба стандартҳои умумӣ қабулгардида;
- рақобатнопазир будани бозори расмии меҳнатӣ бо бозори ғайрирасмӣ;
- сатҳи пасти таҳассусӣ ва тайёрӣ дар байни ҷавонон;
- набудани техника ва технологияҳои замонавӣ дар муассисаҳои сохтории ҳифзи иҷтимоӣ;
- саривақт ба кор таъмин нагардидани шаҳрвандоне, ки курсҳои кӯтоҳмуддати касбомӯзиро хатм мекунанд.

3.4. Соҳаи фарҳанг ва фароғат.

Дар ноҳияи Кӯбодиён 24 адад муассисаҳои оммави-фарҳангӣ, аз он ҷумла 1 қасри фарҳанг, 4 клуб, 18 китобхонаҳои деҳоти, 1 мактаби бачагонаи санъат ва 1 осорхонаи таъриху кишваршиносӣ мавҷуд аст.

Шумораи умумии кормандони соҳа дар муассисаҳои фарҳангии ноҳия 88 нафарро ташкил дода, аз ин 5 нафар дорои маълумоти олии, 6 нафар дорои маълумоти олии ғайрисоҳавӣ, 18 нафар дорои маълумоти миёнаи махсус ва 59 нафар дорои маълумоти миёна буда, ки аз ин 13 нафарашон кормандони техники мебошанд.

Бо мақсади баланд бардоштани дониш ва малакаи кормандони соҳа дар давоми солҳои 2010-2014 беш аз 10 нафар аз тарафи бахши фарҳангии ноҳия (оид ба коргардони, корманди муассисаҳои клуби ва китобдорони китобхонаи оммавӣ) ба донишкадаи давлатии санъати Тоҷикистон барои тақмили ихтисос ирсол карда шудаанд.

Дар айни замон муассисаҳои фарҳангии ноҳия аз нарасидани мутахассисони баландихтисоси соҳавӣ танқиси мекашанд. Шумораи умумии эҳтиёҷот ба кадрҳои баландихтисос 15 нафарро ташкил медиҳанд.

Осорхонаи таъриху кишваршиносӣ. Осорхона 18-уми октябри соли 1988 ташкил шудааст, ки 1926 адад нигораҳо аз асрҳои 6-то мелод то имрӯзаро дар бар мегирад. Осорхона аз 4 хучра иборат аст:

1. Бостоншиносӣ- бозёфтҳои ёдгориҳои таърихии “Тахти сангин”
2. Таърих ва ҳунар- бозёфтҳои ҳунариҳои мардумии ноҳия.
3. Ганҷинаи Ҳаким Носири Хусрав.
4. Мардумшиносӣ

Дар осорхона наққошӣ –7 адад, графикӣ-20 адад, ҳайкалтарошӣ – 57 адад, маснуоти амалӣ – 48 адад, ашёҳои археологӣ -245 адад, ашёҳои маишию этнографӣ – 147 адад, хуччатҳо – 274 адад, дигар ашёҳо -480 адад, хуччатҳои гуногун – 180 адад, ҳар гуна асьори пулии дигар мамлакатҳо – 468 адад мавҷуд аст, ки тасвиркунандаи таърихи гузаштаи имрӯза ва фарҳанги ниёгони мардуми заҳматкаши ноҳия мебошанд.

Мушкилиҳои осорхона таъмирталаб будани хучраи таърих ва ҳунар, нарасидани мизу курсӣ ва ҷудо нагаштани маблағ барои харидори намудани нигораҳо.

Боғи фарҳангӣ ва истироҳатӣ. Боғи фарҳангӣ соли 2012 ба тарзи ҳашари умуми ташкил ёфта, аз ҳисоби бақияи озоди бучети маҳаллӣ маблағгузори карда шудааст. Дар ин давра гирди боғ бо панҷараи муҳофизати ҳифз карда шуда, дар он 717 ниҳолӣ ороиши нашъу намо дорад.

Китобхона. Дар ноҳия 18 китобхонаи оммавӣ фаъолият намуда, аз ин 2 китобхона дар тавозуни баҳши фарҳанг буда, 2 китобхонаи шахсӣ ва 14 китобхонаҳои деҳотӣ ба ҷамоатҳои деҳоти ноҳия тааллуқ доранд.

Мушкилиҳои китобхонаҳо дар тавозуни баҳши фарҳанг набудани биноҳои алоҳидаи 7 китобхона, норасоии китобҳои тозанаشر, мизу курсиҳо ва сохтмони 1 маркази фарҳангӣ фароғатӣ дар ҷамоати деҳоти 20 солагии Истиқлол мебошад.

Мактаби бачагонаи санъат. Мактаб соли 1979 ташкил шуда, то имрӯз фаъолият дорад. Шумораи умумии хонандагон 137 нафар буда, ба хонандагон 10 нафар омӯзгорон дар шӯъбаҳои рубоб, чанг, рақс, доира, таблақ, рассомӣ ва омӯзиши компютер ҳунар меомӯзанд.

Мушкилиҳо нарасидани синфхонаҳо, омӯзгорони касбӣ, адабиётҳои мусиқӣ ва соҳаҳои мусиқии халқӣ мебошад.

3.5. Соҳаи сайёҳӣ ва варзиш.

Соҳаи сайёҳӣ. Ҷойгиршавии ҷуғрофӣ, ёдгориҳои машҳури таърихӣ, ландшафти зебои кӯҳӣ дар атрофи ноҳия метавонад дар рушди минбаъдаи ноҳияи Қубодиён ҳамчун як минтақаи сайёҳӣ мусоидат намояд. Халқи хирадманди гармҷехраи ин сарзамин бо меҳмон дӯстии хеш метавонад ба ин минтақаи сайёҳӣ файзу баракати тоза бахшад.

Рушди соҳаи туризм баҳри паст кардани сатҳи бекорӣ дар ноҳия замина ва имкониятҳои муфидро фароҳам меоварад.

Инчунин руди соҳаи мазкур барои ғани гардонидани бучети маҳаллӣ мусоидат хоҳад кард.

Барои пешбурди сиёсати соҳа ва татбиқи самараноки он дар ноҳия баҳши ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ амал намуда истодааст, ки дар он 11 нафар мутахассисон фаъолият менамоянд.

Ҳамчун мавзеи сайёҳӣ дар атрофи ноҳия дарёи Вахш мебошад, ки барои ҷалбӣ сайёҳони дохили ва хориҷӣ мусоидат менамояд.

Бо мақсади рушди минбаъдаи соҳа айни замон 2 адад хатсайрҳои гуногун ташкил гардидааст, ки ҳамасола аз он тамоми сайёҳон истифода мебаранд.

Дар сатҳи ҷумҳурӣ сол то сол ба рушди соҳаи сайёҳӣ диққати махсус дода шуда, дар ин замина аз 28 майи соли 2009, №299 «Барномаи рушди туризм дар Ҷумҳурии

Тоҷикистон барои солҳои 2010-2014» қабул карда шудааст, ки дар асоси ин қарори раиси ноҳия аз 13 августи соли 2009, № 683 қабул карда шуда, дар доираи он то соли 2014 дар ноҳияи Қубодиён ба анҷом расонидани сохтмонҳои хусусӣ дар мавзёҳои дарёи Вахш дар назар дошта шудааст.

Мушкилии асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад, норасоии воситаҳои молиявӣ мебошад. Бинобар маҳдуд будани бучети маҳаллӣ аксар чорабиниҳои, ки дар барнома пешбинӣ гардидааст, саривақт маблағгузорӣ ва иҷро карда намешаванд.

Қайд кардан зарураст, ки бо мақсади инкишофи соҳаи варзишӣ-кӯҳнавардӣ барои сайёҳони хориҷӣ ва дар ин замина ҷалб намудани ҷавонони ноҳия яке аз имкониятҳои хуби ноҳия дар рушди соҳаи мазкур ба ҳисоб меравад. Аз як тараф, агар кӯҳҳои мавҷудаи ноҳияи Қубодиён аз гиёҳҳои шифобахши табиӣ бой бошад, аз тарафи дигар, талу тепшаҳои баланди он диққати касро ба худ ҷалб менамояд.

Илова бар ин барои боз ҳам беҳтар гардонидани хизматрасонии соҳа ва қабули бештари меҳмонон ва ё заминаи мусоид фароҳам овардан барои рақобати солим дар ин самт боз то соли 2016 сохтмони 1 меҳмонхонаи дигари нави замонавӣ дар назар дошта шудааст.

Мутаассифона, дар ноҳия ташкилоту муассисаҳои муаррификуандаи туризм фаъолият намекунад. Дар ин самт бахши ҷавонон, варзиш ва сайёҳии ноҳияи Қубодиён аз ҷиҳати надоштани воҳиди корӣ ва маблағгузорӣ нагардидани соҳа танқисии зиёд мекашад. Илова бар ин, ҳоло ҳавасмандии корхонаҳои муштараки туристии хориҷӣ барои дар ин минтақа кушодани намоёндагии худ эҳсос карда намешавад.

Варзиш. Бо мақсади рушди ҳамаҷонибаи соҳаи варзиш дар доираи «Барномаи маҷмӯи рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2015» аз 2 июли 2011, №278 ва «Барномаи рушди футбол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2016» дар ноҳия аз нақшаи чорабиниҳои рушди соҳа мушаххас тартиб дода шудааст, ки дар доираи он гузаронидани як қатор чорабиниҳо дар назар дошта шудааст, аз ҷумла дар доираи он ташкили дастаи «Пахтакор»-и футбол дар лигаи якӯми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назар дошта шудааст. Дар соли 2015 барои татбиқи амалии чорабиниҳо 310,1 ҳазор сомонӣ пешбинӣ гардидааст.

Ҳоло дар ноҳия 307 нуқтаҳои варзишӣ мавҷуд аст, ки аз ин 3 майдони варзишӣ дорои ҷойи нишаст, 35 адад майдончаҳои футбол, 15 адад майдончаҳои туби дастӣ, 48 адад майдончаи волейбол, 26 адад толори варзишӣ мебошанд.

Дар ноҳия 1 мактаби варзишӣ фаъолият намуда, барои пешбурди соҳа 14 нафар мутахассисон кор менамоянд.

Бештари муассисаҳои варзишӣ толорҳои варзишӣ ё ин, ки майдонҳои варзишии дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ноҳия ҷойгир шудаанд, ки ба рушди минбаъдаи соҳа таъсири манфӣ мерасонад.

Варзишгарони ноҳия дар мусобиқаҳои варзишии сатҳи гуногун, аз ҷумла мусобиқоти вилояти ва ҷумҳуриявӣ фаъолона иштирок намуда, сазовори ҷоиҳои ифтихорӣ мегарданд.

Ҷадвали №1. Иштироки варзишгарони ноҳия дар мусобиқаҳо тӯли солҳои 2011- 2014.

№.	Солҳо	Мусобиқаҳои ноҳиявӣ	Вилоятӣ	Ҷумҳуриявӣ	Байнал-милали	Ҳамагӣ
1	2011	25	20	11	-	56
2	2012	27	21	12	1	61
3	2013	28	19	11	1	59
4	2014	29	20	9	2	60

**Ҷадвали №2. Ҷоизаҳои варзишгарони ноҳия дар мусобиқаҳои
тӯли солҳои 2011- 2014**

№.	Солҳо	Медали тилло.	Медали нуқра.	Медали биринҷӣ.	Ҷамагӣ
1	2011	4	9	12	25
2	2012	5	8	11	24
3	2013	3	6	10	19
4	2014	2	5	12	19

Иншоотҳои варзишии ноҳия дар бисёр мавридҳо ба талаботи ҳозиразамон ҷавобгӯ намебошанд ва ба таъмир ниёз дошта, ҳамчунин дар онҳо кормандони сатҳи миёнаи тиббӣ намерасанд. Дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия норасоии толорҳои варзишӣ, майдончаҳои варзишӣ ва майдонҳои футболбозӣ эҳсос гардида, аксарияти онҳо соддаву оддӣ сохта шуда, дар ҳолати ногувор қарор доранд.

Лозим ба зикр аст, ки баъзе аз деҳаҳои ноҳия аз марказ дар масофаи дур воқеъ мебошанд ва дар қаламрави онҳо ягон майдонча ё толори варзишӣ мавҷуд нест. Бинобар дурии роҳ кӯдакони ин деҳаҳо аз иштирок дар ҷама ҷорабиниҳои варзишӣ маҳрум мебошанд.

Дар деҳаҳои гирду атрофи ноҳия ҳамчунин ашӯву афзори варзишӣ, таҷҳизоти машққунӣ ва дигар иншоотҳои варзишӣ ба таъмир эҳтиёҷ доранд.

БОБИ 4. ИНФРАСОҲТОР

4.1. Таъминот бо оби нӯшокӣ.

Таъмини аҳоли бо оби тозаи нӯшокӣ ва беҳосии сатҳи дастрасӣ ба оби ошомидани хушсифат яке аз мақсадҳои асосии Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола буда, барои ноҳия афзалияти аввалиндараҷа дар панҷ соли оянда аст.

Оби нӯшокии аҳолии маркази ноҳияи Қубодиён ва деҳаҳои атрофии он аз пойгоҳҳои обгирии деҳаи Ахча ва Қиёт, ки соли 1974 ба истифода дода шуда буд ва дар айни ҳол фаъолият намекунад.

Бо сабаби афзоиши зиёди аҳолии маркази ноҳия ва деҳаҳои атрофии он ва мавҷуд набудани манбаи нави оби нӯшокӣ аҳолии марказ ва деҳаҳои дар боло зикр шуда, бо оби нӯшоки таъмин карда намешавад.

Аҳолии боқимонда, хусусан маҳаллаҳои навбунёду деҳаҳо, ки шабакаҳои обгузар надоранд, аз оби ҳавзҳо, ҷӯйборҳои худҷори ва оби бо мошинҳо овардашуда, истифода мебаранд.

Барои таъмини аҳолии ноҳия, маҳаллаҳои атроф, корхонаю муассисаҳо бо оби нӯшокӣ ва хизматрасонии обҳои коррезӣ дар ноҳия Корхонаи давлатии фаръии обтаъминкунӣ ва канализатсияи ноҳия соли 2015-ум ба фаъолият шурӯъ намуд. Як хусусияти хоси корхонаи мазкур дар он зоҳир мегардад, ки хизматрасонии таъминоти оби нӯшокӣ ва обу коррезии хонаҳои баландошёнаи маркази ноҳия ва ду деҳаи гирду атрофи онро фаро мегирад.

Дар тавозуни корхона 3 адад истгоҳи обкаши обинӯшокӣ (чоҳҳои амудӣ) мавҷуд аст. Масоҳати умумии шабакаҳои оби нӯшокӣ 32 км-ро ташкил медиҳад.

Яке аз мушкилотҳои ташвишовари соҳа ин дастрасӣ надоштани қисми аҳоли, махсусан ҷамоатҳои деҳот ба манбаҳои оби аз нуқтаи назари экологӣ тоза маҳсуб меёбад. Ҳавзҳои деҳаҳо аз тарафи аҳоли бо роҳи ҳашар тоза карда мешавад ва аз тарафи ягон ташкилотҳои назорати санитарӣ назорат карда намешавад. Оби ифлоси ҳавз ва ҷуйборҳо сабабгори зиёд гардидани касалиҳои сироятӣ гардидааст.

Ҷадвали 1. Таъмини оби нӯшокӣ дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия

№	Номгӯи ҷамоатҳо	Аҳолии мавҷуда	Аҳолии ба оби нӯшокӣ дастрасӣ дошта	Бо фоиз, %	Аҳолии ба оби нӯшокӣ дастрасӣ надошта	Бо фоиз, %
1	Носири Хусрав	36206	30120	83%	6086	17
2	Тахти Сангин	37961	29050	76,5%	8911	23,5
3	У.Назаров	21532	15100	70,1%	6432	29,9
4	20 солагии Истиқлол	28542	21510	75,3%	7032	24,7
5	Навобод	10484	5110	48,7%	5374	51,3
6	Заркамар	12198	6040	49,5%	6158	50,5
7	Ишмурад Ниёзов	19202	13100	68,2%	6102	31,8
	Ҳамагӣ:	166125	120030	72,2%	46095	27,8

Яке аз мушкилиҳои соҳа набудани дастрасии аҳоли ба сарчашмаҳои асосии обгирӣ, аз кор баромадани чоҳҳои артезианӣ ва насосҳои обкашӣ, набудани системаи обтаъминкунӣ дар маҳаллаҳои навбунёд ва ё аз кор баромадани системаҳои мавҷуда дар дигар мавзӯҳо ба ҳисоб меравад.

Дар марказ 3 адад насосҳои обкашӣ корношоҷам ва 17 км. хатҳои обрасонӣ мавҷуд буда, ки онҳо таъмир талаб мебошанд.

Биобар гарон будани қисмҳои эҳтиётӣ ва норасоии воситаҳои молиявӣ сохтор имконияти азнавсозии иншоотҳои мавҷударо надорад.

Биобар солҳои тӯлонӣ истифода гардидан ва сари вақт таъмири асосӣ нагузаронидан фарсуда шуда, таъмирталаб мебошанд. Аз ин сабаб зарурати иваз намудан таҷҳизот ва қубурҳои мавҷуда ба миён омадааст.

Системаи обу ташноби (канализатсия) ноҳия умуман вучуд надорад.

Дар доираи «Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2007-2020» (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №514 аз 2.12.06) дар маркази ноҳияи Қубодиён барқарорсозии иншоотҳо ва хатҳои қубури мавҷудаи

системаи обтаъминкунӣ, таҷдид ва аз нав сохтани хатҳои обгузар ва дигар сохтмонҳо барои солҳои 2016-2020 ба нақша гирифта шудааст. Барои беҳтар намудани дастрасии аҳолии ноҳия ба оби нӯшокӣ дар доираи Барномаи номбурда аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ 83879,0 ҳазор сомонӣ пешбинӣ гардидааст, ки аз он ҷумла барқарорсозии системаи обтаъминкунии маркази ноҳия (57,5 км) 20878,0 ҳазор сомонӣ, бо оби нушокӣ таъмин намудани аҳолии ҷамоатҳои дехоти И.Ниёзов, Н.Хусрав, Навобод ва 20 солагии Истиқлол (310,9 км) 53449,0 ҳазор сомонӣ ва барқарорсозии системаи обу корезии ноҳия (17 км) 9552,0 ҳазор сомонӣ ба маблағгузорию бучети ҷумҳуриявӣ ва сармояи хориҷӣ эҳтиёҷ дорад.

Дар сурати сари вақт ҷудо гардидани маблағҳои пешбинӣ гардида ва татбиқи самараноки лоиҳаҳо сифати таъминоти оби нӯшокӣ дар ноҳия беҳтар гардида, аҳоли бо оби тозаӣ нӯшокӣ таъмин мегардад.

Илова бар ин сари вақт гузаронидани таҳҳис ва безарар гардонидани оби ошомидани дар асоси технологияи муосир ба мақсади паҳн нашудани касалиҳои сироятӣ зарурат дорад.

Мушкилии асосӣ дар таъмини аҳоли бо оби тозаӣ нӯшокӣ аз инҳо иборат аст:

- Таъмини шабакаҳои обтаъминкунӣ бо нерӯи барқ тибқи меъёр;
- Ҳолати ғайриқаноатбахшии техникаи иншоотҳои обтаъминкунӣ (зиёда аз 100% иншоотҳои обтаъминкунии мавҷуда фарсуда гардидаанд);
- Нарасидани таҷҳизотҳои барқии қудратнок ва гидромеханикӣ;
- Саривақт пардохт нагардидани ҳаққи хизмати обрасонӣ аз ҷониби истифодабарандагон;
- Вучуд надоштани баҳисобгирии дақиқи истифодабарии об ва обченкунакҳо.

4.2. Хадамоти рифоҳӣ (Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ).

Корхонаи давлатии фаръии ҳоҷагии манзилию коммуналӣ хизматрасонии коммуналиро фаъолияти худро дар самти нигоҳдории фонди манзил, тозагию санитарӣ, ободонию кабудизоркунӣ, равшаннамоӣ ва ғайра ба роҳ мондааст.

Сабоби асосии пурра фаро гирифта нашудани муассисаҳои маркази ноҳия ба хизматрасонии коммуналӣ, агар аз як тараф набудани шартномаҳои тарафайн бошад, аз тарафи дигар ин сушт будани иқтидори техникаи корхона ба ҳисоб меравад. Сушт будани имкониятҳои молиявӣ ва маблағзорию соҳа боис гардидааст, ки таи 20 соли охир ягон техника ва таҷҳизотҳои замонавӣ ворид карда нашудааст, ки корро дар ин самт боз ҳам мушкилтар мегардонад. Дар соли 2014 аз тарафи бучаи маҳалли барои ободонӣ 280000 сомонӣ ҷудо карда шудааст.

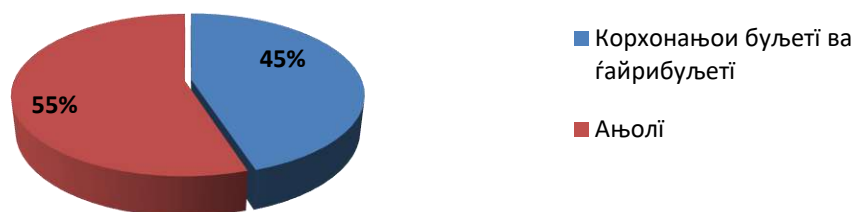
Дар корхона 1 адад автомашинаи ГАЗ-53 барои баровардани партовҳои маишӣ ва 1 адад автомашинаи ЗИЛ-130 обпошак мавҷуд мебошад.

Айни замон, тоза ва кашонидани партовҳо, корҳои ободонӣ, кабудизоркунӣ, тайёрӣ ва ҷашнгирии маъракаҳои сиёсӣ оммавӣ, ороиши кӯчаҳои ноҳия бо шиору навиштаҷот, таъмири системаи равшандиҳии кӯчаҳо, дархости шаҳрвандон ба зиммаи коргарони идора гузошта шудааст.

Ҳаҷми миёнаи партовҳои маишӣ ба сари ҳар як истиқоматкунандаи маркази ноҳия дар тӯли солҳои 2011-2014 ба ҳисоби миёна 1,85 м³ - ро ташкил медиҳад.

Корхона ба ҷуз аз истиқоматкунандагони ноҳия боз бо 41 адад корхонаҳои бучетӣ ва ғайрибучетӣ, 98 адад мағозаҳои тичоратӣ шартномаи ҳамкорӣ дорад, ки ҳаҷми партовҳои аз корхонаҳои мазкур баровардашаванда 45 % ҳаҷми умумии партовҳои саҳти маиширо ташкил медиҳад.

Диаграммаи №1. Ҳаълми умумии партовҳои саҳти маиши баровардашуда

Мушкилиҳои асосии ин соҳа норасоии техника, ба хусус васоити техникаи коммуналии ҳозиразамон, кӯҳнаю фарсуда гардидани шабакаҳои таъминоти об, кам будани қуттиҳои ахлотпартоӣ, паст будани музди меҳнати коргарон ва баланд будани нархи сӯзишворӣ мебошад, ки ин ҳама ба баланд гаштани нархи хизматрасонӣ оварда расонидааст.

Партовгоҳи марказӣ дар масофаи 10 км дур аз маркази ноҳия ҷойгир шуда, масоҳати умумии он ба 1,5 га баробар аст ва то кунун гирду атрофи он девор надорад. Илова бар ин нуқтаҳои ахлотпартоии мавҷуда талаботи имрӯзаро қонеъ гардонидани наметавонад ва айни замон зарурати сохтмони нуқтаҳои нав ба миён омадааст. Бар замми ин бинобар боришоти зиёди пай дар пай каналу ҷӯйҳои обпарто ба таъмиру азнавсозӣ ниёз доранд.

Барои беҳтар намудани сатҳи ва сифати хизматрасонии коммуналӣ ба идораи манзилию коммуналӣ зарурати дастрас намудани 1 адад автомашинаи ЗИЛ - 555, 1 адад трактори ЮМЗ ва трактори Т-28 ба миён омадааст.

Дар тавозуни Корхонаи давлатии фаръии хоҷагии манзилию коммуналӣ инчунин 18 км роҳҳои пиёдагард, 12 км латокҳои обгузар ва 1,5 га партовгоҳи марказӣ мавҷуд аст. Масоҳати умумии кабудизоркунӣ 4 га - ро ташкил медиҳад.

Дар соли 2015 барои фаъолияти идораи манзилию коммуналӣ аз ҳисоби маблағҳои бҷети маҳаллӣ 280,0 ҳазор сомонӣ ҷудо карда шуд, ки дар муқоиса ба соли 2011 ба андозаи 20,0 ҳазор сомонӣ ва ё 6,7 фоиз кам мебошад. Маблағҳои дар ин давра ҷудогардида асосан барои пардохти музди меҳнат ва дигар кӯмакпулиҳои иҷтимоӣ равона карда шудааст.

Пардохти ҳаққи истифодаи хизматрасонӣ дар соли 2014 – 241,0 ҳазор сомониро ташкил дод, ки нисбат ба соли 2011 ба андозаи 142,8 ҳазор сомонӣ ва ё 139 фоиз зиёд мебошад. Қарзи муштарӣ дар назди корхона дар соли 2014 – 39,0 ҳазор сомониро ташкил медиҳад.

Маблағҳои хизматрасонии коммуналӣ барои пурра ҳал намудани ҳамаи корҳои ба зимма гузошташуда ғайри имкон буда, барои таъмири роҳу роҳравҳо ва дигар иншоотҳо маблағ ҷудо карда намешавад. Ба ин нигоҳ накарда бо истифода аз имкониятҳои мавҷуда ҳамасола ба қадри имкон роҳу роҳравҳо таъмир карда мешаванд.

Мушкилии асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад, ин нарасидани воситаҳои техникӣ ба техникаҳои партовкашонӣ, обпошдиҳанда, экскаватор, асенизатор ва техникаи боркашонӣ, мавҷуд набудани хатти оби нӯшокӣ дар аксарияти деҳаҳои ноҳия, дар тавозуни ҷамоатҳо қарор надоштани хатҳои обгузар ва масъалаҳои вобаста ба таъмири онҳо мебошад.

4.3. Таъмини барқ

Ба аҳолии ноҳия чиҳати таъминоти барқ идораи барқи ноҳия хизмат мерасонад. Дар фасли зимистон барқ аз рӯи лимит дода мешавад. Танҳо ба иншоотҳои соҳаи иҷтимоӣ ва маъмури дар фаслҳои тирамоҳу зимистон қувваи барқ бе маҳдудият таъмин карда мешавад.

Ба санаи 1 январи соли 2015 қарзи истифодабарии нерӯи барқ 4670,4 ҳазор сомони ро ташкил медиҳад, аз ин қарзи ИДБЗО 429,9 ҳазор сомони, соҳаи кишоварзӣ 4154,7 ҳазор сомони ва дигар соҳаҳо 85,8 ҳазор сомони ро ташкил дод. Қарзҳои соҳаи кишоварзӣ аз истифодаи чоҳҳои амуди барои обёрии заминҳои кишоварзӣ ба вуқӯъ омадааст.

Дар ҳолати фаъолияти корхонаҳои истеҳсоли тавоноии мавҷуда басанда набуда, ба зиёдбории зеристгоҳҳои трансформаторӣ оварда мерасонанд, ки дар натиҷа бисёр садамаҳо ба вуҷуд меоянд.

Таъминоти аҳоли ва корхонаҳо бо қувваи барқ дар мавсими тобистон пурра ба талабот ҷавобгӯй буда, дар фасли зимистон талаботи аҳоли нисбати барқ 35 % қонеъ карда мешавад. Сабаби асосии он норасоии тавоногии барқ мебошад.

Тавассути сохтмони нерӯгоҳи хурд дар деҳаи Чинортуғай ҷамоати деҳоти Заркамари ноҳия муаммои барқро дар фасли зимистон қисман бояд ҳал намуд.

Ҷадвали №1. Истифодабарии нерӯи барқ (дар соли 2014)

Номгӯй	Нақша	Иҷро	Ҷоиз
Интиқоли барқ, кВт. соат	Х	87.350.826	Х
Маблағи ҳисобшуда ва пардохтшуда (ҳаз.сомони)	7.012.787	6.148.749	87,7
Аз он ҷумла аҳоли(ҳаз.сомони)	4.810.250	4.628.882	96,2
Маблағи ҳисобшудаи Идор. об (ҳаз.сомони)	642792	217843	33,9
Қарзи барқ (ҳаз.сомони)	Х	4.670.429	Х
Аз ҷумла қарзи Идораи об (ҳаз.сомони)	Х	429949	Х

Ҷадвали №2. Бақияпулиҳои истифодабарии нерӯи барқ

Номгӯй	Қарз ба 1.01.15с	Маблағи ҳисобшуда	Маблағи пардохтшуда
Ташкилотҳои саноатӣ	-33041	69392	89114
Ғайрисаноатӣ	365	3236	2386
Ҳоҷагиҳои пахтакор	4154686	0	0
Бюҷетӣ ҷумҳуриявӣ	-323	2892	0
Бюҷетӣ маҳаллӣ	-29762	12906	5700
ИДБЗО	424949	21945	0
КФД ХМК	83526	0	0
Тижоратӣ	-18	30546	30546
Аҳоли	47999	699128	350572
Ҳамагӣ:	4670429	840045	478317

Мушкилии асосие, ки дар ин самт дида мешавад, ин аз меъёр зиёд истифода намудани нерӯи барқ мебошад. Дар айни замон зеристгоҳҳои мавҷуда бо назардошти дар

фасли зимистон аз меъёр зиёд истифода бурдани нерӯи барқ талаботи рӯзафзуни аҳолиро пурра ва саривақт бо нерӯи барқ таъмин карда наметавонанд.

Мушкилии дигаре, ки ба назар мерасад, ин кӯҳнаю фарсуда гардидани хатҳои барқи ҳавоӣ ва симчӯбҳои хатҳои интиқоли барқ маҳсуб меёбад. Аксари хатҳои интиқоли барқ соҳҳои 60-70-уми асри гузашта сохта шуда, дар ин муддат ягон маротиба корҳои азнавсозӣ гузаронида нашудааст, ки ин мушкилиро дар ин самт боз ҳам вазнинтар мегардонад. Илова бар ин, бинобар сол то сол зиёд гардидани шумораи аҳоли ва ташкили маҳаллаҳои навбунёд талабот низ ба нерӯи барқ зиёд гардида истодааст. Аз сабаби зиёд шудани аҳоли ва хонаҳои истиқоматӣ дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия трансформаторҳои мавҷуда қобилияти пурра таъмин кардани аҳолии ин маҳаллаҳоро ба қувваи барқ надоранд.

Эҳтиёҷоти умумӣ барои иваз намудани трансформаторҳои тавоноиашон паст ба трансформаторҳои тавоноиашон баланд 30 ададро ташкил медиҳад.

Мушкилиҳои асосии соҳа:

- кӯҳнаю фарсуда шудани хатҳои барқи ҳавоӣ;
- мунтазам аз кор баромадани трансформаторҳо;
- корношоям гардидани симчӯбҳои хатҳои интиқоли барқ;
- сол то сол зиёд гардидани қарздорӣ ташкилоту муассисаҳо ва хоҷагиҳо дар назди корхона;
- сол ба сол зиёд шудани шумораи истифодабарандагони нерӯи барқ;
- баланд будани талафоти нерӯи барқ;
- норасоии ҳисобкунакҳои электронӣ.

4.4. Нақлиёт ва хоҷагии роҳ.

Дар ноҳияи Кубодиён 178,5 км роҳҳои автомобилгард мавҷуд буда, аз онҳо 34,5 км роҳҳои автомобилгарди аҳамияти ҷумҳуриявӣ ва 144 км роҳҳои автомобилгарди аҳамияти маҳаллидӯшта мебошад.

Бо сабаби нокифоя будани маблағҳои барои нигоҳдории роҳҳо ҷудошаванда дар тури 20 соли охир ҳолати роҳҳо хеле ногувор гардидааст. Роҳҳои байни шаҳрак дар тавозуни корхонаи давлатии фаръии хоҷагии манзилии ноҳия буда, роҳҳои ба ҷамоатҳо ва деҳаҳо баранда ба тавозуни Муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳия мансуб мебошанд.

Роҳҳои дохили ноҳия ва роҳҳои байни деҳаҳо ба таъмири капитали ниёз доранд.

Солҳои охир дар ноҳия бо роҳи ҳашар аз ҳисоби аҳолии тармиму таъмир ва барқарорсозии роҳҳо ба роҳ монда шуда истодааст.

Намуди пӯшиши роҳҳо ба сурати зерин мебошанд:

Роҳҳои асфалту бетонпӯш 122,4 км.

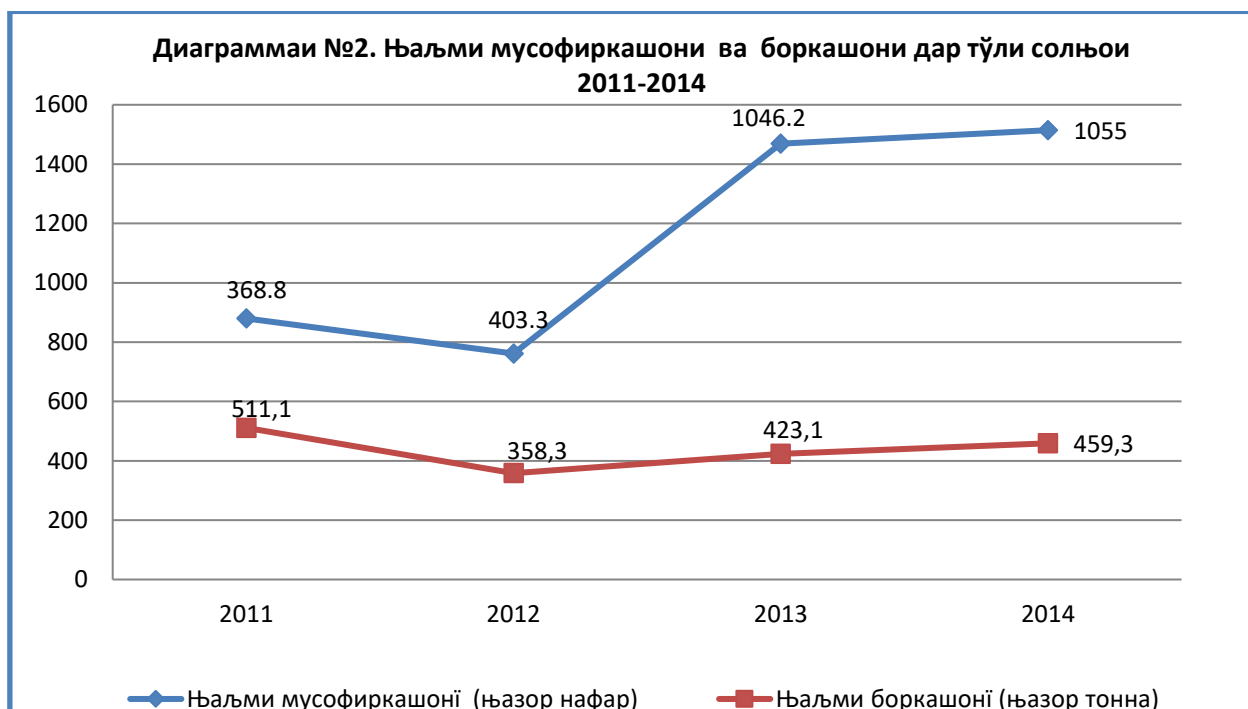
Роҳҳои сангфарш 56,1 км.

Ҳолати техникӣ. Дар парки автомобилии корхона 6 адад техникаи махсусгардонидашуда мавҷуд мебошад, ки аз он ҷумла 2 адад автогрейдер, 1 адад автомашинаи “Янчин”, 1 адад трактори Т-28х4, 1 адад трактори ЮМЗ-6л, 1 адад экскаватори ЭО-2621 мебошад. Ҳама техникаҳои мавҷуда аз таъмир бароварда шуда, 4 адади он дар ҳолати корӣ қарор доранд.

Дар ноҳия 1 муассисаи нақлиётӣ фаъолият менамояд. Ғайр аз ин дар ноҳия ду ҷамъияти нақлиётӣи автомобилӣ боркашӣ ва мусофиркашӣ фаъолият менамоянд. Инчунин дар ноҳия 1 терминали мусофиркашонӣ мавҷуд аст, ки терминали «Сорбонқала» ба самтҳои байниноҳиявӣ ба самтҳои дохилиноҳиявӣ хизмат мерасонанд. Тамоми масолеҳ ва маҳсулоти ниёзи мардум ба воситаи нақлиётҳои автомобилӣ кашонида мешавад.

Мушкилии асосӣ барои муассисаи мазкур набудани техника, таҷҳизоти навин ва майдони тавақуфҳои он ба талабот ҷавобгӯ нест, аз ин сабаб хизматрасонӣ дар сатҳи паст қарор дорад.

Қисми зиёди пулу роҳҳои мошингарди ноҳия бахусус роҳҳои аҳамияти маҳаллидошта ба таҷдид ва азнавсозӣ ниёз доранд.

Дар соли 2014 нисбат ба соли 2011 ҳаҷми мусофиркашонӣ 2,8 маротиба афзоиш ёфта бошад ҳам, аммо нишондиҳандаи боркашонӣ бошад, баръакс 10,1 фоиз коҳиш ёфтааст. Яке аз омилҳои асосие, ки ба нишондиҳанда таъсири манфӣ расонидааст ин баланд гардидан нархи сӯзишворӣ ба ҳисоб меравад.

Мушкилиҳои асосии соҳаи нақлиёт ва роҳ: дар ҳолати ноговор қарор доштани роҳҳои маҳаллӣ ва пулҳо, норасоии техникаҳои ҳозиразамон барои корҳои таҷдид ва азнавсозии роҳҳо, норасоии воситаҳои молиявӣ барои гузаронидани таъмири асосӣ ва ҷорӣ роҳҳо махсусан роҳҳои маҳаллӣ, таъмирталаб будани техникаи мавҷуда, аз офати табиӣ хароб гаштани қисми кӯпрукҳо ва таъмирталаб будани онҳо, фарсуда гаштани фарши қисми асосии аксарияти роҳҳои ноҳия, корношоам шудани воситаҳои техникӣ ва набудани техникаи ҳозиразамон дар МДНРА-и ноҳия.

4.5. Алоқа ва фазои иттилоотӣ.

Нуқтаи қитъаи техникаи филиали ҷамъияти саҳомии кушодаи «Тоҷиктелеком»-и ноҳияи Қубодиён яке аз корхонаҳои алоқаи ноҳия мансуб меёбад. Шумораи умумии кормандон 12 нафарро ташкил медиҳад. Барои беҳтар намудани дастрасии аҳоли ба хизматрасонии соҳа айни замон дар ҳудуди ноҳия 1 адад дастгоҳи 1200 рақам ва 280 адад дастгоҳҳои телефони асосӣ мавҷуд мебошад.

Айни замон, бештари сокинони ноҳия аз шабакаҳои мобилии «ТСЕЛ», «Вавилон», «Мегафон», «Билайн» ва «ТК-Мобайл» истифодамекунанд. Дарозии каналҳои телефони байниноҳиявӣ ва диҳили ноҳиявӣ 1 км - ро ташкил медиҳад.

Шумораи муштариёни корхона дар соли 2014 - 270 нафарро ташкил дод, ки дар қиёс ба соли 2013 ба андозаи 60 нафар ё 28 фоиз зиёд мебошад. Ба ин нигоҳ накарда то ҳол дар баъзе мавзӯҳо хатҳои телефонӣ мавҷуд нест. Аз ҷумла, ин мушкилиро дар деҳаҳои «Тузари боло», «Ахча», «Арабхона», «Қиёт» ҷамоати деҳоти ба номи Н.Хусрав ва ҷамоатҳои деҳоти ба номи И.Ниёзов, Тахти Сангин эҳсос менамоянд. Барои таъмини аҳолии деҳаҳои номбурда ба ҳадамоти телефонӣ харидорӣ намудани симчубҳо, кабел ва дигар намуди таҷҳизоти алоқавӣ зарур аст.

Дар қатори хизматрасони Нуқтаи қитъаи техникаи филиали ҷамъияти саҳомии кушодаи «Тоҷиктелеком»-и ноҳия хизматрасонии интернетиро ба муштариён пешниҳод менамояд. Шумораи умумии истифодабарандагони (муштариёни) ин намуди хизматрасонӣ дар соли 2014 аз ҳисоби аҳоли 10 нафар ва аз ҳисоби ташкилотҳо 7 ададро ташкил медиҳад.

Дар ҳудуди ноҳия барномаҳои телевизионии ҷумҳуриявӣ Шабакаи якум, Сафина, Баҳористон ва Ҷаҳоннамо пурра фарогир мебошад.

Фарогирии барномаҳои телевизионӣ 95 фоиз шумораи умумии аҳолиро ташкил медиҳад. Инчунин дар ҳудуди ноҳия марказҳои хусусии хизматрасонии интернетӣ фаъолият мекунанд.

Саҳми радиои маҳаллӣ имрӯз низ дар сохтори давлатӣ ҳамчун тарғиботгар ва ба дараҷаи баланди сиёсӣ фарҳангӣ тарбия намудани шаҳрвандон хеле калон мебошад, лекин радиои маҳаллӣ дар ноҳия фаъолият наменамояд.

Ба ғайр аз ин дар ҳудуди ноҳия дар як моҳ чор маротиба рӯзномаи «Тахти Қубод» нашр карда мешавад. Теъдоди солонаи рӯзномаи мазкур 4300 нусхара ташкил медиҳад. Дар баробари ин ҳангоми гузаронидани чорабиниҳои сатҳи гуногун, идҳо, ҷашнҳо ва ғайра иловатан рӯзномаи мазкур нашр карда мешавад. Мушкилии асосие, ки дар ин самт ба назар мерасад, ин набудани матбааи худӣ мебошад. Бинобар дар шаҳри Душанбе нашр шудани рӯзномаҳо арзиши аслии онҳо гарон мегардад. Яке аз самтҳои афзалиятноки соҳа ин зиёд намудани шумораи муштариён ба ҳисоб меравад.

Яке аз афзалиятҳои асосӣ барои рушди минбаъдаи соҳа ин кашонидани хатти телефони нури ва насби як адад истоҳи телефони рақамии дорои 100 рақам дар ҷамоати деҳоти Н.Хусрав ва И.Ниёзов истоҳи телефони рақамӣ дорои 100 рақам дар ҷамоати деҳоти «20 солагии Истиқлол» ба ҳисоб меравад.

Бо назардошти талаботҳои муосир зарурияти беҳтар намудани сатҳ ва сифати хизматрасонӣ ба миён омадааст. Аз ин лиҳоз, таъмин намудани аҳоли бо дастгоҳҳои телефони бе сим яке аз афзалиятҳои асосии рушди соҳа дар давраи ояндаи миёнамӯҳлат маҳсуб меёбад.

Боби 5. Ҳифзи муҳити зист.

Пешбурди сиёсати экологӣ дар сатҳи маҳал тавассути баҳши ҳифзи муҳити зисти ноҳия татбиқ мегардад. Айни замон, дар ин самт 3 нафар дорои маълумоти оли кору фаъолиятро пеш мебаранд. Мушкilotҳои асосие, ки мутахассисон ба он дучор гардида истодаанд ин набудани озмоишгоҳи замонавӣ, техника ва таҷҳизотҳои лозима ва бинои маъмури мебошад.

Ноҳияи Қубодиён аграрӣ ҳисобида мешавад ва аз ин лиҳоз проблемаҳои экологии минтақа дар алоқамандии зич бо фаъолияти соҳаи кишоварзӣ вобаста мебошад. Ҷойгиршавии ҷуғрофӣ, иқлими гарм, релефи ҳамвор дар минтақа баҳри инкишофи пахта ва нашъунамои он мусоидат менамояд. Мушкilotҳои экологии ноҳия шабеҳи проблемаҳои экологии дигар минтақаҳои водии Вахш мебошад.

Яке аз хусусиятҳои хоси ноҳия дар он зоҳир мегардад, ки он дар пасти 2 метр аз сатҳи дарёи Кофарниҳон қарор дошта, аз ин ҳисоб обҳои зеризамини хеле баланд аст ва ин боиси бад шудани ҳолати мелиоративии заминҳои кишоварзӣ ва вазъи экологӣ гардидааст. Дар натиҷаи ин зиёда аз 1432 гектар заминҳои кишоварзӣ дар ҳолати ғайриқаноатбахши мелиоративӣ қарор дошта, аз он ҷумла бинобар сабаби баландшавии оби зери замини 1342 гектар ва 90 гектар бо сабаби шуршавии таркиби хок мебошад.

Дар ноҳияи Қубодиён 3 корхонаи саноатӣ ва 1929 адад хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ фаъолият менамоянд. Яке аз мушкilotҳои, ки дар ин самт ба назар мерасад ин надоштани ҳуҷҷатҳои меъёрии ҳадди имконпазирии партовҳо, ҳулосаи экспертизаи давлатии экологӣ ва иҷозатномаи меъерӣ мебошад.

Дар баробари ин, то кунун таъсири моддаҳои зараровари корхонаҳои саноатии ба муҳити атроф пурра омӯхта нашудааст. Аммо, дар корхонаҳои мавҷуда мушоҳида оид ба партовҳои моддаҳои зараровар ба фазо ба роҳ монда шудааст.

Ҷадвали №1. Партовҳои моддаҳои зараровар ба фазо аз корхонаҳои саноати.

<i>Номгуӣи моддаҳои зараровар</i>	2012	2013	2014
Ҳамагӣ тн/дар як сол	391,3	366,7	319,4
Аз онҳо партовҳои саҳт	319,6	298,9	258,3
Карбогидратҳо	71,7	67,8	61,1

Яке аз мушкilotҳои ташвишовари соҳа ин дастрасӣ надоштани қисми аҳоли, махсусан ҷамоатҳои деҳот ба манбаҳои оби аз нуқтаи назари экологӣ тоза меҳсуб меёбад. Дар ноҳия танҳо 70 фоизи аҳоли ба манбаҳои оби нӯшокии тоза дастрасӣ доранду ҳалос, боқимонда 30 фоиз аз ин манбаи бебаҳо истифода бурда наметавонанд. Бисёр нуқтаҳои манбаҳои оби нӯшокии ноҳия ба талаботҳои санитарияу гигиенӣ ҷавоб дода наметавонад. Аҳолии ҷамоатҳои деҳоти Навобод ва Заркамар бошад, солҳои дароз аст, ки дастрасӣ ба манбаҳои оби аз нуқтаи назари экологӣ тоза надоранд ва аз ин ҳисоб танқисии зиёд мекашанд. Дар ҷамоатҳои деҳоти номбаршуда аҳоли обро аз каналҳои истифода мебаранд, ки ин сарчашмаҳо барангезандаи асосии бемориҳои сироятӣ мебошанд.

Солҳои охир дар ноҳия баланд гардидани суръати корҳои сохтмонӣ ба мушоҳида мерасад. Мушкilotи асосии экологии, ки дар ин самт ба назар мерасад ин набудани системаи обу ташноб мебошад. Бинобар ин, ҳамеша хавфи аз партовҳои ифлос гардидани

обҳои зеризаминӣ ва оби дарёи Кофарниҳон таҳдид мекунад, ки ин диққати ҷиддиро ба худ талаб менамояд. Дар натиҷаи ин ҳамаи партовҳои маркази ноҳия ба ду заҳкаше, ки аз марказ мегузарад, партофта мешаванд. Дар навбати худ заҳкашҳои номбурда дар ҳолати бад қарор дошта, зидди қоидаҳои санитарии гигиенӣ ва экологӣ мебошад. Махсусан, дар фасли тобистон, ки аз ин ҳисоб сар задани касалиҳои сироятӣ авҷ мегирад.

Дар маркази Қубодиён ноҳия 1 адад нуқтаи ба расмият даровардашудаи партовбарориташкил карда шудааст, ки пешниҳоди хизматрасонӣ аз ҷониби Корхонаи давлатии фаръии хоҷагии манзилию коммуналӣ сураг мегирад. Дар ин самт, сари вақт тоза нагардидани нуқтаҳои партовбарорӣ ба муҳити зист бетаъсир намеронад. Аз рӯи ҳисоботҳои мавҷуда дар як сол аҳолии ноҳия ба муҳити зист 915,1 тонна партов бароварда, боиси ифлосшавии обу замин ва муҳит мегардад. Дар баъзе нуқтаҳои аҳолинишин партов дар даруни сой, наздикии ҳавлиҳо ва ҷойҳои ғайримуқаррарӣ партофта мешавад. Суғр будани низоми идоракунӣ ва набудани назорати доимӣ мушкилотро дар ин самт боз ҳам мушкилтар мегардонад. Ин мушкилиҳо дар сатҳи деҳот бештар ташвишовар арзёбӣ мегардад.

Яке аз афзалиятҳои асосӣ ва афзалиятнок барои рушди минбаъдаи соҳа ин гузаронидани корҳои тарғиботию ташфиқотӣ барои нигоҳдории ҳифзи муҳити зист ва солимгардонии аҳоли мебошад.

Мушкилотҳои асосии соҳа:

- ба талаботҳои санитарии гигиенӣ ҷавобгӯ набудани манбаъҳои оби нӯшокӣ;
- норасоии воситаҳои техникӣ ва ба талаботҳои муосир ҷавобгӯ наон;
- будани шароити кори мутахассис:
- риоя нагардидани талаботҳои экологӣ аз тарафи корхонаҳои саноатии ноҳия;
- суғр будани корҳои тарғиботию ташфиқотиҳои экологӣ дар байни аҳоли.

БОБИ 6. ОМОДАГӢ БА ҲОЛАТҲОИ ФАВҚУЛОДДА, ПЕШГИРӢ ВА КАМ ҚАРДАНИ ҲОЛАТИ ХАТАРИ ОНҲО

Таи солҳои 2011-2014 дар ноҳияи Қубодиён 2 ҳолати фавқулодда ба қайд гирифта шудааст. Дар давоми чор соли охир хисороти аз офатҳои табиӣ ба соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқрасида 787696 ҳазор сомониро ташкил дод, ки ин ба 0,6 фоизи бучети чор солаи маҳаллии ноҳия баробар аст.

Яке аз самтҳои асосии Барномаи рушди ноҳия дар солҳои минбаъда ин дар ҳолати омодагӣ қарор доштан ва пешгирӣ намудани офатҳои табиӣ аст, зеро баъзе аз деҳаҳои аҳолинишини ноҳия дар мавзеи хатарнок ҷойгир мебошанд. Дар мавзеъҳои хатарнок 0,8 фоизи аҳолии ноҳия истиқомат доранд (1440 нафар аҳоли).

Нишондиҳандаҳои баҳодихии хисорот аз ҳолатҳои фавқулодда дар давраи солҳои 2011-2014 аз рӯи иншоотҳо дар ҷадвали №3 инъикос шудаанд. Хисороти зиёд ба хоҷагии қишлоқ, иншоотҳои ёрирасони шаҳрвандон ва заминҳои наздихавлиги шаҳрвандон рост меояд. Зарари бештар аз ҳисоби тарма (боришоти барф), хунокӣ ва селҳо ба вучуд омадааст.

Ҷадвали №1. Хисорот аз ҳолатҳои фавқулодда дар давраи солҳои 2012-2014.

<i>Иншоотҳои зарардида</i>	<i>Маблағи зарар, ҳаз. сомонӣ</i>
----------------------------	-----------------------------------

	с. 2012	с. 2013	с 2014	ҳамагӣ
Хонаҳои истиқоматӣ	48	-	-	48
Мактабҳо, муассисаҳои томактабии кӯдакона	1	-	-	1
Дармонгоҳҳо ва беморхонаҳо	-	-	-	-
Роҳҳои нақлиётӣ	7	-	-	7
Хатҳои обёрӣ ва каналу наҳрҳо (селпарто захбуру захкашҳо)	11	-	-	11
Стансияҳои насосӣ ва гидроиншоотҳо	-	-	-	-
Хатҳои қубурҳои обу ташноб	-	-	-	-
Кишоварзӣ	39	-	-	39

Дар давраи нишондодашуда хисороти аз ҳама бештар дар қиёси фоизӣ ба соҳаи кишоварзӣ ва системаи иригатсия расидааст. Хисорот аз ҳама зиёд ба соҳаи кишоварзӣ иригатсия (захбуру захкашҳо, селроҳаҳо) расонида шудааст, ки маблағи умумии он 2 миллиону 306 ҳазору 900 сомони ро ташкил медиҳад.

Дар ноҳия ҳамагӣ 7 ҷамоати деҳот вуҷуд дорад, ки дорои ҳудудҳои хавфноки геологӣ мебошад. Аз 43 деҳаҳои ноҳия 11-тояш дар зери таҳдиди хавфи табиӣ қарор дорад. Шумораи хоҷагиҳои хонагӣ, ки дар минтақаи хавфнок ҷойгиранд, 50 ададро ташкил медиҳанд, ки ба 0,2 % ҳамаи хоҷагиҳои хонавода баробар аст.

Ҷадвали № 3

№	Номгӯи ҷамоатҳо	Шумораи деҳаҳо дар ҷамоат	Шумораи деҳаҳои дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда	Шумораи деҳаҳои дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда (%)
1	Заркамар	5	1	20
2	У. Назаров	3	1	33
3	И. Ниёзов	5	1	20
4	Н. Хусрав	8	2	25
5	20-солагии Истиблол	7	1	14
6	Тахти Сангин	12	2	17
7	Навобод	3	3	100
	Ҷамағи:	43	11	26
№	Номгӯи ҷамоатҳо	Шумораи хоҷагиҳои аҳоли, ҳамагӣ	Шумораи хоҷагиҳои хонаводагӣ, ки дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда	Шумораи хоҷагиҳои аҳоли, ки дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда (%)
1	Заркамар	2186	105	5
2	У. Назаров	3125	250	8
3	И. Ниёзов	2462	450	18
4	Н. Хусрав	4709	455	10
5	20-солагии Истиблол	4040	180	4

6	Тахти Сангин	4804	0	0
7	Навобод	1284	620	48
	Бамаги	22610	2060	9
№	Номгӯи ҷамоатҳо	Шумораи аҳоли, ҳамагӣ:	Шумораи аҳолии дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда	Шумораи аҳолии дар минтақаи хавфнок ҷойгиршуда (%)
1	Заркамар	12198	850	7
2	У. Назаров	21532	1360	6
3	И. Ниёзов	19202	258	1
4	Н. Хусрав	36206	2377	7
5	20-солагии Истиқлол	28542	1870	7
6	Тахти Сангин	37961	0	0
7	Навобод	10484	5318	50
	Бамаги	166125	12023	7

Дар ҷадвали № 4 номгӯи равандҳои табиӣ ба деҳаҳо таҳдидкунанда пешниҳод шудааст. Асосан офатҳои таҳдидкунанда сел, ярҷ ва равандҳои эрозиягӣ мебошанд. Чунин ҳолатҳои фавқуллодда, ба монанди борон, барф ва барфбории зиёд дар тамоми ҳудуди ноҳия ба назар мерасад.

Ҷадвали №4

Ҷамоати деҳот	Деҳа	Навбӣ ҷараёни таҳдидкунанда	Ҷамоати деҳот	Деҳа	Навбӣ ҷараёни таҳдидкунанда
Носири Хусрав	Ахча	Обхези	Тахти Сангин	Ҳаваскор	Обхези
	Ҷоназартешпа	Обхези		Курот	Сел
Навобод.	Курчалол	Обхези		Чирик	Сел
	Шоҳ	Обхези			
Заркамар	Чимғилиш	Сел	У. Назарова	Бошқалъа	Обхези
	Чупонқишлоқ	Сел		Меҳнатобод	Обхези
	Заркамар	Сел		8 март	Обхези
	Боғичида	Сел	20 солагии Истиқлол	Н.Махсум	Обхези
	Рудақул	Сел		Бештемур	Обхези
И.Ниёзов	Зираки	Обхези	Сангоба	Обхези	

Дар айни замон дар ноҳияи Қубодиён 11 адад хадамоте мавҷуд аст, ки онҳо бевосита ба огоҳсозии офатҳои табиӣ ҷалб гардидаанд. Дар поён рӯйхати муассисаҳои мазкур бо нишондодани нерӯю воситаҳои мавҷуда, захираҳо ва эҳтиёҷоти онҳо оварда шудааст.

Хадамоти огоҳсозӣ ва алоқа (ҶСК «Тоҷиктелеком»)		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Маркази огоҳкунанда ва алоқа - 1 адад Асбобҳои бонги баланд – 1 адад Муҳаррик (генератор) – 1 адад Мошинаи боркашӣ - 1 адад. Маводи сӯхт ва молиданӣ – 0,6 тонна. Симҷӯбҳо-10 адад.	Сӯзишвории дизелӣ – 100 л. Равгани дизелӣ – 40л.	Муҳаррик (генератор) - 1 адад Ноқил -10,5 км.
Хадамоти таъмини тартибот (ШҚД)		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Кормандон 153 нафар Афтомошина 3 адад		
Хадамоти сӯхторхомӯшкунӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Ҳайати шахсӣ-20 нафар Автомашини сӯхторхомӯшкунӣ 2 адад	Рӯдаи оташнишонии диаметраш 125 6-адад -24 метр Рӯдаи оташнишонии диаметраш 77-320метр Рӯдаи оташнишонии диаметраш 66-300метр Маҳлули кимиёвии кафкунанда 300литр Асбоби фишурдаи хаводиҳӣ АСБ-2 10 адад	Автомашини сӯхторхомӯшкунии намуди асосӣ – 2 адад. Либоси муҳорибавӣ 15 адад Автомашини борбар 1 адад
Хадамоти нақлиёт ва роҳсозӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Кормандон 32 нафар Автомашини ГАЗ-53 -1 адад Трактор Т -28- 1 адад Автомашини ЗИЛ- 1 адад Гредер 1 адад	Кум ва намак 20 тонна Асвалти пухта шуда 5тонна	Автомашини ГАЗ-53 -1 адад Автомашини ЗИЛ- 1 адад Меҳлапат 1 адад

Хадомоти коммуналӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Кормандон 25 нафар Автомашини ГА3-53 -2 адад Бригадаи зудамал -8 нафар Гуруҳи наҷотдиҳандагон 7 нафар Гуруҳи омодабоши корҳои техникӣ -12 нафар	Вуҷуд надорад	МСМ (ГСМ) – 1 тонна Автомашини АСМ – 2 адад Автомашини партовбарорӣ – 1 адад Трактори Т 28 - 1 адад Трактори намуди МТЗ 80 - 1 адад
Хадомоти санитарӣ ва назорати эпидемиологӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Ҳайати шахсӣ – 21 нафар Автомашини сабукрав – 1 адад Озмоишгоҳи паразитология ва бактерология – 1 адад Яхдон - 8 дона	Гипохлорид 50кг Хлор – 10кг	Гиперхлорид – 50 кг. Дез. камераи сайёҳр – 1 адад . Дистиллятор – 1 адад Либосҳои махсус – 10 ҷуфт
Хадомоти муҳофизати ҳайвонот ва наботот		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Кормандон 20 нафар Сузандору 10гр 200адад 5гр 180 адад 1200 хаз воя сухтани 120 хаз воя дахондард	Сузандору 10гр 200адад 5гр 180 адад 1200 хаз воя сухтани 120 хаз воя дахондард	Сузандору 10гр 500адад 5гр 390 адад 1500 хаз воя сухтани 140 хаз воя дахондард
Хадомоти энергетикӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Ҳайати шахсӣ – 45 нафар Кран 1 адад Зеристгоҳи 35/10кв - 3 адад Зеристгоҳи 35/0,4 кв-1 адад Хати интиқоли барқ, 35 кВ – 39,12 км 10 кВ – 481 км 0,4 кВ – 299,1- 15 км Миёнбанди эҳтиётӣ, кохтӣ – 16 ҷуфт Сӯзишворӣ – 2 тонна Равгани техникӣ – 500 литр	Сими алюминӣ намуди, А-50-250 кг А – 35 – 70 кг А – 70 – 40 кг Изолятори ШФ -10кв -50 адад Изолятори ТФ-20 100 адад Изолятори ИПТ-160-0,4. 15адад Муҳофизаткунандаи ПН - 400А-30 дона Санчокак 1/160 6 дона Изолятори ИП - 10кв 20 дона	Симҷӯбҳо – 10 дона Сӯзишворӣ – 300 литр Равгани техникӣ – 1000 л Дастгоҳи тақсимкунандаи РЛНД-5 адад Миёнбанди эҳтиётӣ, кохтӣ – 30 ҷуфт Ноқили барқии А – 50 – 2 т Трансформаторҳо -160кв -2адад Трансформаторҳо-250кв - 2адад . Ноқили АПВ-35-50-70 300м . Фулузоти варақагӣ (Катенка) 50 кг Гӯшаи оҳанӣ (Уголок) -63-63 10 кг Электрод - 10 кг
Хадомоти тиббӣ		
<i>Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда</i>	<i>Захираҳои мавҷуда</i>	<i>Эҳтиёҷот</i>
Кормандон 150 нафар Мошини ёрии таъҷилӣ - 8 адад Мошини хизмати 1 адад	Сузандору –аз ҷумла 2,0 гр -100 ад,5,0гр - 100 ад, 10,0гр- 100 ад, 20 гр - 100 ад,	Маводҳои зарурияти аввалияи тиббӣ ҳангоми рух додани ҲФ Муҳаррик (генератор) - 2 адад Дефлиблятор- 2адад

	Бинт 200 дона, пахта - 200 дона, маҳлули спртӣ -50 фл.	Дастгоҳи ИВЛ-ро 6- 1адад
Хадамоти муҳандиси		
Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда Кормандон 2 нафар	Захираҳои мавҷуда	Эҳтиёҷот
<i>Хадамоти мухофизат аз селҳо ва бурдани қорҳои соҳил мустақкамкунӣ</i>		
Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда Кормандон 140 нафар Мошини хизмати 1 адад Экскаватор 4 адад	Захираҳои мавҷуда Мошини хизмати 1 адад Кран 1 адад	Эҳтиёҷот Мошини хизмати 1 адад Кран 2 адад Экскаватор 7 адад
Хадамоти савдо ва озуқа		
Нерӯ ва воситаҳои мавҷуда Кормандон 75 нафар Мошини хизмати 1 адад	Захираҳои мавҷуда Чойи кок 100 пачка Намак 500кг Равған 100 литр	Эҳтиёҷот

Бо мақсади бартараф намудани мушкилотҳои ҷойдошта ва пешгири кӯчонидани аҳоли аз минтақаҳои хавфнок аз ҷониби Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамасола тавассути бучети ҷумҳуриявӣ маблағҳои лозима ҷудо карда мешавад.

Мушкилиҳои асосӣ оид ба паст кардани сатҳи офатҳои табиӣ дар ноҳия:

- набудани захираҳои моддӣ барои рафъи оқибатҳои фавқуллодда;
- норасогии воситаҳои молиявӣ;
- ба талаботҳои муосир ҷавобгӯ набудани низоми огоҳсозӣ эътиноӣ офатҳои табиӣ;
- набудани системаи муосири огоҳкунии пешакӣ;
- кам будани чорабиниҳо оид ба ҳифзи аҳоли дар мавзеи осебпазиртари ноҳия;
- суғ бодани низоми самаранокии фаъолияти хадамотҳои ноҳиявӣ оид ба мудофиаи шаҳрвандӣ.

Боби 7. ТАЪМИНОТИ ЗАХИРАВӢ.

7.1. Нерӯи ташкилӣ ва зеҳнии ноҳия.

Идоракунии давлатии ноҳия аз ҷониби мақомоти намояндагии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар маҳал амалӣ мегардад.

Мақомоти намояндагии маҳаллӣ – Маҷлиси намояндагони халқ аз 40 нафар (9 нафар зан) иборат мебошад. Ҷаласаҳои Маҷлис ҳар 3 моҳ гузаронида мешаванд. Дар ин ҷаласаҳо намояндагон бучетҳои маҳаллиро тасдиқ намуда, дар бораи иҷроиши онҳо ҳисоботро мешунаванд, меъёрҳои андоз ва бочи маҳаллиро муайян, барномаҳои рушдро тасдиқ менамоянд ва ҳисоботи мақомоти иҷроияи ҳокимиятро гӯш мекунанд.

Аз ҷониби Маҷлис 5 комиссияи дар зеромада ташкил шудаву фаъолият мебаранд:

- оид ба масъалаҳои маориф, тандурустӣ, фарҳанг, кор бо занон ва тарбияи ҷавонон;
- оид ба масъалаҳои бучет, ҳифзи иҷтимоии аҳоли, алоқа, нақлиёт, барқ, хизмати коммуналӣ, шуғли аҳоли, савдо ва дигар хизматрасониҳо ба аҳоли ;
- оид ба масъалаҳои риояи қонуният, тартиботи ҷамъиятӣ, кор бо мурочиатҳои шаҳрвандон ва тарбияи ҳуқуқии аҳоли;
- оид ба масъалаҳои аграрӣ, ислоҳоти замин ва ҳифзи муҳити атроф ;
- оид ба масъалаҳои одоби вакилон.

Мутобиқи лимити муқараркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хизматчиёни давлатии ноҳияи Қубодиён 126 воҳидҳои корӣ ҷудо гардидааст. Айни замон, дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия 27 нафар, ки 10 нафарашон занҳо мебошанд, фаъолият мекунанд; Ба 01.01.2015с беш аз 15 ҷои кори ҳолӣ мавҷуд аст, аз ин 9 воҳиди корӣ дар шуъба ва бахшҳои дастгоҳи раис ва мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва 6 нафари дигар дар ҷамоатҳои шаҳраку деҳоти ноҳия рост меояд. Сабаби асосии норасоии кадрҳо маоши кам, нокифоя будани дастгирии моддӣ ва маънавии мутахассисон, ба талаботи ҳозиразамон ҷавобгӯ набудани шароитҳои меҳнат ва ғайраҳо мебошад.

Дар дастгоҳи раиси ноҳия 20 нафар, ки 5 нафарашон зан аст, кор мекунанд. Дар дастгоҳ 4 ҷои кори ҳолӣ дар шуъбаи рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа ва дар бахши молия ва хоҷагидори мавҷуд аст.

Дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия ҳама шуъбаҳо бо компютерҳо ҷиҳозонида шудаанд, иқтисодии техникаи мақомоти иҷроия: 16 компютер, 16 принтер, 5 факс ва хати интернет мавҷуд нест.

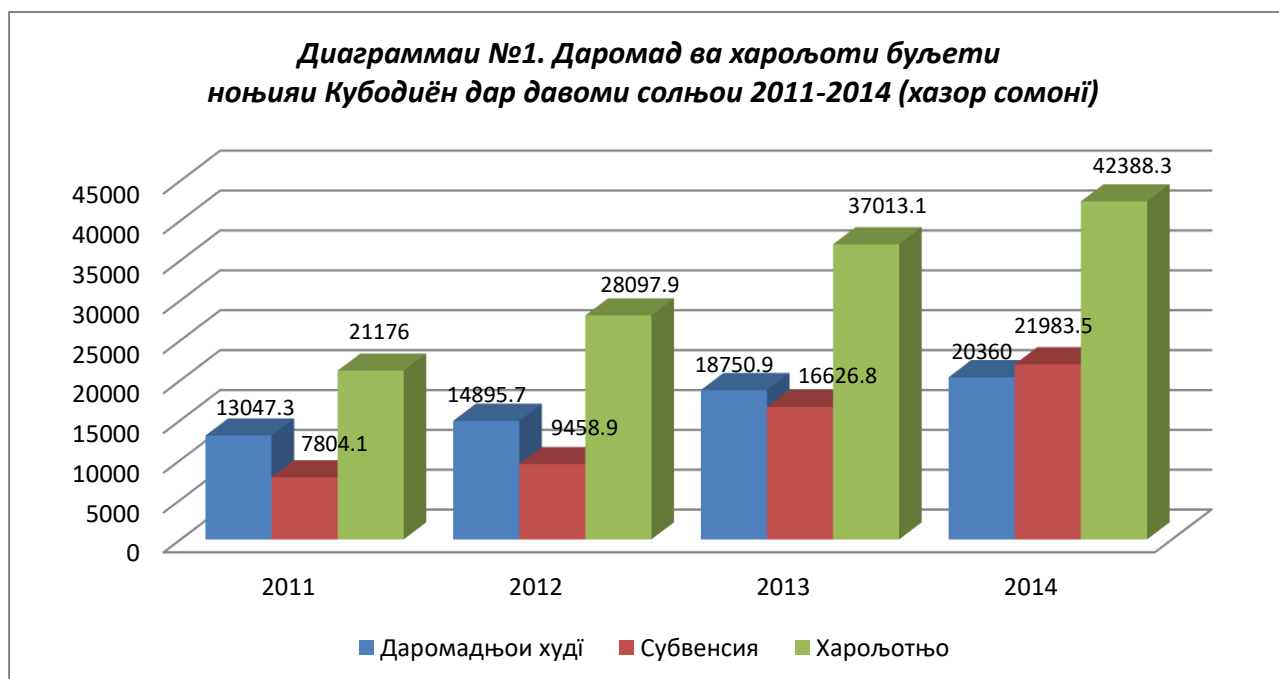
7.2. Таъминоти бучетиву молиявӣ.

Маблағгузори «Барномаи рушди иҷтимоӣ иқтисодии ноҳияи Қубодиён барои солҳои 2016-2020» дар доираи маблағҳои пешбинигардидаи Бучети давлатӣ ва аз ҳисоби сармояҳои дохилӣ (соҳибкорони ватанӣ) ва манбаъҳои ғайрибучетӣ таъмин карда мешавад. Ба манбаъҳои ғайрибучетӣ, ки барои маблағгузори Барномаи мазкур ҷалб карда мешавад, инҳо дохил мешаванд:

- ❖ *Ҳаққи аъзогии иштирокчиён дар иҷрои барнома;*
- ❖ *Пардохти мақсаднок аз ғоидаи корхонаҳои ҳавасманд дар иҷрои Барнома;*
- ❖ *Қарзҳои бонкӣ;*
- ❖ *Маблағи фондҳо ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ;*
- ❖ *Сармояи инвесторҳои хориҷӣ, ки дар иҷрои Барнома ҳавасманданд ва ё чорабиниҳои алоҳидаи онҳо;*
- ❖ *Сармояи муҳожирони меҳнатии берунмарзе, ки дар таъмини Барнома ҳавасманданд.*

Сарчашмаҳои асосии ташаккули бучет - ин андозҳои даромад аз шахсони воқеӣ, андоз аз арзиши иловашуда, андозҳои ягона, андоз аз соҳибони воситаҳои нақлиёт, андоз аз амволи ғайриманқул, маҳсуб меёбад. Аз ин бар меояд, ки дар ноҳия ҷойҳои нави корӣ таъсис гардида, ҳаҷми пешниҳоди хизматрасониҳо зиёд ва инчунин ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ афзоиш меёбад. Таи солҳои 2011– 2014 даромадҳои худии ноҳия ба ҳисоби миёна 50 %-и қисми хароҷоти бучетро мепӯшонанд.

Дар сохтори қисмати даромади бучети ноҳия андози даромад аз шахсони воқеӣ, андоз аз арзиши иловашуда ва андози ягона дорои аҳамияти бештар дорад.

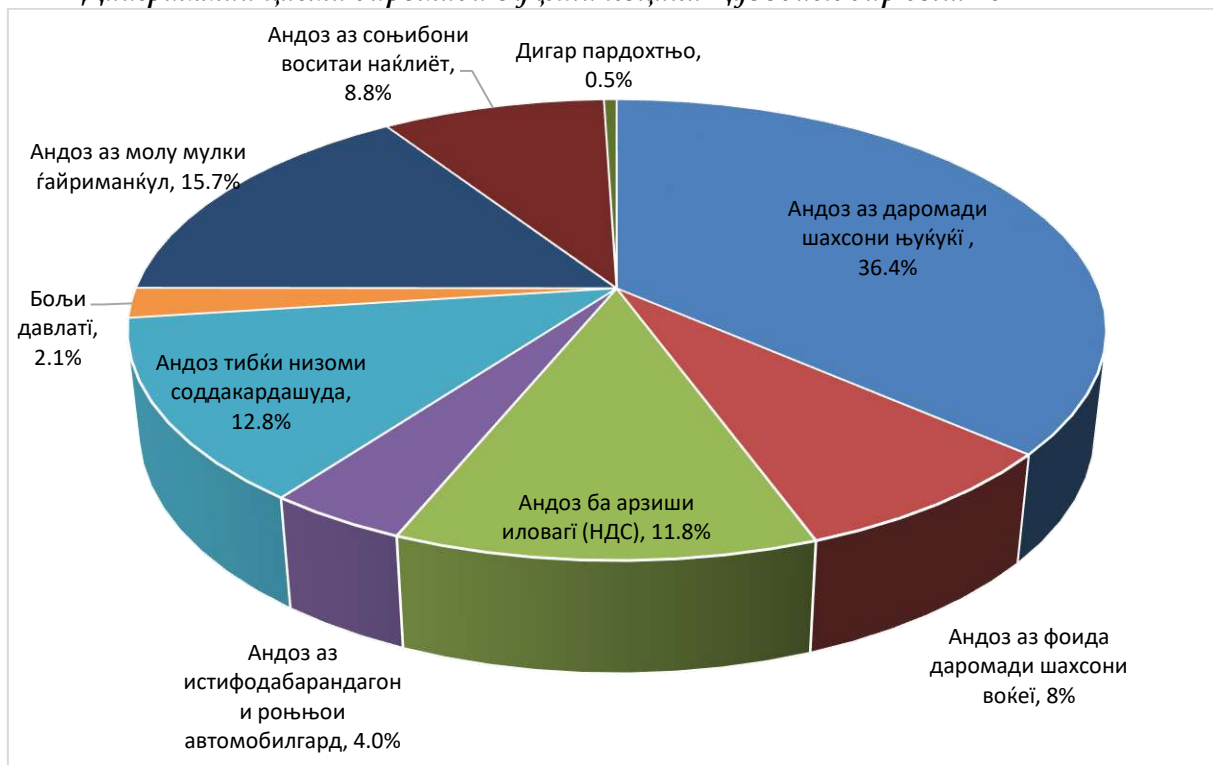

Сохтори қисми даромади бучети ноҳияи Кубодиён

Сарчашмаи даромад	Соли 2012	Соли 2013	Соли 2014
Андоz аз даромади шахсони ҳуқуқӣ фоида	4971450	6144922,0	7406156
Андоz аз фоида даромади шахсони воқеӣ	458511	1121617,0	1634120
Андоz ба арзиши иловагӣ (ҲДС)	2244668	3137300,0	2400523
Аксизҳо	1124	122,0	
Андоzi замин	814458		
Андоz барои захираҳои табиӣ	9241		
Андоz аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард	543000	779781,0	804220
Андоz тибқи низоми соддакардашуда	418870	2510830,0	2599059
Андоzi ягона	1918892		
Боҷи давлатӣ	319613	435058,0	434708
Андоzi ҳадди аққал аз даромади корхонаҳо	509789		
Андоz аз молу мулки ғайриманқул	1001216	2801002,0	3205331
Андоz аз соҳибони воситаи нақлиёт	485895	1727685,0	1785101
Андоz аз фурӯши чакана	1062244		
Дигар пардохтҳои хатмии маҳаллӣ	136752	92599,0	90841
Ҳамагӣ андоzҳо:	14895723	18750916	20360059

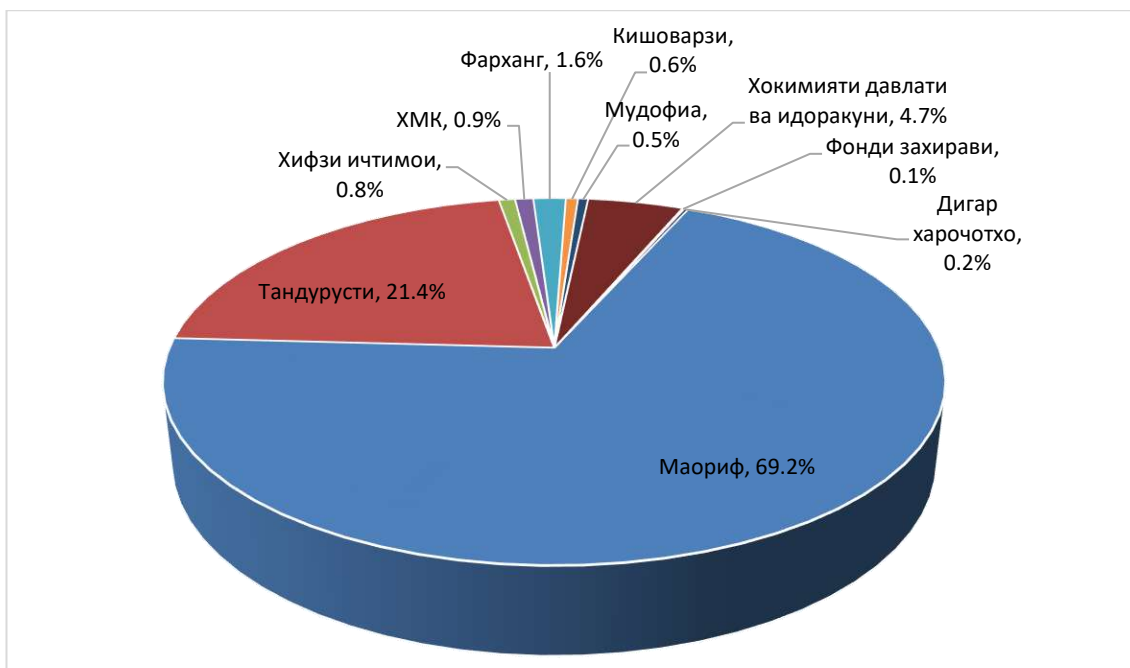
Аз таҳлили дар диаграмма овардашуда маълум мегардад, ки маблағ ба қисми даромади бучет бештар аз ҳисоби андози даромад аз шахсони ҳуқуқӣ, андоз аз ғойдаи шахсони воқеӣ, андоз аз арзиши иловашуда, андоз бо услуби соддакардашуда, андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард, боҷи давлатӣ, андоз аз соҳибони воситаҳои нақлиёт, андоз аз амволи ғайриманқул ва дигар пардохтҳо ворид гардидааст.

Диаграммаи қисми даромади бучети ноҳияи Қубодиён дар соли 2014

Бучети ноҳия хусусияти иҷтимоӣ дошта, дар қисми харочот ҳиссаи зиёдро харочоти соҳаҳои маориф ва тандурустӣ ташкил медиҳад. Ҳаҷми маблағгузориҳои бучети ин соҳаҳо дар асоси ҳисобу китоби харҷномавӣ (сметавӣ) муайян мегардад. Дар соли 2014 ҳиссаи соҳаҳои иҷтимоӣ (маориф, тандурустӣ, фарҳанг ва ҳифзи иҷтимоӣ) дар бучети маҳаллӣ 93 фоизро ташкил медиҳад, ки аз ин харочот барои соҳаҳои маориф ва тандурустӣ мутаносибан 69,2 % ва 21,4 %-ро ташкил медиҳад.

Ҳиссаи харочоти бучети маҳаллӣ аз рӯи гурӯҳбандии функционалӣ дар соли 2014 (ба ҳисоби фоиз)

Сабаби асосии афзудани хароҷоти соҳаи маориф дар солҳои охир ин ба меъёрҳои сарикасӣ гузаштани мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ аст.

Яке аз ҳадафҳои асосии Барномаи рушди иҷтимоӣю иқтисодии ноҳия барои солҳои 2016-2020 ин зиёд намудани қисмати даромади буҷаи маҳаллӣ мебошад. Ҷалб намудани воситаҳои иловагии даромад ба бучути маҳал, тавассути ба кор андохтани иқтидорҳои нави истеҳсоли бо истифода аз интиқоли маблағҳои муҳоҷирон метавонад вобастагии бучети ноҳияро аз маблағҳои субвенсионӣ кам гардонад.

Боби 8. Низоми мониторинг ва арзёбӣ

Яке аз унсурҳои муҳими системаи идораи татбиқи Барномаи рушди иҷтимоӣю иқтисодии ноҳияи Қубодиён низоми мониторинг ва арзёбӣ мебошад. Он барои мушоҳидаи ҷараёни корҳо ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи Барнома, ошкор намудани таҷрибаи мусбӣи андӯхта ва проблемаҳои мавҷуда дар татбиқи он истифода бурда мешавад. Низоми мониторинг ва арзёбӣ имкон медиҳад, ки робитаи мутақобила ва муттасил дар сиёсати қабулнамуда ва натиҷаҳои татбиқи амалии он таъмин гардад.

Гурӯҳи мониторинг ва арзёбӣ бо қарори Раиси ноҳия таъсис дода шуда, аз 5-7 аъзо иборат мебошад (мутахассисони соҳавӣ ва қорамандони масъули мақомоти маҳаллии шаҳр). Гурӯҳи мониторинг ва арзёбиро раиси ноҳия ё яке аз муовинони он сарварӣ мекунад.

Бо қарори мазкур барои гузаронидани мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди ноҳия (БРН) мудири шуъбаи иқтисод шахси масъул таъйин карда мешавад.

Барои мониторинги Барномаи рушди ноҳия мушоҳидаи омилҳои зерин зарур аст:

- ба ҳадафҳои Барнома то кадом андоза муваффақ мешавем;
- дар доираи Барнома лоиҳаҳо чӣ гуна амалӣ шуда истодаанд.

Воқеан, низоми мониторинг бояд ду унсурро дар бар гирад.

Мониторинги натиҷаҳои нақша тавассути индикаторҳо анҷом дода мешавад. Аз рӯи он ҳадафҳои гузошташуда то кадом андоза ба даст омадааст, муайян карда мешавад. Мониторинги натиҷаҳо ҳар сол гузаронида мешавад.

Мониторинги иҷрои лоиҳаҳо тавассути параметрҳои назорати ҷойгоҳи лоиҳа ва мувофиқат намудани он бо Барнома гузаронида мешавад. Барои гузаронидани он чадвали электронӣ бо формати Excel тартиб дода мешавад ва ҳар семоҳа ба таври синхронӣ бо ҳисоботи лоиҳаҳо аз нав тасҳеҳ карда мешаванд.

Мониторинг ва арзёбӣ иҷрои лоиҳаҳоро ба чор гурӯҳ ҷудо мекунад: «ҳамааш хуб»; «номувофиқатӣ дорад», «номувофиқатии ҷиддӣ дорад», «лоиҳа амалӣ нашудааст»

**Чадвали №1 Тартиби пур кардани чадвали мониторинги лоиҳаҳои
Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии ноҳияи Қубодиён**

Ҷойгоҳи лоиҳа (рақам аз 1 то 5)	Иҷрои лоиҳа нишонгузориҳои ҳарфӣ-рангӣ: а-сабз б-кабуд в-сурх г-хокистарранг
1. Таҳия нашудааст	(а)Ба нақша мувофиқ аст ё тамоюли назаррас надорад
2. Мавриди таҳия қарор дорад	(б)Тамоюли назаррас ба нақша
3. Таҳия шудааст	(в)Тамоюли қатъӣ ба нақша
4. Мавриди амал қарор дорад	(г)Лоиҳа амалӣ нашуда истодааст.
5. Амалӣ шудааст	

Дар охири сол ҳангоми зарурият арзёбии чораҳои андешидашуда ва лоиҳаҳо дар яке аз соҳаҳои Барнома бо назардошти захираҳои мавҷуда ва талаботи иттилоотӣ гузаронида мешавад. Арзёбии таъсиррасонӣ аз ҷониби мутахассисони соҳавӣ ва мустақил (коршиносон), ки ҳолати бахши мазкурро хуб медонанд, гузаронида мешавад.